

**VALODU APGUVĒ:
PROBLĒMAS UN
PERSPEKTĪVA**

XVII/XVIII

Zinātnisko rakstu kopsavilkumi

**LANGUAGE ACQUISITION:
PROBLEMS AND
PERSPECTIVE**

XVII/XVIII

Summaries of scientific articles

© Liepājas Universitāte 2022

© LiePA 2022

ISSN 1407-9739 (iespiests)

ISSN 2661-5584 (digitāls)

<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.001>

Saturs

I. Valodas apguve bērnībā	
Part I: Language Acquisition in Childhood	5
Daiva JAKAVONYTĒ-STAŠKUVIENĒ	
The Perception of Linguistic Performance among Primary School Students when Collaborative Learning	
<i>Lingvistiskās veiktspējas uztvere sākumskolas skolēniem, mācoties sadarbībā</i>	5
Cornelia ȘTEFĂNESCU	
Oana STOICAN	
Valeriu ȘTEFĂNESCU	
Storytelling and Its Role in the Development of Children’s Language in Kindergarten	
<i>Stāstīšana un tās loma bērnu valodas attīstībā bērnudārzā</i>	8
Tünde Noémi CSIHA	
With or without Parents?	
Language Learning in Early Childhood (Age of 4–6-Years)	11
Māra DOMICEVIČA	
Alise VALTERE	
Logopēda darbs pirmsskolā Covid-19 pandēmijas laikā	
<i>Speech Therapy Intervention in Preschool Education Institutions during Covid-19 Pandemic</i>	13
Александр Н. КОПЧЕВ	
Ingrida BALČIŪNIENĒ	
Цифровая методика коррекции дислексии: методология, структура, опыт применения	
<i>E-mācību metode disleksijas korekcijai: metodoloģija, struktūra un lietojuma rezultāti</i>	
<i>E-learning-based Treatment of Dyslexia: Methodology, Structure, and Pilot Trials</i>	16
Марина КУДРЯВЦЕВА	
Формирование понимания печатного текста у учеников 3–4 класса с задержкой психического развития: пилотное исследование	
<i>Teksta izpratnes veidošana 3.–4. klašu skolēniem ar psihiskās attīstības aizturi: aprobācijas pētījums</i>	
<i>Remedial Treatment of Text Comprehension: The Pilot Study in the 3rd– 4th-Grade Students with Specific Learning Disorder</i>	20
II. Svešvalodu apguve vidusskolā, studiju procesā un mūžizglītībā	
Part II: Acquisition of a Foreign Language in Secondary School, in the Study Process and Lifelong Learning	23
Kristīne GAUGERE	
Andra REKTIŅA	
Heterogēnas svešvalodu klases – universāla problēma Latvijas vidusskolās: izaicinājumi un risinājumi	
<i>Mixed Level Classes – a Universal Problem in Latvian Secondary Schools: Challenges and Solutions</i>	23

Daiga CELMIŅA

Iztēle tekstpratībā un valodas jaunradē literatūras mācību procesā vidusskolā
*Imagination in Text Literacy and Language Creativity in the Secondary School
Literature Teaching Process* 27

Dagnija DEIMANTE

Development of English Language Skills in Upper-Secondary School through
Meaningful Learning
Angļu valodas prasmju attīstība vidusskolā, mācoties ar iedziļināšanos 30

Anda KOMAROVSKA

Foreign Language Online Learning in a Multicultural Context International Perspective
Svešvalodu apguve tiešsaistē starpkultūru kontekstā. Starptautiskā perspektīva 32

Aina BŪDVYTYTĒ

Fächerübergreifende Integration im litauischen Schulcurriculum für die zweite
Fremdsprache am Beispiel DaF
Interdisciplinārā integrācija vācu valodas kā otrās svešvalodas mācību programmā 36

Žanete TAURIŅA

Latviešu valodas kompetences pilnveide Latvijas darba un studiju vidē
*Improving Latvian Language Competence in the Latvian Working and
Study Environment* 40

Olga PAŠINSKA

Identifying Professional Activities for Healthcare Specialists' Interactional Competence
Enhancement in English
*Medicīnas speciālistu profesionālo darbību identificēšana saziņas kompetences pilnveidei
angļu valodā* 42

Zenta LIEPA

Spāņu valodas apguve Latvijā: pašreizējās situācijas raksturojums
Acquisition of the Spanish Language in Latvia: Current Situation 45

Agita BALTGALVE

Tibetiešu valodas specifika un mācību metodes Latvijā
Specifics of the Tibetan Language and Teaching Methods in Latvia 49

III. Mācību līdzekļi, materiāli un teksti valodu apguvei

Part III: Teaching Aids, Materials and Texts for Language Acquisition 55

Silga SVIĶE

Vārdnīcu lietošana otrās un trešās svešvalodas apgūvē:
mācīšanās stratēģija
Using Dictionaries in Second and Third Language Learning: The Learning Strategy 55

Agata BABINA

Teksta loma svešvalodu apgūvē
The Role of Text in the Language Acquisition 58

Олег БЕЛЯЕВ

- Сказка как лингводидактический ресурс на занятиях французским языком
Pasaka kā lingvodidaktiskais resurss franču valodas nodarbībās
Fairy tale as a linguodidactic resource teaching French 61

Linda KRASIŅA

Zenta ANSPOKA

- Latviešu valodas apguve diasporā, izmantojot *ClassFlow* izglītības platformu:
process un rezultāti
*Latvian Language Acquisition in the Diaspora Using the ClassFlow Educational Platform:
Process and Results* 63

Tomáš GODIŠ

- Übungsportale und mobile Apps im Fremdsprachunterricht
Uzdevumu vietnes un mobilās lietotnes svešvalodu mācībām
Exercise Sites and Mobile Applications for Foreign Language Learning 67

Anita HELVIGA

Diāna LAIVENIECE

Ilze AUZIŅA

- Latviešu valodas elektroniskā rokasgrāmata – didaktikas un tehnoloģiju korelācija
Latvian Language Handbook Online – Correlation of Didactics and Technologies 69

Solvita BERRA (BURR)

- Dokumentāla animācijas filma kā daudzslāņains mācību materiāls latviešu valodas kā
svešvalodas nodarbībās
*Documentary Animation Film as a Multimodal and Multidisciplinary Text
to Teach Latvian as a Foreign Language Abroad* 72

Jevgeņija SELIVANOVA

- Developing Business English Learners' Speaking Skills Using Framework Material
*Grafisko attēlu izmantošana biznesa angļu valodas studentu runāšanas prasmju
pilnveidei* 75

Олег БЕЛЯЕВ

- Дидактические игры на занятиях по преподаванию французского языка
Didaktiskās spēles franču valodas mācību nodarbībās
Didactic Games in the French Language Classroom 78

IV. Valodu skolotāju profesionālās kompetences pilnveide

Part IV: Improving the Professional Competence of Language Teachers 81

Sarmīte TRŪPA

- Multilingvisms latviešu diasporā Vācijā
Multilingualism in the Latvian Diaspora in Germany 81

Dite LIEPA

- Vieglā valoda Latvijā
Easy-to-Read Language in Latvia 83

Ingūna GRIŠKĒVIČA

Mārtiņš ILTNERIS

Adaptation of Generalized Self-Efficacy Scale into the Latvian Language

Vispārējās pašefektivitātes skalas adaptācija latviešu valodā 86

Inga BLISKA

Aktīvā skola XX gadsimta 20. gados: Ādolfa Ferjēra loma un devums

Active School in the 20s of XX Century: Adolphe Ferrier's Contribution 90

Ирина ШЕРСТОБИТОВА

Концепт «интертекстуальность» в дискурсе «Крокодила» К. И. Чуковского

Intertekstualitātes koncepts K. Čukovska darba „Krokodils” diskursā

The Concept of Intertextuality in the Discourse of “Crocodile” by K. I. Chukovsky..... 92

Hartmut REINKE

Franz KAISER

Corresponding with Customers – How is Daily Writing Done by Office Workers?

Saziņa ar klientiem – kā notiek biroja ikdienas sarakste? 95

I. Valodas apguve bērnībā
Part I: Language Acquisition in Childhood

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.013>

**The Perception of Linguistic Performance among
Primary School Students when Collaborative Learning**

Lingvistiskās veikspējas uztvere sākumskolas skolēniem, mācoties sadarbībā

Daiva JAKAVONYTĖ-STĄŠKUVIENĖ

Vytautas Magnus University
Education Academy, Institute of Teacher Education, Lithuania
K. Donelaičio g. 58, Kaunas, LT-44248
daiva.jakavonyte-staskuviene@vdu.lt

The framework document *Good School Performance* (Konceptija 2015), regulating the curriculum of Lithuanian schools, states that school curriculum should engage, motivate, be wide in scope, as well as exhaustive and challenging, and encourage problem solving; it should develop competences necessary for modern life; enable learning through research, experiments, discovery and invention, creation, communication, and collaboration.

Self-identification as a member of a group/class is a fundamental value that enables quality learning and socially responsible activities. Students demonstrate a positive learning approach if they feel they belong to the class/school environment and identify themselves as its full-fledged members. The sense of belonging to an educational group/community is of great importance. It is when students feel as outsiders that complications arise. The failure to identify with the community leads to learning difficulties, subject irrelevance and therefore goals that are not only beyond reach but also goals that student are not willing to pursue. This article discusses how Lithuanian primary school students perceive collaborative learning, which integrates the development of language skills

Keywords: collaborative learning, language skills, primary school students.

References

Bryk 2017 = **Bryk, Anthony S.** Accélérer la manière dont nous apprenons à améliorer. *Éducation et didactique*, 11-2, 2017 [cited 19 Apr 2019]. Available: <http://journals.openedition.org/educationdidactique/2796>

Buchs 2017 = **Buchs, Céline.** Comment organiser l'apprentissage des élèves par petits groupes? *Différenciation pédagogique: comment adapter l'enseignement pour la réussite de tous les élèves?* Paris: Conseil National d'évaluation du Système Scolaire, 2017 [cited 19 Apr 2019]. Available: <https://archive-ouverte.unige.ch/unige:95551>

Buchs, Lehraus, Crahay 2012 = **Buchs, Céline, Lehraus, Katia, Crahay, Marcel.** Coopération & apprentissage. Marcel Crahay (ed.). *L'école peut-elle être juste et efficace.* Bruxelles: De Boeck, 2012, 421–454.

Charlier, Bonamy, Saunders 2003 = **Charlier, Bernadette, Bonamy, Joël, Saunders, Murray.** Apprivoiser l'innovation. Daniel Peraya, Bernedette Charlier (eds.). *Technologie et innovation en*

pédagogie: dispositifs innovants de formation pour l'enseignement supérieur. Bruxelles, Belgique: De Boeck, 2003, 43–64.

Chauvigné, Coulet 2010 = **Chauvigné, Christian, Coulet, Jean-Claude**. L'approche par compétences: un nouveau paradigme pour la pédagogie universitaire? *Revue française de pédagogie. Recherches en éducation*, 172, 2010, 15–28.

Cohen 2002 = **Cohen, Elizabeth, G.** La construction sociale de l'équité dans les classes. Trans Fernand Ouellet. Fernand Ouellet (ed.). *Les défis du pluralisme en éducation*. Laval: Les presses de l'Université Laval, 2002, 141–162.

Jacq, Gibert 2019 = **Jacq, Clémence, Gibert, Anne-Françoise**. Travailler ensemble pour enseigner mieux. *Édubref. L'essentiel pour comprendre les questions éducationnelles*. Lyon: l'Institut français de l'Éducation.

Johnson, Johnson 2015 = **Johnson, David W., Johnson, Roger T.** Theoretical approaches to cooperative learning. Robin M. Gillies (ed.). *Collaborative Learning: Developments in Research and Practice*. New York: Nova Science, 2015, 17–46.

Johnson et al. 2014 = The relationship between motivation and achievement in interdependent situations. **David W. Johnson, Roger T. Johnson, Cary J. Roseth, Tae Seob Shin**. *Journal of Applied Social Psychology*, 2014, 44(9), 622–633.

Koncepcija 2015 = *Geros mokyklos koncepcija*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308. Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2015.

Kyndt et al. 2013 = *A Meta-Analysis of the Effects of Face-to-Face Cooperative Learning. Do Recent Studies Falsify or Verify Earlier Findings?* **Eva Kyndt, Elisabeth Raes, Bart Lismont, Fran Timmers, Eduardo Cascallar, Filip Dochy**. *Educational Research Review*, 10, 2013, 133–149.

Mattatall, Power 2014 = **Mattatall, Chris, Power, Keith**. *La collaboration des professionnels de l'enseignement et la réussite des élèves ayant des troubles d'apprentissage: Un examen de la recherche*. [cited 19 Apr 2019]. Available: <https://www.taalecole.ca/impact-de-la-collaboration-entre-enseignants-sur-le-rendement-scolaire-et-le-developpement-social-des-eleves-ayant-des-troubles-dapprentissage-examen-des-etudes-publiees/>

Slavin 2014 = **Slavin, Robert E.** Cooperative learning and academic achievement: why does groupwork? *Anales de Psicologia*, 30(3), 2014, 785–791.

Schmoker 2007 = **Schmoker, Michael James**. A chance for change: Key levers for improving teaching and learning. *American School Board Journal*, 194(4), 2007, 45–46.

Springer 2018 = **Springer, Claude**. Parcours autour de la notion d'apprentissage collaboratif: didactique des langues et numérique. *Revue internationale de pédagogie de l'enseignement supérieur*, 34(2), 2018 [cited 26 Feb 2020]. Available: <http://journals.openedition.org/ripes/1336>

Supovitz, Christman 2003 = **Supovitz, Jonathan A., Christman, Jolley Bruce**. Developing communities of instructional practice: Lessons for Cincinnati and Philadelphia. *CPRE Policy Briefs*. Pennsylvanie: University of Pennsylvania, 2003, 1–9.

Topping et al. 2017 = *Effective Peer Learning: From Principles to Practical Implementation*. Keith, Topping, Céline Buchs, David Duran, Hilde van Keer. New York: Routledge, 2017. [cited 19 Apr 2019]. Available: <https://archive-ouverte.unige.ch/unige:98303>

Kopsavilkums

Lietuvos attīstību skolās reglamentējošajā pamatdokumentā *Labas skolas koncepcija* (liet. *Geros mokyklos koncepcija*) (Koncepcija 2015) norādīts, ka attīstības saturam skolēniem būtu jābūt interesantam, motivējošam darīt, pietiekami plašam un detalizētam, tādām, kas veido izaicinājumus un mudina risināt problēmas, tam jāattīsta mūsdienu dzīvei nepieciešamas kompetences; jāmacās pētīt, eksperimentēt, atrodēt un izgudrojot, veidojot, komunicējot un sadarbojoties.

Līdzīgu attīstības kontekstu, kad pamatskolas skolēni tiek mudināti mācīties mazās grupās, kurās ir saskare ar atšķirīgu viedokli, citādāku uzsver arī citas Eiropas valstis. Sevis kā grupas/klases locekļa identificēšana ir viena no pamatvērtībām, kas veido nosacījumus kvalitatīvam mācību procesam un sociāli atbildīgai rīcībai. Bērns mācās pozitīvi noskaņots, ja sevi identificē ar klases/skolas vidi, jūtas pilntiesīgs un pilnvērtīgs tās loceklis. Ir svarīgi, lai viņš sevi identificētu un piešķirtu sabiedrībai/grupai. Ir ievērojami grūtāk, ja bērns sevi neredz šajā vidē. Ja viņš neidentificē un neredz sevi tajā, tas nozīmē, ka arī mācīšanās process un jautājumi sagādās viņam problēmas, nebūs aktuāli, tādēļ, iespējams, būs ne tikai nesasniedzami, bet kopumā viņš nesniegsies pēc tiem. Šajā rakstā tiek sniegts Lietuvas pamatskolu klašu skolēnu viedoklis par mācīšanos sadarbojoties, kad vienlaikus integrējot tiek attīstītas arī valodas spējas. Pētījuma **mērķis** – teorētiski un empīriski pamatot pamatskolas klašu skolēnu mācību procesu sadarbojoties, kad integrācijas veidā tiek attīstītas valodas spējas.

Apkopojot empīriskās izpētes rezultātus, iespējams uzsvērt, ka mācīšanās sadarbības procesā kultūra ir novērota visā skolā, jo skolēnu atbildes visās klasēs bija līdzīgas (salīdzinot tās pēc vecumu grupām). Turklāt skolēnu viedoklis attiecībā uz jautājumiem par mācīšanos sadarbojoties, ir pozitīvs, motivējošs mācīties, paplašināt valodas spējas un izmantot valodu kā instrumentu, risinot dažādas sarežģītas mācīšanās situācijas. Iespējams dot dažus ieteikumus, ko iespējams pasākt, kad mācīšanās norisinās sadarbojoties:

1. IZanalizējiet un precīzi definējiet attīstības satura elementus, kas ir svarīgi uzdevumi, kurus skolēni veiks, mācoties sadarbībā: skolēnu sasēdināšanu grupās, ikviena lomu un atbildību ceļā uz kopēju grupas mērķi, stratēģijas, novērtēšanas kritērijus, darbības vērošanas/novērtēšanas aspektus, kas saistīti ar attīstošo darbību, kad mācīšanās norisinās sadarbojoties.
2. Noskaidrojiet iemeslus, ņemot vērā klases kontekstu, tāpat skolēnu stiprās, vājās puses un vajadzības; kādēļ rodas tās vai citas mācīšanās grūtības un pēc reālās situācijas paredziet, kādas varētu būt citas attīstības iespējas, kas varētu sniegt pozitīvus rezultātus.
3. Izmantojiet novērošanas laikā savāktu informāciju, vēloties atrast attīstības saturu un/vai vides pielāgošanas idejas problēmas atrisināšanai. Priekšrocību sniedziet teorētiskām un empīriskām stratēģijām. Akadēmisko rezultātu uzlabošanās visvairāk iespējama tad, kad pedagogi cenšas mainīt savas mācīšanas metodes.
4. Visi kopā izvēlieties un īstenojiet intervencijas stratēģiju, t. i., apmeklējiet nodarbes, kuras plānojat kopā, pamaniet un savāciet datus, kā uzvedas skolēni, uz kādām darbībām reaģē pozitīvi, kurās nodarbēs saskaras ar grūtībām.
5. Intervences laikā savāciet datus (skolēnu darbu paraugus, vērtējumus, novērojumus klasē, skolotāju komentārus u. c.) un izanalizējiet tos. Izvērtējiet, vai stratēģija atbilst skolēnu vajadzībām, skolēnu un komandas cerībām. Apkopojiet, izskatiet un analizējiet datus no dažādiem avotiem, t. i., empīrisku praksi salīdziniet ar zinātnes darbiem. Tādā veidā darba pieredze taps par pedagoģiskās darbības pilnveidošanas rīku.
6. Nolemiet, vai ir vērts turpināt intervenci jomā – mācīšanos sadarbības procesā. Ja tā ir iedarbīga, turpiniet un, ja nepieciešams, meklējiet, iepazīstiet un izvērtējiet jaunas idejas un stratēģijas.

Atslēgvārdi: mācīšanās sadarbojoties, valodas spējas, pamatskolas klašu skolēni.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.032>

Storytelling and Its Role in the Development of Children's Language in Kindergarten

Stāstīšana un tās loma bērnu valodas attīstībā bērnudārzā

Cornelia ȘTEFĂNESCU

University of Bucharest, Faculty of Psychology and Educational Sciences,
Department of Teacher Training, Focșani Branch, Strada Republicii, nr. 71, Focșani,
Județul Vrancea, 620047, Romania
cornelia.stefanescu@fpse.unibuc.ro

Oana STOICAN

University of Bucharest, Faculty of Psychology and Educational Sciences,
Department of Teacher Training, Focșani Branch, Strada Republicii, nr. 71, Focșani,
Județul Vrancea, 620047, Romania
oana.stoican@fpse.unibuc.ro

Valeriu ȘTEFĂNESCU

University of Bucharest, Faculty of Psychology and Educational Sciences,
Department of Teacher Training, Focșani Branch, Strada Republicii, nr. 71, Focșani,
Județul Vrancea, 620047, Romania
valeriu.stefanescu@fpse.unibuc.ro

The storytelling, one of the most used methods in the instructive-educational activity in kindergarten, brings children closer to the world of words through imagination. Among the many benefits that storytelling brings to children's life, there is the improvement of the language to the stage of a functional tool that allows children to express messages accurately, nuanced and rich in different communicational situation.

In this study we aim at identifying the structural components of this method: characteristics, stages, tools used, specific forms, advantages, when used by teachers for preschool children language development. We will also offer a series of suggestions to use in kindergarten activities.

Keywords: storytelling, preschool education, kindergarten, language development.

References

Bruner 1996 = **Bruner, Jerome.** *The culture of education.* Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996.

Bull, Kajder 2004 = **Bull, Glen, Kajder, Sara.** Digital storytelling in the language arts classroom. *Learning & Leading with Technology*, 32 (4), 2004, 46–49.

Collins 1999 = **Collins, Fiona.** The use of traditional storytelling in education to the learning of literacy skills. *Early Child Development and Care*, 152, 1999, 77–108.

Connelly, Clandinin 1990 = **Connelly, F. Michael, Clandinin, D. Jean.** Stories of experience and narrative inquiry. *Educational Researcher*, 19(5), 1990, 2–14.

Davidhizar Lonser 2003 = **Davidhizar, Ruth, Lonser, Giny.** Storytelling as a teaching technique. *Nurse Educator*, 28(5), 2003, 217–221. Available also: [lww.com/nurseeducatoronline/Abstract/2003/09000/Storytelling_as_a_Teaching_Technique.8.aspx](http://www.nurseeducatoronline/Abstract/2003/09000/Storytelling_as_a_Teaching_Technique.8.aspx)

Davies 2007 = **Davies, Alison.** *Storytelling in the classroom, enhancing traditional oral skills for teachers and pupils.* London: SAGE Publications, 2007.

Garrett 2006 = **Garrett, Robyne.** Critical storytelling as a teaching strategy in physical teacher education. *European Physical Educational Review*, 12(3), 2006, 339–360.

Garrety 2008 = **Garrety, Cynthia Marie.** *Digital storytelling: An emerging tool for student and teacher learning.* [Retrospective Theses and Dissertations]. 2008, 15781. Available also: <https://lib.dr.iastate.edu/rtd/15781/>

Green 2004 = **Green, Melanie C.** Storytelling in teaching. *Observer*, 17(4), 2004 [cited 28 June 2021]. Available: <https://www.psychologicalscience.org/observer/storytelling-in-teaching>

Hamilton, Weiss 2007 = **Hamilton, Marth, Weiss, Mitch.** *Why use storytelling as a teaching tool?*, 2007 [cited 28 June 2021]. Available: www.beautyandthebeaststorytellers.com/Handouts/WhyUseStorytelling.pdf

Hopkins, Brookes, Green 2013 = **Hopkins, Liza, Brookes, Fiona, Green, Julie.** Books, bytes and brains: The implications of new knowledge for children's early literacy learning. *Australian Journal of Early Childhood*, 38(1), 2013, 23–28.

Pellowski 1977 = **Pellowski, Anne.** *The World of Storytelling.* New York, London: R.R. Bowker Company, 1977. Available also: <https://archive.org/details/worldofstorytell00pell/page/n7/mode/1up>

Robin 2008 = **Robin, Bernard Ross.** The effective uses of digital storytelling as a teaching and learning tool. James Flood, Shirley Brice Heath, Diane Lapp (eds.). *Handbook of research on teaching literacy through the communicative and visual arts*, 2. New York: Lawrence Erlbaum Associates, 2008, 429–440.

Stoican, Ștefănescu 2017 = **Stoican, Oana, Ștefănescu, Cornelia.** The role of storytelling activities in fostering creativity for preschool children *Romanian Journal of Experimental Applied Psychology*, 2017, 8, 110–115.

TINGÖY et al. 2006 = *Using storytelling in education.* **Özhan TINGÖY, Ahmet GÜNEŞER, Erdem ÖNGÜN, Aşkın DEMİRAĞ, Osman KÖROĞLU.** 4th International Symposium of Interactive Media Design, Yeditepe University, 2006 [cited 28 June 2021]. Available: <http://www.geocities.ws/osmank9/storytelling.html>

Vygotsky 1986 = **Vygotsky, Lev.** *Thought and Language.* Cambridge, MA: The MIT Press.

Yuksel 2011 = **Yuksel, Pelin.** *Using digital storytelling in early childhood education: a phenomenological study of teachers' experiences*, 2011. [Thesis submitted to the graduate School Of Natural And Applied Sciences Of The Middle East Technical University]. Available: <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12613502/index.pdf>

Kopsavilkums

Stāstīšana jeb stāstīšanas māksla ir metode, kas sākas no stāsta, ar kura starpniecību tiek pārraidīts ziņojums, vērtība, princips, lai katrs klausītājs to saprastu, izpētītu un pēc tam personiski pielāgotu. Stāstu stāstīšana, kas tiek uzskatīta par vienu no vecākajām izglītības formām, būtisku „cilvēka pieredzes” nosacījumu, tiek dabiski izmantota tādā veidā, kā mēs domājam un organizējam savu pieredzi.

Stāstu stāstīšana, kas ir viena no bērnudārza mācību un audzināšanas darbībās visbiežāk izmantotajām metodēm, ar iztēles palīdzību tuvina bērnus vārdu pasaulei. Starp daudzajiem

ieguvumiem, ko stāstīšana dod bērnu dzīvē, minama valodas uzlabošana līdz funkcionāla rīka pakāpei, kas ļauj bērniem precīzi, niansēti un bagātīgi paust ziņojumus dažādās komunikācijas situācijās.

Tādējādi stāstu stāstīšana ir ārkārtīgi svarīgs mācību resurss mūsdienu pedagogam, tas ir unikāls, jo viegli pielāgojams jaunajām tehnoloģijām. Stāstniecībai ir unikāla spēja ļaut bērniem mijiedarboties gan kā klausītājiem, gan kā stāstniekiem. Abos gadījumos tas veicina klausīšanās un izpratnes prasmes attīstību. Bērni paši piedalās mutvārdu stāstos, kas būtībā ir dramatiskas darbības, kuras ietver neverbālo jeb ķermeņa valodas, žestu un sejas izteiksmes saziņu. Bērni absorbē šos elementus, iesaistās darbībā bez papildu koncentrēšanās piepūles, izbaudot to.

Izglītības praksē stāstīšanai ir nozīme, lai ar konkrēti transponētu teorētisko saturu nogādātu bērnu stāstītāja pasaulē, iesaistot viņu kognitīvi un emocionāli. Stāstījumam ir divas dažādas puses. Tas nozīmē klausīties stāstus, ko pieaugušie stāstījuši noteiktos gadījumos (stāsti, ko vecāki vai citi ģimenes locekļi stāsta pirms gulētiešanas vai citos apstākļos, stāsti, kurus stāsta pedagogi utt.). Runa ir par stāstu sacerēšanas procesu dažādās situācijās. Izplatītākās formas ir stāsti par izveidotiem tekstiem, kas pielāgoti vecuma līmenim, arī oriģināldarbi, kuru pamatā ir atbalsta elementi: konkrēti materiāli (attēli, kopīgi priekšmeti, rotaļlietas), doti vārdi (dots stāsta sākums, nosaukums, beigas utt.), pārdzīvoti notikumi, vēlmes, izaicinājumi utt.

Atslēgvārdi: stāstu stāstīšana, pirmsskolas izglītība, bērnodārzs, valodas attīstīšana.

**With or without Parents?
Language Learning in Early Childhood (Age of 4–6-Years)**

***Vai kopā ar vecākiem?
Valodas apguve agrā bērnībā (4–6 gadu vecumā)***

Tünde Noémi CSIHA

University of Sopron, Institute of Educational Sciences and Psychology
9400 Sopron, Ferenczy J. u. 5. Hungary
ciha.tunde@uni-sopron.hu

“Children tend to enjoy learning and to do better when they are more intrinsically rather than extrinsically motivated to achieve.” (APA 2019)

To find out how the presence of parents affects the progress of children in foreign language learning classes was launched a small sample of field research with the participation of two groups of 4–6-year-old children. In the case of the first group, only children; in the case of the second group, their parents also were present in their children’s language lessons. During the research, the learning process of the two groups, the behaviour and motivation of group members to participate in various activities was observed and measured the increase in knowledge of the two groups. Both groups had the possibility of acquiring the same vocabulary during the same period (one school year), the same activities and using the same methods. Nonetheless, it showed a significant difference of 15.6 % between the results favoring those who attended the course without their parents.

Keywords: early childhood education, language acquisition, language learning, intrinsic motivation, extrinsic motivation, autonomy during the learning process.

References

APA 2019 = Top 20 principles from psychology for early childhood teaching and learning. *American Psychological Association, Coalition for Psychology in Schools and Education*, 2019 (cited 17 Apr 2021). Available: <https://www.apa.org/ed/schools/teaching-learning/top-twenty-early-childhood.pdf>

Deci 1993 = **Deci, Edward L.** A kognitív értékelés elmélete. Az extrinziკ juttalmak hatása az intrinziკ motivációra. Ilona Barkóczi, László Séra (eds.). *Az emberi motiváció*, II. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1993, 333–360.

Deci et al. 1982 = **Deci, Edward L., Spiegel, Nancy H., Ryan, Richard M.** et al. The effects of performance standards on teaching styles: The behavior of controlling teachers. *Journal of Educational Psychology*, 74(6), 1982, 852–859.

Danis, Farkas, Oates 2011 = **Danis Ildikó, Farkas Mária, Oates, John.** Fejlődés koragyermekkorban – hogyan gondolkodjunk róla? *A koragyermekkorai fejlődés története – fejlődési lépések és kihívások*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 2011, 24–66.

Furcsa, Sinka, Szaszko 2014 = **Furcsa Laura, Sinka Annamária, Szaszko Rita.** A kisgyermekkorai nyelvtanulás aktuális kérdései. *Jászsági Évkönyv*, 2014 (cited 22 March 2021).

Available: http://epa.oszk.hu/02200/02295/00022/pdf/EPA02295_jaszszagi_evkonyv_2014_260-269.pdf

Johnson, Jonson 1985 = **Johnson, David W., Johnson, Roger T.** Motivational Processes in Cooperative, Competitive and Individualistic Learning Situations. Carole Ames, Russell Ames (eds.). *Research on Motivation in Education, 2: The classroom milieu*. New York: Academic Press, 1985, 249–286.

Kagan, Kagan 2009 = Kagan, Spencer, Kagan, Muguel. *Kagan Cooperative Learning*. San Clemente, CA: Kagan Publishing, 2009.

Kim 1998 = **Kim, Rita.** A belső motivációt befolyásoló tényezők és megjelenésük a Montessori-pedagógiában. *Új Pedagógiai Szemle*, 1998 (cited 17 Apr 2021) Available: <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00014/1998-03-ta-Kim-Belso.html>

Prieva 2015 = **Prievara, Tibor.** *A 21. századi tanár*. Budapest: Neteducatio Kft., 2015.

Ryan, Conell, Deci 1985 = **Ryan, Richard, M., Conell, James P. Deci, Edward L.** A motivational analysis of self determination and self regulation in education. Carole Ames, Russell Ames (eds.). *Research on Motivation in Education, 2: The classroom milieu*. New York: Academic Press, 1985, 13–51.

Kopsavilkums

„Bērni mācās ar prieku un gūst panākumus, ja viņi uz sasniedzumiem ir motivēti vairāk iekšēji nekā ārēji.” (American Society of Psychology 2019)

Svešvalodas apguves grupās 4–6 gadus veciem bērniem problēmas rada tas, ka ir vecāki, kuri uzstāj uz savu klātbūtni nodarbību laikā. Vecāki uzskata, ka viņu piedalīšanās mudinās bērnu apgūt pēc iespējas vairāk zināšanu. Šāds viedoklis ir pārsteidzošs, jo uzskatāms, ka vecāku klātbūtne šajā vecumā kavē bērnu progresu, tādējādi negatīvi ietekmējot svešvalodas apguvi.

Lai par to pārliecinātos, tika uzsākts neliels lauka pētījums (angl. *field research*), kurā piedalījās divas 4–6 gadu vecu bērnu grupas. A grupā bija seši bērni (trīs meitenes un trīs zēni) bērni, kuri valodas stundās piedalījās bez vecākiem, B grupā – seši bērni (arī trīs meitenes un trīs zēni) kopā ar vecākiem. Bērnu vidējais vecums abās grupās bija līdzvērtīgs: A grupā – 5 gadi un 3 mēneši, B grupā – 5 gadi un 2 mēneši.

Pētījuma laikā tika novērots abu grupu mācību process, grupas dalībnieku uzvedība un motivācija piedalīties dažādās mācību darbībās, kā arī tika vērtēts zināšanu pieaugums abās grupās. Pētījumā iesaistītajiem abu grupu bērniem tika dotas līdzvērtīgas iespējas: vienā laika periodā (vienā mācību gadā – nodarbības notika reizi nedēļā un ilga vienu stundu) apgūt vienu un to pašu vārdu krājumu, iesaistīties vienās un tajās pašās mācību darbībās, izmantojot vienādas metodes. Nodarbību mērķis bija attīstīt kognitīvās prasmes angļu valodā, liekot uzsvāru uz uztveres, uzmanības un novērošanas, atmiņas, radošās iztēles un radošuma attīstību. Tomēr rezultāti uzrādīja būtisku atšķirību starp abām grupām par labu tiem bērniem, kuri svešvalodas apguves kursā piedalījās bez vecākiem – viņu zināšanu pieaugums bija par 15,6 % lielāks nekā otrās grupas bērniem, kuru nodarbībās piedalījās arī vecāki.

Atslēgvārdi: pirmsskolas izglītība, valodas apguve, valodas mācīšanās, iekšējā motivācija, ārējā motivācija, mācību procesa autonomija.

Logopēda darbs pirmsskolā Covid-19 pandēmijas laikā

Speech Therapy Intervention in Preschool Education Institutions during Covid-19 Pandemic

Māra DOMICEVIČA

Liepājas pirmsskolas izglītības iestāde „Pūcīte”
Bāriņu iela 32A, Liepāja, Latvija, LV-3401
mara.domicevica@inbox.lv

Alise VALTERE

Liepājas Universitātes Pedagoģijas un sociālā darba fakultāte
Lielajā ielā 14, Liepāja, Latvija, LV-3401
valteralise@gmail.com

Valoda ir viens no būtiskajiem dzīves kvalitātes rādītājiem, tāpēc bērniem ar runas un valodas traucējumiem logopēda sniegtajai palīdzībai un atbalstam Covid-19 pandēmijas ierobežojošos apstākļos ir ārkārtīgi liela nozīme. Pētījums sniedz informāciju par to, kā pirmsskolas izglītības iestāžu logopēdi organizē un īsteno korekcijas darbu Covid-19 pandēmijas laikā. Rakstā analizēti pētījumā iegūtie dati par logopēdiskā korekcijas darba organizēšanas un īstenošanas iespējām pirms Covid-19 pandēmijas un tās laikā, kā arī par epidemioloģisko piesardzības prasību ievērošanu pirmsskolas izglītības iestādēs Latvijā Covid-19 ierobežojošos apstākļos. Iegūtie rezultāti sniedz ieskatu par to, kā logopēdam Covid-19 pandēmijas apstākļos ievērot epidemioloģiskās drošības pasākumus, veikt nepieciešamās izmaiņas korekcijas un saziņas darba organizēšanā un vadīšanā pirmsskolā.

Atslēgvārdi: logopēdiskā korekcija, pirmsskola, logopēdiskā darba organizācija, Covid-19 pandēmija.

Literatūra

ASHA b. d. = Telepractice. *American Speech-Language-Hearing Association (ASHA)*, b. d. [sk. 2021. g. 13. feb.]. Pieejams: https://www.asha.org/practice-portal/professional-issues/telepractice/#collapse_0

Britton b. d. = **Britton, Lorraine**. *Why does the impact of COVID-19 feel so hard for many SLTs?* b. d. [sk. 2021. g. 13. feb.]. Pieejams: <https://www.rcslt.org/learning/covid-19/how-slts-are-responding-to-covid-19-case-studies/impact-of-covid-19/>

LLA 2015 = Logopēdiskā palīdzība vispārīzglītojošās izglītības iestādēs Latvijā. *Latvijas Logopēdu asociācija (LLA)*, 2015 [sk. 2021. g. 6. feb.] Pieejams: <http://logopedi.lv/faili/faili/2015/rekomendacijas%20logopediska%20darba%20organizacijai%20ovisparizglitajosas%20izglitibas%20iestades.pdf>

LLA 2016 = Skolotāja logopēda amata apraksts. *Latvijas Logopēdu asociācija (LLA)*, 2016 [sk. 2021. g. 2. feb.]. Pieejams: http://logopedi.lv/faili/faili/2016/logopeda%20amata%20apraksts_05%2009%2016.pdf

LLA b. d. = Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai. [Papildināts]. *Latvijas Logopēdu asociācija (LLA)*, b. d. [sk. 2021. g. 10. martā]. Pieejams: <http://logopedi.lv/index.php?sad=jaunumi&nr=342&val=lv>

LR tiesībsargs 2021 = *Par bērna tiesībām uz izglītību*. Latvijas Republikas tiesībsargs, 2021 [sk. 2021. g. 30. jūl.] Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/par_berna_tiesibam_uz_izglitibu_publicesanai_1616660303.pdf

MK 360 2020 = Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai. *Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi*, Nr. 360, 2020 [sk. 2021. g. 22. martā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/315304>

Macrae, Tyler 2014 = **Macrae, Toby, Tyler, Ann A.** Speech abilities in preschool children with speech sound disorder with and without co-occurring language impairment. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 45, 2014, 302–313. DOI: 10.1044/2014_LSHSS-13-0081

Milriņa 2008 = **Milriņa, Irēna.** *Skolotāja logopēda darba mape*. Rīga: RaKa, 2008.

Mozgis 2021 = **Mozgis, Dzintars.** Covid-19 pandēmija. *Nacionālā enciklopēdija*, 2021 [sk. 2021. g. 20. jan.] Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/65477-Covid-19-pand%C4%93mija>

United Nations 2020 = Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children. *United Nations*, 2020 [sk. 2020. g. 15. nov.] Pieejams: <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>

Икрина, Костюк 2020 = **Икрина, Алена, Костюк, Анна.** *Коррекция нарушений фонематического слуха у старших дошкольников с фонетико-фонематическим недоразвитием речи и дизартрией средствами дидактических логопедических игр*, 2020. [Выпускная квалификационная работа.]. Pieejams: <https://core.ac.uk/download/pdf/288635127.pdf>

Summary

In March 2020, World Health Organization announced that Covid-19 (SARS-CoV-2) has become a worldwide pandemic. Trying to curb the spread of the disease many countries, including Latvia, announced emergency measures, including lockdowns. As the situation surrounding Covid-19 developed, Ministry of Education and Science created various suggestions on how to organise the education process during a coronavirus pandemic, however, these did not cover the work of speech therapists.

Language is an important indicator of quality of life and helps to achieve personal and social goals. Therefore, it is especially important to provide speech therapy assistance to children with speech and language disorders at preschool and it is offered in vast majority of preschool educational institutions in Latvia. At present, the course of speech therapy work has been significantly affected by the restrictions that are being implemented in the field of education in Latvia to reduce the spread of Covid-19.

In order to understand the effects of Covid-19 restrictions on the work of speech therapists in Latvia, a study *Speech therapy intervention in preschool education institutions during Covid-19 pandemic* was conducted in April 2021. The questions of the study covered various aspects of managing and performing day to day activities such as conducting speech therapy sessions and communicating with parents before and during the pandemic. Additionally, the study enquired about the use of epidemiological measures and social distancing in preschool speech therapy classes during Covid-19 pandemic.

The Covid-19 pandemic, which created an unprecedented situation, has had a significant impact on society, including most families with children, through both distance learning and various epidemiological constraints. In order to provide preschool children with speech and language skills, timely, individualized and high-quality assistance from a speech therapist is required, however, the current situation has necessitated continuous adaption. Therefore, speech

therapists in Latvia have used a variety of creative solutions to keep providing preschool children with the assistance they require to thrive.

Keywords: speech therapy intervention, preschool, organisation of speech therapy sessions, Covid-19 pandemic.

**Цифровая методика коррекции дислексии:
методология, структура, опыт применения**

E-mācību metode disleksijas korekcijai: metodoloģija, struktūra un lietojuma rezultāti

E-learning-based Treatment of Dyslexia: Methodology, Structure, and Pilot Trials

Александр Н. КОРНЕВ

Saint-Petersburg State Pediatric Medical University
Litovskaya 2, St. Petersburg, 194100
k1949@yandex.ru

Ingrida BALČIŪNIENĖ

Vytautas Magnus University
K. Donelaičio g. 58, Kaunas, LT-44248
ingrimi@gmail.com

Дислексия является серьезной образовательной и социальной проблемой. В методологии коррекционного обучения при нарушениях чтения могут применяться две принципиально разные стратегии: а) упрощение инструкций при обучении грамоте и дополнение их некоторыми вспомогательными упражнениями и б) применение альтернативных методов обучения. На протяжении более 20 лет разрабатывался и апробировался альтернативный метод обучения чтению детей с дислексией, который делает для них доступным освоение слогового чтения и чтения целыми словами (Корнев 2003). На основе этого метода была создана цифровая онлайн-методика формирования чтения у детей с дислексией, размещенная на WEB-платформе. Экспериментальная оценка эффективности и доступности бета-версии данной методики дала положительные результаты.

Ключевые слова: чтение, нарушение чтения, дислексия, э-обучение, аппликация ЦИМИОМ.

Литература

Esteves, Whitten 2011 = **Esteves, Kelli J., Whitten, Elizabeth.** Assisted reading with digital audiobooks for students with reading disabilities. *Reading Horizons*, 51(1), 2011, 21–40.

Grigorenko, Sternberg 1998 = **Grigorenko, Elena, Sternberg, Robert.** Dynamic testing. *Psychological Bulletin*, 124(1), 1998, 75–111.

Henderson, Warmington 2017 = **Henderson, Lisa, Warmington, Meesha.** A sequence learning impairment in dyslexia? It depends on the task. *Research in Developmental Disabilities*, 60, 2017, 198–210.

Jamshidifarsani и др. 2019 = Technology-based reading intervention programs for elementary grades: An analytical review. **Hossein Jamshidifarsani, Samir Garbaya, Lim Theodore, Blazevic Pierre, Ritchie James M.** *Computers & Education*, 128, 2019, 427–451.

Kanvinde, Rello, Baeza-Yates 2012 = **Kanvinde, Gaurang, Rello, Luz, Baeza-Yates, Ricardo**. IDEAL: a dyslexic-friendly ebook reader. *Proceedings of the 14th International ACM SIGACCESS Conference on Computers and Accessibility*, 2012, 205–206.

Knight, Galletly, Gargett 2017 = **Knight, Bruce Allen, Galletly, Susan A., Gargett, Pamela S.** Managing cognitive load as the key to literacy development: Research directions suggested by crosslinguistic research and research on Initial Teaching Alphabet (ITA). *Progress in Education*, 45, 2017, 61–150.

Lyytinen et al. 2007 = Early identification of dyslexia and the usage of computer game-based practice to support reading acquisition. **Heikki Lyytinen, Miia Ronimus, Anne Alanko, Anna-Maija Poikkeus, Maria Taanila**. *Nordic Psychology*, 59, 2007, 109–126.

Ramus et al. 2013 = Phonological deficits in specific language impairment and developmental dyslexia: towards a multidimensional model. **Franck Ramus, Chloe Marshall, Stuart Rosen, Heather van der Lely**. *Brain*, 136(2), 2013, 630–645.

Корнев 2003 = **Корнев, Александр**. *Нарушения чтения и письма у детей*. Санкт-Петербург: Речь, 2003.

Корнев 2018 = **Корнев, Александр**. Поэтапное формирование оперативных единиц письма и чтения как базовый алгоритм усвоения этих навыков. *Нарушения письма и чтения у детей. Изучения и коррекция*. Москва: Издательство ЛОГОМАТ, 2018, 6–23.

Корнев, Авраменко = **Корнев, Александр, Авраменко Анна**. *Обучение чтению дошкольников полуглобальным методом*: методическое пособие. Часть 2. Санкт-Петербург: Изд-во Политехнического ун-та, 2013.

Корнев, Авраменко 2009 = **Корнев, Александр, Авраменко Анна**. *Игры, занятия, инсценировки для обучения чтению детей 4–5 лет*: учебно-методическое пособие для психологов и логопедов. Санкт-Петербург: Каро, 2009.

Корнев, Ишимова 2010 = **Корнев, Александр, Ишимова Ольга**. *Методика диагностики дислексии у детей*: методические рекомендации. Учебно-методическое пособие для психологов и логопедов. Санкт-Петербург: Изд-во Политехнического ун-та, 2010.

Kopsavilkums

Neraugoties uz garu zinātnisko pētījumu vēsturi, disleksija joprojām ir ļoti nopietna problēma izglītības sistēmai un sabiedrībai. Nespēja iegūt un automatizēt prasmes, kas nodrošina fonēmu pārkodēšanu un vārdu atpazīšanu, tiek atzīta par vienu no galvenajiem disleksijas mehānismiem. Koriģējošās lasīšanas mācības metodikā parasti tiek lietotas divas fundamentāli atšķirīgas stratēģijas:

- 1) pamatinstrukciju atvieglošana un to aizstāšana ar vingrinājumiem pamatzināšanu apguvei (t. i., pamatstratēģijas lietošana),
- 2) alternatīvas stratēģijas lietojums zilbju veidošanā un vārdu dekodēšanā.

Vairākumā valstu dominē pirmā pieeja, bet otrā ir sastopama ļoti reti. Tādējādi, balstoties uz iepriekšējiem pētījumiem, ir izveidots jauns lasītprasmes attīstības modelis. Saskaņā ar semiglobālo pieeju (angl. *semi-global approach*), apgūstot lasītprasmi, bērns virzās no mazām operatīvām lasīšanas vienībām (*WUR*, no angl. *working units of reading*) uz lielām (Kornev 2018). *WUR* kļūstot automatizētām, to atpazīšana vairs neprasa piepūli un aizņem tikpat daudz laika, cik viena burta atpazīšana. Krievu valodas rakstības *WUR* piemīt dažāda līmeņa sarežģītība – no viena burta līdz divu, triju un vairāku burtu savienojumiem. Šī metodika ļauj bērnam apgūt zilbju lasīšanu, veidojot tiešas asociācijas starp grafisko un fonoloģisko zilbi.

Mūsdienu digitālās tehnoloģijas spēj pilnveidot koriģējošās metodikas, padarot tās saturīgākas, ērtākas, interesantākas un pieejamākas. Tomēr starp esošajām lietotnēm, kas jau izveidotas lasītprasmes apguvei atvieglšanai, neizdodas atrast tādas, kas būtu balstītas alternatīvajā pieejā. Līdz ar to mērķis bija radīt tādu lietotni, kas nodrošinātu alternatīvu bērniem

ar lasīšanas grūtībām un vienlaikus piedāvātu vieglu veidu kā apgūt lasītprasmi. Rezultātā ir tapis interneta mācību līdzeklis *Slogy (WEBLETS)* koriģējošajai mācībai. Tas ir paredzēts krievvalodīgiem bērniem ar disleksiju. Rakstā tiek aplūkota lietotnes uzbūve un metodoloģiskie principi, kā arī aprakstīti pirmie rezultāti, kas iegūti, to izmantojot bērniem ar mācīšanās grūtībām un lasīšanas traucējumiem.

Galvenā prasība *WEBLETS* lietotnei kā koriģējošās mācības līdzeklim ir tās vieglā pieejamība bērniem, kuriem rodas grūtības, apgūstot lasītprasmi. Tādējādi ņemtas vērā piecas galvenās pieejamības iezīmes: a) adaptējama vingrinājumu sistēma, b) spēles elementi, c) viegli uztverams saturs, d) mācību vide, kas nodrošina iespējas attīstīt psiholoģiskos priekšnoteikumus un lasītprasmes pamatus, un e) vienkārša saskarne/vide, kā arī tās atbilstība mācību darbībām. *WEBLETS* lietotnes struktūra ietver piecus moduļus: 1) diagnostikas moduli, 2) satura izvēles un sniegšanas modulis, 3) satura bibliotēkas moduli, 4) atsauksmju moduli, 5) gamifikācijas moduli.

Lai testētu *WEBLETS* lietotni un noskaidrotu tās izmantojamību un ietekmi koriģējošajai mācībai, tika veikts izmēģinājuma pētījums. Lietotnes testēšanai tika aicinātas divas bērnu grupas: 500 1.–3. klases skolēnu piedalījās lietojamības testēšanā (*U* grupa, angl. *usability* ‘pieejamība’) un 20 1.–3. klases skolēnu ar mācīšanās grūtībām un lasīšanas traucējumiem veidoja eksperimentālo grupu *WEBLETS* lietotnes koriģējošās vērtības testēšanai (*R* grupa, angl. *remedial* ‘koriģējošs’). Nevienā no šīm grupām netika iekļauti bērni ar garīgu atpalcību, kā arī bērni ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem. *U* grupa 30 dienas mājās strādāja ar *WEBLETS* lietotni. Testēšanas perioda beigās vecāki, aizpildot anketu, sniedza atsauksmes par lietotni. Saskaņā ar vecāku anketu analīzi, *WEBLETS* lietotnes *alfa* versija uzskatīta par lietotājam draudzīgu (90 % aptaujāto) un pievilcīgu (60 % aptaujāto) ierīci. *R* grupa tika iesaistīta koriģējošajā mācību kursā, kas ietvēra 6 tiešsaistes stundas speciālista uzraudzībā ar *WEBLETS* lietotni un 15 tiešsaistes stundas mājās. *R* grupas dalībnieku lasītprasme tika pārbaudīta trīs reizes: pirms koriģējošā mācību kursa, uzreiz pēc kursa un trīs mēnešus pēc kursa. Testēšanas rezultāti apstiprina, ka *WEBLETS* lietotni var panākt lasītprasmes uzlabošanu. Daļai dalībnieku uzlabojās 2–3 burtu savienojumu lasīšana, bet pārējie sāka lasīt tekstus. Lai arī lietotnes ietekme visiem dalībniekiem neizpaužas vienādi, rezultāti apstiprināja, ka netieša mācīšanās un procesuālās zināšanas palīdz palielināt operatīvas lasīšanas vienības bērniem ar lasīšanas traucējumiem.

Atslēgvārdi: lasīšana, lasīšanas traucējumi, disleksija, e-mācības, *WEBLETS* lietotne.

Summary

Despite a long history of scientific studies dyslexia remains extremely dramatic educational and social problem. An inability to learn and automatize phonological recoding and word-decoding skills is recognized as one of the core mechanisms of dyslexia. Among the remedial reading instruction methodologies, two fundamentally different strategies are usually applied:

- 1) to ease the basic instructions and supplement them by bootstrapping exercises (for example, to apply the basic strategy approach),
- 2) to apply the alternative strategy for syllable-blending and word-decoding.

The former strategy prevails in the most countries, while the latter one is extremely rare. Thus, in the framework of previous investigations, the new model of reading skill development was built. According to a semi-global approach, a child moves from small *working units of reading* (WUR) to the large ones while learning to read (Kornev 2018). When the WUR is automated, its recognition becomes quite effortless and takes approximately the same time as for recognition of one letter. The WURs in Russian orthography vary in their complexity, from one letter to bigram, trigram, and larger units. The given methodology enables a child for acquiring syllable-reading skills directly by establishing associations between the graphic syllable and the phonologic syllable.

The modern digital technologies may enrich remedial methodologies making them more complex, flexible, entertaining, and accessible. However, we were not able to find, among various apps, any designed for the struggling readers and based on the alternative strategies. Thus, we aimed at developing a digital application that would provide alternative and easier way to reading acquisition for the reading-disabled children. As a result, the Web-based learning tool *Slogy* (WEBLETS) was developed for the remedial treatment of Russian-speaking children with dyslexia. In the current paper, we present its architecture, methodological background, and the first results of its piloting in poor readers with learning disability.

The main requirement for the WEBLETS, as the remedial treatment tool, was as high as possible accessibility for children which cannot master reading skills. Thus, five main elements of the accessibility were considered: a) an adaptive system of exercises, b) game elements, c) accessible content, d) learning environment that provides an opportunity to develop the psychological prerequisites and core reading skills, and e) accessible interfaces/environments and their dependency on the activity-domain of learning. The architecture of the WEBLETS contains five modules: 1) the diagnostic module, 2) the content selection and presentation module, 3) the content library, 4) the feedback module, and 5) the gamification module.

To test the WEBLETS for usability and the remedial treatment effect, the piloting study was carried out. Two groups of children were recruited to test the WEBLETS: 500 1st–3rd Grade students took part in the usability trial (U-group) and 20 1st–3rd Grade students with learning disability and reading disorder contained the experimental group for pilot testing the remedial value of the WEBLETS (R-group); mental retardation, hearing, and/or vision disorders were considered as exclusion criteria for each of the groups. The U-group used the WEBLETS at home during the 30 days; at the end of the testing course, parents provided their feedback via a survey. According to the parent survey analysis, the α -version of the WEBLETS considered as a user-friendly (90 % of respondents) and attractive (60 % of respondents) tool. The R-group attended a remedial treatment course (6 online lessons provided by the WEBLETS under a supervision of undergraduate speech pathologist and 15 online lessons at home). In the R-group, reading skills were assessed three times: 1) before the treatment course, 2) immediately after the treatment course, and 3) two months after the treatment. Results of the trial confirmed the WEBLETS may improve reading skills. Some of the participants moved on in the non-word (bigram and trigram) reading and the others jumped into the text reading. Although the effect in reading progress was expressed differently among the participants, the results confirmed that the implicit learning and an acquisition of the procedural knowledge helped children with reading disorder to enlarge their WUR.

Keywords: reading, reading disorders, dyslexia, e-learning, WEBLETS application.

**Формирование понимания печатного текста у учеников
3–4 класса с задержкой психического развития:
пилотное исследование**

*Teksta izpratnes veidošana 3.–4. klašu skolēniem ar psihiskās attīstības aizturi:
aprobācijas pētījums*

*Remedial Treatment of Text Comprehension:
The Pilot Study in the 3rd– 4th-Grade Students with Specific Learning Disorder*

Марина КУДРЯВЦЕВА

Муниципальное общеобразовательное учреждение
«Ново- Девяткинская средняя общеобразовательная школа № 1»
Ленинградская обл., Всеволожский р., деревня Новое Девяткино,
ул. Школьная 1, 188661
mmkudrik@gmail.com

Дети с задержкой психического развития (ЗПР), обучающиеся по общеобразовательной программе, сталкиваются с заметными трудностями освоения школьного материала, обусловленными, среди прочего, недостаточной сформированностью навыков понимания текста. Это указывает на необходимость своевременной коррекционной помощи для учеников с ЗПР, направленной на преодоление трудностей понимания текста.

В статье представлена методика коррекционной программы, направленной на преодоление трудностей понимания повествовательного текста, и результаты педагогического эксперимента (пилотного исследования). В исследовании участвовали пять учащихся 3–4-го классов с ЗПР с низким уровнем понимания текста, посещающие общеобразовательную школу. Разработанная автором коррекционная программа (48 занятий) была направлена на формирование стратегий чтения, помогающих понять главную мысль текста, подтекст, причинно-следственные связи. В ходе коррекционной работы у всех детей повысились показатели понимания устного и печатного повествовательного текста.

Ключевые слова: понимание текста, нарушение понимания текста, формирование навыка использования стратегий, стратегии понимания, коррекционная программа.

Литература

Вассерман и др. 2008 = **Вассерман, Людвиг** и др. *Тестовая методика для определения интеллектуального потенциала у детей и подростков*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский психоневрологический Институт им. В. М. Бехтерева, 2008.

Ковшиков 1967 = **Ковшиков, Валерий, Демьянов, Юрий**. О речевых нарушениях у детей с ЗПР. *Научно-теоретическая конференция. Дефектология*. Ленинград: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1967, 157–159.

Корнев 1997 = **Корнев, Александр**. *Нарушения чтения и письма у детей*. Санкт-Петербург: Речь, 1997.

Корнев, Балчюниене 2019 = **Корнев, Александр, Балчюниене, Ингрида.** *Методика оценки понимания устного текста.* Санкт-Петербург: СПбГПМУ, 2019.

Корнев, Григоренко 2011 = **Корнев, Александр, Григоренко, Елена.** *Методика оценки языковых способностей ребенка.* Санкт-Петербург: СПбГПМУ, 2011.

Корнев, Григоренко, Балчюниене 2019 = **Корнев, Александр, Григоренко, Елена, Балчюниене, Ингрида.** *Диагностика понимания письменного текста.* Санкт-Петербург: СПбГПМУ, 2019.

Kopsavilkums

Bērni ar psihiskās attīstības aizturi, kas mācās vispārējās izglītības programmā, apgūstot mācību saturu, saskaras ar grūtībām, turklāt viņiem ir nepietiekami attīstīta prasme izprast tekstu. Lai skolēni ar psihiskās attīstības aizturi pārvarētu teksta izpratnes grūtības, nepieciešams savlaicīgi sniegt viņiem korektīvu palīdzību.

Rakstā ir izklāstīta novatoriskas korekcijas programmas izmantošanas metodika, kas izstrādāta un izmēģināta ar nelielu bērnu grupu. Programmas mērķis ir palīdzēt bērniem ar psihiskās attīstības aizturi pārvarēt naratīvā teksta izpratnes grūtības.

Pētījuma pirmajā posmā tika iesaistīti desmit skolēni ar psihiskās attīstības aizturi, kas apmeklē vispārīzglītojošo skolu un kuriem ir zems teksta izpratnes līmenis. Tika vērtētas viņu prasmes rakstīta naratīva izpratnē, mutvārdu naratīva izpratnē, kā arī noteiktas viņu metalingvistiskās spējas. Galvenie trūkumi, piemēram, nespēja izgūt netiešu informāciju no teksta, noteikt loģiskās (laika un cēloņsakarību) attiecības starp notikumiem utt., tika uzskatīti par korekcijas programmas mērķiem. Pētījuma otrajā posmā puse bērnu tika iekļauta korekcijas programmā. Viņi tika mācīti lietot dažādas lasīšanas stratēģijas. Trešajā pētījuma posmā bērniem vēlreiz tika pārbaudīta naratīvā teksta izpratne rakstveidā un mutvārdos, kā arī viņu metalingvistiskās spējas. Salīdzinošā analīze starp pirmās un otrās pārbaudes rezultātiem apstiprināja, korekcijas programmas izmantošana bērniem ar psihiskās attīstības aizturi ir bijusi efektīva gan teksta izpratnes veidošanai, gan metalingvistisko spēju uzlabošanai.

Atslēgvārdi: teksta izpratne, teksta izpratnes traucējumi, stratēģijas lietošanas prasmes attīstība, izpratnes stratēģijas, korekcijas programmas.

Summary

Children with specific learning disability who study in accordance with curriculum, struggle with text comprehension caused by limited cognitive and language skills. This evidence prompts for developing remedial treatment which would help the given clinical group to overcome difficulties in text comprehension.

The current paper deals with an innovative methodology of remedial treatment developed and piloted with a small group of children. At the first stage of the study, 10 children (3rd grade students attending state primary school) with specific learning disability were selected for the research. Their skills in written narrative comprehension, oral narrative comprehension, as well as metalinguistic abilities, were scored. The main flaws, such as an inability to extract implicit information, to detect logical (temporal and causal) relations between the events, etc., were considered as the targets of the remedial treatment. At the second stage of the study, a half of the children were included into remedial treatment. Within the framework of the remedial treatment developed and provided by the author of the given paper, the children were taught to apply various reading strategies. After this, at the third stage of the study, all the children were tested again for the written narrative comprehension, oral narrative comprehension, and metalinguistic abilities. Results of the comparative analysis between the scores of the 1st and the 2nd test confirmed the

remedial treatment was effective in improving comprehension of both oral and written narratives, as well as metalinguistic abilities.

Keywords: text comprehension, disorders in text comprehension, development of the skill to use strategies, comprehension strategies, correction of curriculum.

II. Svešvalodu apguve vidusskolā, studiju procesā un mūžizglītībā
Part II: Acquisition of a Foreign Language in Secondary School, in the Study Process
and Lifelong Learning

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.107>

**Heterogēnas svešvalodu klases – universāla problēma
Latvijas vidusskolās: izaicinājumi un risinājumi**

***Mixed Level Classes – a Universal Problem
in Latvian Secondary Schools: Challenges and Solutions***

Kristīne GAUGERE

Majoru vidusskola
Rīgas ielā 3, Jūrmala, LV-2015, Latvija
kristine.gaugere@gmail.com

Andra REKTIŅA

Rīgas Angļu ģimnāzija
Zvārdes ielā, Rīga, LV-1004, Latvija
andra.rektina@gmail.com

Saskaņā ar Valsts izglītības satura centra datiem 2019./2020. mācību gadā tikai aptuveni 30 % no centralizētā angļu valodas eksāmena kārtotājiem sasniedza izglītības standartā noteikto B2 līmeni.

Analizējot eksāmenu rezultātus dažādās skolās un izmantojot statistiskās novirzes aprēķinus, jāsecina, ka visās Latvijas vidusskolās, izņemot valsts ģimnāzijas, starp vienas klases skolēniem pastāv būtiska zināšanu līmeņa atšķirība – tik būtiska, ka efektīvu mācību procesu padara praktiski neiespējamu.

Otrajā raksta daļā pētīts, kā nodrošināt jēgpilnu mācīšanos heterogēnās klasēs un, analizējot iekšējās un ārējās diferenciācijas priekšrocības, kā arī dažādus motivācijas aspektus, secināts – ārējā diferenciācija, kā arī skolēnu esošajam zināšanu līmenim pieskaņots sasniedzamais rezultāts un vērtēšana ir optimāla metode izteikti heterogēnās klasēs.

Nobeigumā piedāvātas rekomendācijas svešvalodu skolotājiem un iezīmētas tēmas tālākai diskusijai.

Atslēgas vārdi: heterogēnas grupas, svešvaloda, diferenciācija, ārējā diferenciācija, iekšējā diferenciācija, diferencēts sasniedzamais rezultāts, bērncentrēta izglītība.

Literatūra

Balčus 2018 = **Balčus, Elita**. *Metamācīšanās svešvalodu apgūvē*, 2018 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://epale.ec.europa.eu/lv/blog/metamacisanas-svesvalodu-apguve>

Bandura, Cervone 1983 = **Bandura, Albert, Cervone, Daniel**. Self-evaluative and self-efficacy mechanisms governing the motivational effects of goal systems. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(5), 1983, 1017–1028 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://scihub.se/10.1037/0022-3514.45.5.1017>

Brinitzer u. c. 2013 = *DaF unterrichten, Basiswissen Didaktik, Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. **Michaela Brinitzer, Hans-Jürgen Hantschel, Sandra Kroemer, M. Möller-Frorath, Lourdes Ros**. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2013.

Callahan 2005 = **Callahan, Rebecca M.** Tracking and High School English Learners: Limiting Opportunity to Learn. *American Educational Research Journal*, 42(2), 2005, 305–328 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.3102/00028312042002305>

Cambridge Assessment English 2021 = *Cambridge Assessment English*, 2021 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://support.cambridgeenglish.org/hc/en-gb/articles/202838506-Guided-learning-hours>

Deci, Ryan 2008 = **Deci, Edward L., Ryan, Richard M.** Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49(3), 2008, 182–185 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1037/a0012801>

Deci, Koestner, Ryan 1999 = **Deci, Edward L., Koestner, Richard, Ryan, Richard M.** A meta-analytic review of experiments examining the effects of extrinsic rewards on intrinsic motivation. *Psychological Bulletin*, 125(6), 1999, 627–668 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.do/10.1037/0033-2909.125.6.627>

Dörnyei 1994 = **Dörnyei, Zoltan.** Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *The Modern Language Journal*, 78(3), 1994, 273–284 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: [http://seas3.elte.hu/coursematerial/RyanChristopher/Dornyei\(1994\)_Foreign_Language_Classroom.pdf](http://seas3.elte.hu/coursematerial/RyanChristopher/Dornyei(1994)_Foreign_Language_Classroom.pdf)

Dörnyei 2009 = **Dörnyei, Zoltan.** The L2 Motivational Self System. Zoltan Dörnyei Ema Ushioda (eds). *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. Bristol: Multilingual Matters, 2009, 9–42 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/10.21832/9781847691293-003>

Dörnyei, Chan 2013 = **Dörnyei, Zoltan, Chan, Letty.** Motivation and Vision: An Analysis of Future L2 Self Images, Sensory Styles, and Imagery Capacity Across Two Target Languages. *Language Learning*, 63(3), 2013, 437–462 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1111/lang.12005>

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei*. Rīga: Madonas poligrāfists, 2006.

Gardner, Lalonde, Moorcroft 1985 = **Gardner, Robert C., Lalonde, Richrd N., Moorcroft, R.** The role of attitudes and motivation in second language learning: Correlational and experimental considerations. *Language Learning*, 35(2), 1985, 207–227 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1985.tb01025.x>

Grotjahn, Kleppin 2015 = **Grotjahn, Rüdiger, Kleppin, Karin.** *Prüfen, Testen, Evaluieren*. München: Klett-Langenscheidt, 2015.

Hattie, Timperley 2007 = **Hattie, John, Timperley Helen.** The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 2007, 81–112 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.3102/003,465430298487>

Heackox 2014 = **Heackox, Diane.** *Differentiating Instruction in the Regular Classroom*. Minneapolis: Free Spirit Publishing, 2014 [sk. 2021. g. 12. apr.]. Pieejams: <https://www.freespirit.com/files/original/Differentiating-Instruction-Regular-Classroom-preview-1.pdf>

Helmke 2013 = **Helmke, Andreas.** Individualisierung: Hintergrund, Missverständnisse, Perspektiven. *Pädagogik*, 2/13, 2013, 34–37 [sk. 2021. g. 26. jūl.]. Pieejams: http://andreas-helmke.de/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/Paedagogik_2_13_Helmke_Individualisierung.pdf

Jodai, Zafarghandi, Tous 2013 = **Jodai, Hojat, Zafarghandi, Amir Mahda Vi, Tous, Maryam Danaye.** Motivation, Integrativeness, Organizational Influence, Anxiety, and English Achievement. *Glottology*, 2(4), 2013, 3–25 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED586751.pdf>

Linnenbrink, Pintrich 2002 = **Linnenbrink, Elizabeth A., Pintrich, Paul R.** Motivation as an Enabler for Academic Success. *School Psychology Review*, 31(3), 2002, 313–327, [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/10.1080/02796015.2002.12086158#>

MK 416 2019 = *Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem*: MK noteikumi Nr. 416. Latvijas Vēstnesis, 197, 2019. g. 27. sept.

Noels, Pelletier, Clement, Vallerand 2003 = *Why Are You Learning a Second Language? Motivational Orientations and Self-Determination Theory*. Kimberly A. **Noels, Luc Pelletier, Richard Clément, Robert J. Vallerand**. *Language Learning*, 53(S1), 2003, 33–64 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1111/1467-9922.53223>

Nützler 2013 = **Nützler, Anne-Maria**. *Basic features of internal differentiation and selected methods for the English language classroom*, 2013 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: https://www.geisteswissenschaften.fu-berlin.de/we06/engdid/A_ressourcen/pdfs/hausarbeiten/Internal_differentiation_N_tzler.pdf

Oxford, Shearin 1994 = **Oxford, Rebecca, Shearin, Jill**. Language Learning Motivation: Expanding the Theoretical Framework. *The Modern Language Journal*, 78(1), 1994, 12–28 [sk. 2021. g. 19. jūl.]. Pieejams: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.2307/329249>

Roeder 1997 = **Roeder, Peter M.** Binnendifferenzierung im Urteil von Gesamtschullehrern. *Zeitschrift für Pädagogik*, 2/97, 1997, 241–259 [sk. 2021. g. 26. jūl.]. Pieejams: https://www.pedocs.de/volltexte/2015/6981/pdf/ZfPaed_1997_2_Roeder_Binnendifferenzierung_im_Urteil.pdf

Pestovs 2018 = **Pestovs, Pāvels**. *Vērtēšana skolēna izaugsmei*, 2018 [sk. 2021. g. 26. jūl.]. Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vertesana-skolena-izaugsmei>

Svence 2020 = **Svence, Guna**. *Psiholoģija jaunajam skolotājam*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020.

Tomlinson 1999 = **Tomlinson, Carol Ann**. *The differentiated classroom: responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1999 [sk. 2021. g. 26. jūl.]. Pieejams: https://www.mccracken.kyschools.us/Downloads/CarolAnnTomlinson%20Differentiated_Classroom.pdf

VISC 2020 = Valsts izglītības un saturs centrs. *Valsts pārbaudes darbi 2019./2020. m. g.*, 26.06.2020 [sk. 2021. g. 5. apr.]. Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/valsts-parbaudes-darbi-20192020-mg>

Vorobjovs 2013 = **Vorobjovs, Aleksandrs**. *Mācību darba diferenciacija, sagatavojot vidusskolēnus centralizētajam eksāmenam matemātikā*. [Diplomdarbs.] Latvijas Universitāte, 2013.

Summary

According to data from the National Educational Content Centre, in the school year 2019/2020, only about 30 % of the students completing the centralised exam in English reached level B2, which is set as a goal in the educational standard.

When analysing the results of the examinations in different schools and applying statistical deviance calculations, the authors concluded that there is a significant difference in the level of knowledge within the same class in all Latvian secondary schools, apart from state gymnasiums. The difference between the levels of knowledge is so vast, that effective learning is rendered virtually useless.

In the second part of the article, the authors study how to ensure meaningful learning in heterogeneous classes, and when analysing the benefits of internal and external differentiation, as well as the different aspects of motivation, it is concluded that external differentiation, as well as

setting an attainable goal that is personalized to each individual students existing level of knowledge, are optimal methods for effective learning in highly heterogeneous classes.

In conclusion, the authors offer recommendations to foreign-language teachers and highlight topics for further discussion.

1. Evaluation of students' knowledge level has to become the first step in the planning of foreign-language teaching.
2. Once the students' level of knowledge has been evaluated, the teacher can effectively produce realistic goals for the students.
3. The teacher chooses the appropriate mode of differentiation (inner or outer) based on the students outlined goal.
4. The teacher assesses the students; both in regard to summative and formative assessments, purely based on the students' outlined goals, regardless of their compliance with the educational standard.

Two important topics can be brought to contention and further discussion, the first one being a more practical one, linked to the wider use of external differentiation in classrooms with students representing significant variances in their knowledge level, and the other a more philosophical point, linked to our students' potential vision of themselves as language users and the compatibility of this vision with the language learning objectives expressed in the educational standard.

Keywords: heterogeneous groups, foreign language, differentiation, external differentiation, internal differentiation, differential achievable results, student-centered learning.

**Iztēle tekstpratībā un valodas jaunradē
literatūras mācību procesā vidusskolā**

***Imagination in Text Literacy and Language Creativity
in the Secondary School Literature Teaching Process***

Daiga CELMIŅA

Rīgas Teikas vidusskola

Aizkraukles ielā 14, Rīga, Latvija, LV-1006

daigace@inbox.lv

Pētījuma mērķis ir analizēt teorētiskās atziņas un praktisko pieredzi par iztēles lomu domāšanā un iztēles veicināšanu literatūras stundās vidusskolā, izstrādājot iztēles kritērijus radošo uzdevumu izpildē literatūras mācību procesā. Skolēnu valodas attīstība ir mijiedarbībā ar domāšanas un iztēles attīstību, tādēļ literatūras mācībās vēlams izmantot iztēli veicinošus pedagoģiskos līdzekļus, kas piešķir mācību procesam gan intelektuālu, gan emocionālu raksturu, kas ir virzīti uz skolēnu pašizteikšanos un valodas jaunradi, kā arī uz spēju mācību procesā iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmi lietot daudzveidīgās dzīves situācijās. Pedagoģiskās iespējas iztēles veicināšanai izriet no filozofu un psihologu atziņām, ka iztēle ir atbildīga par visdziļākajām radošajām atskārsēm, jo domāšana nav iespējama bez tēliem. Iztēle tekstpratībā literatūras mācību procesā saistīta ar kritisko un tēlaino domāšanu, radošumu, atmiņu, emocijām, prasmi salīdzināt un interpretēt.

Atslēgvārdi: iztēle, radošie uzdevumi, literatūras mācību process, valodas jaunrade, pašpieredze, pašizteikšanās.

Literatūra

Āboltiņa 2020 = **Āboltiņa, Līga**. Learning Different Reading Strategies as a Basis for Learning Skills. *Society. Integration. Education* : proceeding of the International Scientific Conference, 3, 2020, 53–65.

Briška, Kalēja-Gasparoviča 2020 = **Briška, Ilze, Kalēja-Gasparoviča, Daiga**. *Skolēnu radošuma sekmēšana un vērtēšana*. Rīga: LU, Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, 2020.

Gadamer 1999 = **Gadamer, Hanss, Georgs**. *Patiesība un metode*. Tulk. Igors Šuvajevs. Rīga: Jumava, 1999.

Gadamer 2002 = **Gadamer, Hanss, Georgs**. *Skaistā aktualitāte: Māksla kā spēle, simbols un svētki*. Tulk. Igors Šuvajevs. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002.

Heidegers 1998 = **Heidegers, Martins**. *Malkasceļi*. Tulk. Rihards Kūlis. Rīga: Kontinents, 1998.

Kalēja-Gasparoviča 2012 = **Kalēja-Gasparoviča, Daiga**. *Studentu radošuma veicināšana vizuālās mākslas studijās*. [Promocijas darbs]. Latvijas Universitāte, 2012.

Kants 2011 = **Kants, Imanuels**. *Tīrā prāta kritika*. Tulk. Rihards Kūlis. Rīga: Zinātne, 2011.

Kūlis 2015 = **Kūlis, Rihards**. Kantiskās variācijas jeb Ceļš uz “atbrīvoto gaismas lauku”. Ginters Ābels, Raivis Bičevskis, Aigars Dāboliņš u. c. *Kants, Heidegers un dzīves pasaule*. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2015, 449–462.

- Laiveniece 2003 = **Laiveniece, Diāna**. *Valodas mācības pusaudzīm*. Rīga: RaKa, 2003.
- Lanka 2004 = **Lanka, Anita**. *Mācīšanās metodika*. Rīga: RTU Izdevniecība, 2004.
- Narkēviča 2008 = **Narkēviča, Žanete**. *Iztēle un valodas jaunrade Pola Rikēra filosofijā*. [Promocijas darbs]. Latvijas Universitāte, 2008.
- Narkēviča 2015 = **Narkēviča, Žanete**. Teksts un tā lasījuma eksistenciālā dimensija Ginters Ābels, Raivis Bičevskis, Aigars Dāboliņš u. c. *Kants, Heidegers un dzīves pasaule*. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2015, 417–427.
- Ozoliņa-Nucho, Vidnere 2004 = **Ozoliņa Nucho, Aina, Vidnere, Māra**. *Stress: tā pārvarēšana un profilakse*. Rīga: Apgāds Biznesa Partneri, 2004.
- Piažē, 2002 = **Piažē, Žans**. *Bērna intelektuālā attīstība*. Tulk. Sarmīte Meinerte. Rīga: Pētergailis, 2002.
- Ricoeur 1976 = **Ricoeur, Paul**. *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning*. Fort Worths: Texas Christian University Press, 1976.
- Ricoeur 2003 = **Ricoeur, Paul**. *The Rule of metaphor*. London, New York: Routledge Classics, 2003.
- Ricoeur, Thompson 2016 = **Ricoeur, Paul, Thompson, John, B**. *Hermeneutics and the human sciences*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
- Rudzītis 2000 = **Rudzītis, Jānis**. *Literatūras mācības skolā*. Rīga: RaKa, 2000.
- Skalberga 2012 = **Skalberga, Anita**. *Vidusskolēna literārās kompetences veidošanās* [Promocijas darbs]. Latvijas Universitāte, 2012.
- Skola2030 b. g. = Literatūra I vidusskolai. *Skola2030*, b. g. [sk. 2021. gada 20. maijā]. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/materials/488>
- Špona 2006 = **Špona, Ausma**. *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa, 2006.
- Špona 2018 = **Špona, Ausma**. Jauns pedagogijas zinātnes priekšmets. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis*. Rīga: LZA, 2018, 15–22.
- Šteinberga, 2013 = **Šteinberga, Airisa**. *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2013.
- Šuvajevs 2002 = **Šuvajevs, Igors**. *Gadamera atgādinājums. Hansss Georgs Gadamers. Skaistā aktualitāte: Māksla kā spēle, simbols un svētki*. Tulk. Igors Šuvajevs. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002, 5–32.
- Vidnere 2015 = **Vidnere, Māra**. *Iztēle: psiholoģija un terapija*. Rīga: RaKa, 2015.
- Vigotskis 2002 = **Vigotskis, Ļevs**. *Domāšana un runa*. Tulk. Marita Freija. Rīga: EVE, 2002.
- Vitgenšteins 2006 = **Vitgenšteins, Ludvigs**. *Loģiski filozofisks traktāts*. Tulk. Jānis Taurenis. Rīga: Liepnieks un Rītups, 2006.
- Zelmenis 2000 = **Zelmenis, Voldemārs**. *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa, 2000.
- Выготский 2003 = **Выготский, Лев**. *Психология развития человека*. Москва: Эксмо, 2003.

Summary

The aim of the article is to analyze the theoretical findings and practical experience of the role of imagination in thinking and the promotion of imagination in the secondary school literature teaching process. In philosophy studies the imagination is associated with thinking and emotions, aesthetics and art, language and creativity. Student language development interacts with the development of thinking and imagination, therefore in literature studies it is preferable to use pedagogical tools that promote imagination, they give the learning process both intellectual and emotional character and are aimed at student self-expression and language creativity, as well as self-experience and the ability to apply in diverse life situations the knowledge, skills and attitudes acquired from the learning process.

Imagination as a concept belongs to philosophy, psychology and pedagogy. There are different approaches to the understanding of imagination; however, the unifying view is that

imagination is both intellectual and sensual, as well as imitative (reproductive) and creative (productive). Psychologists point out the importance of school in the development of a child's language and thinking, because it is at school age that conditions for the development of the imagination are formed, that is where the child can reflect on the acquired knowledge in imagination and then do it, apply it in practice. It is therefore important for the school to use a variety of pedagogical tools for developing the imagination, including creative imaginative tasks such as stories drawings, drama, giving the process a logical-constructive, emotional direction and a conscious character. Along with the text literacy, the students also discover their attitude towards the world, for the emotional field plays a significant role in a person's life and thinking. The pedagogical possibilities for the promotion of the imagination stem from the findings of philosophers and psychologists that the imagination is responsible for the deepest creative reflections, because thinking is not possible without images. Imagination in text literacy is related to critical and emotional thinking, to memory and emotions, the ability to compare, the desire to create and it is realized in language.

As a result of theoretical research and analysis of self-experience are criteria of imagination for performing creative tasks in literature in secondary school: originality of thought in the task performance (creative, original judgments, solutions); the relevance of the content to the specific creative task; understanding of the meaning of the text and the subtext; involvement of images in the performance of a creative task; use of metaphors and symbols creation of new connections. These criteria are intended for student self-assessment in cooperation between teacher and student, and can be used as a formative assessment in the secondary school literature study process.

Keywords: imagination, creative tasks, literature learning, text literacy, language creativity, self-experience, self-expression.

Development of English Language Skills in Upper-Secondary School through Meaningful Learning

Angļu valodas prasmju attīstība vidusskolā, mācoties ar iedziļināšanos

Dagnija DEIMANTE

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Lielajā iela 14, Liepāja, Latvija LV-3401
dagnijadh@gmail.com

The article deals with the problem of lack of motivation in upper-secondary school students when learning the English language in the school environment. Highly developed academic language skills are important when studying at the university and in their professional career.

The author reflects on the basic theories on motivation, which is a precondition to a successful teaching and learning process. The aim of the article is to research and reveal the importance of understanding the nature of motivation that is the basis of meaningful learning so that appropriate teaching and learning strategies could be applied by upper-secondary school teachers. In addition, some strategies have been described in the article.

Motivation is closely related to meaningful learning, which is to be implemented in the school environment. Although this issue was brought up a long time ago, it has not become school practice in many cases. The article offers some strategies that can be made use of when working on meaningful learning.

Keywords: extrinsic and intrinsic motivation, instrumental and integrative motivation, meaningful learning, assessment.

References

Ashburn 2006 = **Ashburn, Elisabeth.** Attributes of Meaningful Learning Using Technology (MLT). Elisabeth Ashburn, Robert Floden (eds.). *Meaningful Learning Using Technology: What Educators Need to Know and Do*. New York, London: Teacher College Columbia University, 2006.

Ausubel 2000 = **Ausubel, David Paul.** *The Acquisition and Retention of Knowledge: A Cognitive View*. Dordrecht, London: Kluwer Academic, 2000.

Crookes, Schmidt 1991 = **Crookes, Graham, Schmidt, Richard.** Motivation: Reopening the Research Agenda. *Language Learning*, 41(4), 1991, 469–512 [cited 1 June 2021]. Available: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-1770.1991.tb00690.x>

Deci, Ryan 2000 = **Deci, Edward, Ryan Richard.** Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), 2000, 68–78 [cited 31 May 2021]. Available: <https://www.researchgate.net/publication/11946306>

Dornyei 1994 = **Dornyei, Zoltan.** Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *The Modern Language Journal*, 78 (3), 273–284 [cited 29 May 2021]. Available: <http://www.jstor.org/stable/330107>

Dzaldov 2018 = **Dzaldov, Brenda Stein.** *Inspiring Meaningful Learning*. Ontario: Pembroke Publishers Limited, 2018.

Gardner 2010 = **Gardner, Robert.** *Motivation and Second Language Acquisition*. New York: Peter Lang, 2010.

Halliday 2016 = **Halliday, Michael.** *Aspects of Language and Learning*. New York: Springer, 2016.

Mercado, Torres 2005 = **Mercado, Maria, Torres, Myriam.** Teaching Language Arts for meaningful learning. Ana Huerta-Macias. *Working with English Language Learners: Perspectives and Practices*. Kendall Hunt Publishing, 2005, 109–122 [cited 21 May 2021] Available: https://www.researchgate.net/publication/336196504_Teaching_Language_Arts_for_Meaningful_Learning/link/5d93938892851c33e94de5e2/download

Pintrich 2005 = **Pintrich, Paul R.** The Role of Goal Orientation in Self-Regulated Learning. Monique Boekaerts, Paul R. Pintrich, Moshe Zeidner (eds.). *Handbook of Self-Regulation*. Elsevier Academic Press, 2005, 452–489.

Ushioda 2014 = **Ushioda, Ema.** Motivation, autonomy and metacognition: Exploring their interactions. David Lasagabaster, Aintzane Doiz, Juan Manuel Sierra. *Motivation and Foreign Language Learning: From theory to practice*. Amsterdam: John Benjamin, 2014, 31–49.

Kopsavilkums

Raksta mērķis ir pievērst uzmanību situācijai angļu valodas apgūvē vidusskolas vecākajās klasēs. Skolēni kopumā jūtas apmierināti ar savām angļu valodas prasmēm, tāpēc viņiem trūkst motivācijas, lai pilnveidotu angļu valodas prasmes augstākā līmenī. Turklāt turpmāk, pēc izmaiņām angļu valodas standartā vidusskolā, skolēniem, apgūstot pamatkursu, būs iespēja iegūt tikai B2 līmeni, nevis C1, kas ir augstākais līmenis.

Tādēļ ir jāmeklē un jāveido ciešāka saikne starp pētījumiem svešvalodu apguves jomā un to rezultātu praktisko izmantošanu skolā. Ļoti nozīmīgi ir pētījumi svešvalodu apguves motivācijas jomā un to sasaiste ar mācīšanos iedziļinoties. Rakstā ir sniegts pārskats par motivācijas teorijām (Roberts Gardners, Edvards Deci un Rihards Rians, Zoltans Dornjeis), secinot, ka ārējā motivācija atbilstošos apstākļos var rosināt iekšējo motivāciju, kas ir priekšnoteikums mācīšanās procesam ar iedziļināšanos.

Kā viens no priekšnoteikumiem iekšējās motivācijas veidošanai ir apgūstamā materiāla nozīmīgums skolēniem. Rakstā tiek sniegts ieskats autores praksē, strādājot ar 10. klases skolēniem un izmantojot motivācijas pētījumu rezultātus. Aprakstīti vairāki mācīšanas un mācīšanās paņēmieni, kas rosinātu gan ārējo, gan iekšējo motivāciju.

Ja skolēni ir motivēti pilnveidot savas angļu valodas prasmes, viņi prot izvirzīt mācīšanās mērķus, izvēlēties atbilstošas mācīšanās metodes un veikt pašnovērtējumu. Tādējādi skolēni mācās iedziļinoties un veido savas mācīšanās prasmes, kas nepieciešamas mūžizglītībai.

Atslēgvārdi: instrumentālā un integratīvā motivācija, iekšējā un ārējā motivācija, mācīšanās iedziļinoties, vērtējums.

Foreign Language Online Learning in a Multicultural Context. International Perspective

Svešvalodu apguve tiešsaistē starpkultūru kontekstā. Starptautiskā perspektīva

Anda KOMAROVSKA

Turība University, Language Department
Graudu street 68, Riga, Latvia, LV-1058
Andak@turiba.lv

The contemporary world shows changes in employability patterns and skills, including intercultural skills. Online study materials were developed to acquire and practice language and intercultural skills, based on the existing language level.

The goal of the study is to find out how students evaluate the created online “Cultural Knowledge and Language Competence as a Means to Develop the 21st Century Skills” course. The present study is conducted in the framework of Erasmus+ project “Cultural knowledge and language competences as means to develop the 21st century skills”.

The theoretical framework comprises theories of language teaching/learning for adults, intercultural skills, and online learning.

The research methods: analysis of theoretical literature and resources, face-to-face questionnaire, data processing and analysis.

An online platform is a valuable learning tool for anyone interested in traveling across the borders of their country. The suggestions will also help learners to enhance international collaboration more efficiently.

Keywords: Lifelong learning, knowledge, skills, teaching methods, online platform.

Bibliography

Abuarquob 2019 = **Abuarquob, Ibrahim.** *Language barriers to effective communication*, 2019 [cited 28 June 2021]. Available: <https://www.redalyc.org/jatsRepo/279/27962177008/html/index.html>

Akbari et al. 2016 = Student engagement and foreign language learning through online social networks. **Elham Akbari, Ahmad Naderi, Robert-Jan Simons, Albert Pilot.** *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 4, 2016 [cited 27 June 2021]. Available: <https://sfleducation.springeropen.com/articles/10.1186/s40862-016-0006-7>

Barrett 2011 = **Barrett, Martin.** *Intercultural Competence*. Council of Europe, 2011 [cited 27 June 2021]. Available: https://www.academia.edu/1158374/Intercultural_competence

Bass 2007 = **Bass, Jossey.** The profession and practice of adult education. *The Journal of Academic Librarianship*, 23(4), 1997, 331–332.

Byram (ed.) 2003 = **Byram, Michael** (ed). *Intercultural Competence*, Council of Europe, 2003 [cited 27 June 2021]. Available: <https://rm.coe.int/16806ad2dd>

Beckmann, Birney 2012. = **Beckmann, Jens, Birney, Damian.** What happens before and after it happens: Insights regarding antecedences and consequences of adult learning. *Learning and Individual Differences*, 22(5), 2012, 561–562.

Cairns, Alshahrani 2014 = **Cairns, Len, Alshahrani, Khalid**. Teaching and Learning Online. *New Models of Learning for a Connected World*, 2, 2014, 20–35.

CEFR 2001= Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Chukwuedo, Mbagwu, Ogbuanya 2021 = **Chukwuedo, Samson Onyeluka, Mbagwu, Felicia O., Ogbuanya, Theresa Chiny**. Motivating academic engagement and lifelong learning among vocational and adult education students via self-direction in learning. *Learning and Motivation*, 74, 2021 [cited 27 June 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0023969021000230>

Florence, Ting 2020 = **Florence, Martin, Ting, Sun**. A systematic review of research on online teaching and learning from 2009 to 2018. *Computers and Education*, 159, 2020 [cited 28 June 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131520302074?via%3Dihub>

Ivanova 2016 = **Ivanova, Ilze**. Pieaugušo mācīšanās īpatnības. *Electronic Platform for Adult Learning in Europe*, 2016 [cited 27 June 2021]. Available: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/i_ivanova_pieauguso_macisanas_ipatnibas_31_08_11.pdf

Klimova 2020 = **Klimova, Blanka**. Benefits of the Use of Mobile Applications for Learning a Foreign Language by Elderly Population. *Procedia Computer Science*, 176, 2020, 2184–2191 [cited 27 June 2021]. Available: file:///C:/Users/User/Downloads/Benefits_of_the_Use_of_Mobile_Applications_for_Lea.pdf

Kormos, Csizér 2014 = **Kormos, Judit, Csizér, Kata**. The interaction of motivation, self-regulatory strategies, and autonomous learning behavior in different learner groups. *Tesol quarterly*, 48(2), 275–299.

Kumari et al. 2020 = Survey on Impact and Learning's of the Online Courses on the Present Era. **Anitha T. Kumari, C. H. Hemalatha, M. Ali Subhani, R. Naresh**. *Procedia Computer Science*, 172, 82–91.

Kuo, Lai 2006 = **Kuo, Ming-Mu, Lai, Cheng-Chieh**. Linguistics Across Cultures: The Impact of Culture on Second Language Learning. *Journal of Foreign Language Instruction*, 1(1), 2006 [cited 27 June 2021]. Available: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496079.pdf>

Kyong-Jee, Shijuan, Bonk, 2005 = **Kyong-Jee, Kim, Shijuan, Liu, Curtis, Bonk**. Online MBA students' perceptions of online learning: Benefits, challenges, and suggestions. *The Internet and Higher Education*, 8(4), 2005, 335–344.

Laar et al. 2017 = The relation between 21st-century skills and digital skills: A systematic literature review. **Ester van Laar, Alexander, J. A. M. van Deursen, Jan A. G. M. van Dijk, Josde, Haan**. *Computers in Human Behaviour*, 72, 2017, 577–588.

Lee, Dickerson, Winslow 2015 = **Lee, Cheng-Yuan, Dickerson, Jeremy, Winslow, Joe**. An Analysis of Organizational Approaches to Online Course Structures. *Online Journal of Distance Learning Administration*, XV, 1, 2012 [cited 30 May 2021]. Available: https://www.westga.edu/~distance/ojdla/spring151/lee_dickerson_winslow.html

Li, Lalani 2020 = **Li, Cathy, Lalani, Farah**. *The COVID-19 pandemic has changed education forever*, 29 Apr 2020 [cited 25 May 2021]. Available: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/>

MacDonald, Badger, White 2000 = **MacDonald, Malcolm, Badger, Richard, White, Goodith**. The real thing?: Authenticity and academic listening. *English for Specific Purposes*, 19(3), 2000, 253–267.

Malamed 2021 = **Connie, Malamed**. *Characteristics of Adult Learners*, 25 January 2021 [cited 25 May 2021]. Available: <https://thelearningcoach.com/learning/characteristics-of-adult-learners/>

Mardian 2021 = **Fatemeh, Mardian**. Linguistic pragmatics of intercultural professional and business communication. Elena N. Malyuga, Svetlana N. Orlova. Springer (2018). *Journal of Pragmatics*, 174, 2021, 125–127.

Mishra, Gupta, Shree 2020 = **Mishra, Lokanath, Gupta, Tushar, Shree, Abha**. Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 2020 [cited 25 May 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666374020300121>

Momir, Petroman, Constantin 2015 = **Momir, Bogdan, Petroman, Ioan, Constantin, Elena Claudia**. The Importance of Cross-Cultural Knowledge. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 197, 2015, 722–729.

Norton 2018 = **Norton, Lacy**. *The Importance of Language in Cross-Cultural Interaction*, 2018 [cited 30 May 2021]. Available: <https://core.ac.uk/download/pdf/158970344.pdf>

Rayna, Striukova 2021 = **Rayna, Thierry, Striukova, Ludmila**. Fostering skills for the 21st century: The role of Fab labs and makerspaces. *Technological Forecasting and Social Change*, 164, 2021 [cited 30 May 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162520312178>

Sheeraz, Bahram, Israr 2015 = **Sheeraz, Alis, Bahram, Kazemian, Israr, Hussain Mahar**. The Importance of Culture in Second and Foreign Language Learning. *Dinamika Ilmu*, 15(1), 2015 [cited 27 June 2021]. Available: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1121920.pdf>

Simpson 2019 = **Simpson, Adam J**. *Using Games in the Language Classroom*, 2019 [cited 27 June 2021]. Available: <https://sl.sabanciuniv.edu/sl-blogs/using-games-language-classroom>

Tucker King, Bailey 2021 = **Tucker King, Carie S., Bailey, Kylar S**. Intercultural communication and US higher education: How US students and faculty can improve: International students' classroom experiences. *International Journal of Intercultural Relations*, 82, 2021, 278–287.

UN 2020 = **The United Nations**. *Policy Brief: Education during COVID-19 and beyond*, August 2020 [cited 30 May 2021]. Available: https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf

Vishnu 2020 = **Vishnu, Karthik**. The Importance of Online Learning in the Times of COVID-19 and Beyond, August 13, 2020. *CEO, Xperiential Learning Systems*. [cited 30 May 2021]. Available: <https://www.highereducationdigest.com/the-importance-of-online-learning-in-the-times-of-covid-19-and-beyond/>

Wanyu, Mingyue 2020 = **Wanyu, Amy Ou, Mingyue, Michelle Gu**. Negotiating language use and norms in intercultural communication: Multilingual university students' scaling practices in translocal space. *Linguistics and Education*, 57, 2020 [cited 30 May 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0898589820300553>

Kopsavilkums

Pēdējo gadu laikā moderno tehnoloģiju izmantošanas nozīme izglītībā pieredzējusi strauju pieaugumu, un arī valodu apguves procesā aizvien nozīmīgākas kļūst mācības tiešsaistē, it īpaši pēdējo divu gadu laikā globālās pandēmijas Covid-19 ietekmē. Otrkārt, ievērojami pieaug starpkultūru saziņas apjomi, kas savukārt paredz uzlabot svešvalodu prasmes. Turklāt mūsdienu mainīgajā pasaulē aizvien nozīmīgāka loma paredzēta pieaugušo izglītībai kā neatņemamai mūžizglītības sastāvdaļai. Šo iemeslu dēļ Biznesa augstskolas „Turība” Valodu katedras pasniedzēji sadarbībā ar ārvalstu partneriem no sešām Eiropas valstīm ir izstrādājuši tiešsaistes mācību kursu pieaugušajiem „Starpkultūru zināšanas un valodu prasmes kā līdzeklis 21. gadsimta

prasmju attīstīšanai”. Projekta moduļi ir tulkoti 10 Eiropas tautu valodās un tiek prezentēti stāstu/scenāriju veidā. Saturs ir saistīts ar bagātīgo nemateriālo Eiropas kultūras mantojumu sešās partnervalstīs. Pētījuma mērķis ir novērtēt izveidotā tiešsaistes kursa efektivitāti; pētījuma jautājums ir par to, vai izveidotā tiešsaistes mācību platforma spēj apmierināt izglītojamā vajadzības; kā arī – kā platformu vērtē valodu apguvēji. Izmantotās pētījumu metodes: teorētiskās literatūras un avotu analīze, aptauja, datu apstrāde un analīze. Secinājumi:

- lielākā daļa izglītojamo ir augstu novērtējuši uzdevumus, kas piedāvā mūsdienīgus, netradicionālus valodu apguves veidus;
- mācīšanas stils un dažāda veida metodes motivē pieaugušos mūžizglītībai;
- tiešsaistes platforma varētu būt vērtīgs mācību materiāls ikvienam, kas vēlas uzlabot savu starpkultūru izpratni un valodu prasmes;
- platformai nepieciešami uzlabojumi.

Atslēgvārdi: svešvalodu mācība tiešsaistē, pieaugušo mācības, mūžizglītība, starpkultūru saziņa.

Fächerübergreifende Integration im litauischen Schulcurriculum für die zweite Fremdsprache am Beispiel DaF

Interdisciplinārā integrācija vācu valodas kā otrās svešvalodas mācību programmā

The Interdisciplinary Integration of German as the Second Foreign Language in the General Curriculum

Aina BŪDVYTYTĒ

Siauliai Academy of Vilnius University
Vytauto g. 84, Šiauliai, Lietuva, LT-76352
aina.budvytyte@yahoo.com

In diesem Beitrag geht es um Herausforderungen und Realisierungsmöglichkeiten der fächerübergreifenden Integration im aktualisierten allgemeinen Curriculum für die zweite Fremdsprache an litauischen Schulen. Die Analyse unterschiedlicher Teile des Curriculums zeigt, dass es verschiedene Möglichkeiten für fächerübergreifende Integration bietet und so die Grenzen des üblichen Fremdsprachenunterrichts erweitert bzw. aufhebt. Die fächerübergreifende Integration umfasst vielfältige Kombinationen von Themenbereichen, Methoden und Fächern, die durch ein themenzentriertes Problem bedingt sind. Dies heißt aber nicht, dass die Lehrkraft jedes Mal das Rad neu erfinden muss. Die Lehrwerke für DaF sind kontextuell und integrieren zahlreiche Fachtexte, die dem Sprachniveau der Lernenden entsprechen. Der CLIL Unterricht bietet im Fall der themenzentrierten Integration die Möglichkeit, das Sprach- und Fachlernen gegenseitig zu ergänzen, und verändert die Kultur des Lehrens und Lernens in der Schule.

Schlüsselwörter: fächerübergreifende Integration, CLIL, interdisziplinäre Themen, Fremdsprachenunterricht, Fachunterricht, das Schulcurriculum für die zweite Fremdsprache.

Literaturverzeichnis

Bendrujų programų 2019 = Švietimo ir mokslo ministerija. Nacionalinė švietimo agentūra *Bendrujų programų atnaujinimo gairės*, 2019 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/bendruju-programu-atnaujinimo-gaires_internetine-versija.pdf

CEFR 2020 = Language Policy Programme Education Policy Division Education Department Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, 2020 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

Hallet 2013 = **Hallet, Wolfgang**. Fremdsprachenunterricht und Bilingualer Unterricht. Wolfgang Hallet, Frank G. Königs (Hrsg.). *Handbuch Bilingualer Unterricht*. Seelze: Klett-Kallmeyer, 2013, 180–186.

Heft 13 = Heft 13: *Das Klima der Welt. Lingo macht Mint*. Eduversum Verlag [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: www.lingonetz.de

Jin, Rohrman, Zbranková 2008 = **Jin, Friederike, Rohrman, Lutz, Zbranková, Milena.** *Prima A1: Deutsch für Jugendliche*, Band 1. Berlin : Cornelsen, 2008.

Jin, Rohrman, Rizou 2010 = **Jin, Friederike, Rohrman, Lutz, Rizou, Grammatiki.** *Prima A2: Deutsch für Jugendliche*, Band 2. Berlin: Cornelsen, 2010.

Jin, Michalak, Rohrman 2011 = **Jin, Friederike, Michalak, Magdalena, Rohrman, Lutz.** *Prima B1: Deutsch für Jugendliche*. Berlin: Cornelsen, 2011.

Krechel 2005 = **Krechel, Hans Ludwig.** Situation des mehrsprachigen Unterrichts und der Lehrerbildung in Deutschland. Hans Ludwig Krechel (Hrsg.). *Mehrsprachiger Fachunterricht in Ländern Europas*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2005, 9–33.

Labudde 2005 = **Labudde, Peter.** Fächerübergreifender Unterricht: ein Ausblick. *Fächerübergreifender Unterricht in der Berufsbildung. Ergebnisse. Positionen. Perspektiven*, 20, 2005, 59–67.

Labudde 2014 = **Labudde, Peter.** Fächerübergreifender naturwissenschaftlicher Unterricht – Mythen, Definitionen, Fakten. *Zeitschrift für Didaktik der Naturwissenschaften*, 20(1), 2014, 11–19 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: https://www.researchgate.net/publication/271663272_Facherubergreifender_naturwissenschaftlicher_Unterricht_-_Mythen_Definitionen_Fakten

Leisen 2010 = **Leisen, Josef.** Handbuch Sprachförderung im Fach – Sprachsensibler Fachunterricht in der Praxis. Bonn: Varus, 2010.

Leisen 2011 = **Leisen, Josef.** Praktische Ansätze schulischer Sprachförderung – Der sprachensible Fachunterricht, 2011 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: https://www.hss.de/fileadmin/media/downloads/Berichte/111027_RM_Leisen.pdf

Lernen in zwei Sprachen 2020 = Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus. *Lernen in zwei Sprachen*. München, 2020.

Moegling 2010 = **Moegling, Klaus.** *Kompetenzaufbau im fächerübergreifenden Unterricht. Förderung vernetzten Denkens und komplexen Handelns*. Immenhausen bei Kassel: Prolog-Verl., 2020.

Oelschläger 2017 = **Oelschläger, Birgit.** *Bühne frei für Deutsch. Das Theaterhandbuch für Deutsch als Fremdsprache*. Ditzingen: Deutscher Theater Verlag, 2017.

Programa 2021 = *Užsienio kalbos (antrosios) pagrindinio ugdymo bendroji programa. Danguolė Povilaitienė, Gintarė Baciūskienė, Aina Būdytytė, Irena Vološina, Nida Burneikaitė, Evelina Jeleniauskienė, Beata Valungevičienė.* Projektas, 2021 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: https://www.emokykla.lt/upload/EMOKYKLA/BP/PDF/kalbinis/Antraji%20u%C5%BEsienio%20kalba.%20Pagrindinis%20ugdymas.%20Projektas_2021-03-30.pdf

Puljic 2015 = **Puljic, Brigita Kosevski.** Zur Theorie und Praxis des fächerübergreifenden und fächerverbindenden DaF-Unterrichts. *Journal for Foreign Languages*, 7(1), 2015, 275–287 [eingesehen am 23. August 2021]. Zugänglich: https://www.researchgate.net/publication/290475089_The_Theory_and_Practice_of_Content_and_Language_Integrated_Learning_in_the_German_Language_Classroom

Schwarz 2020 = **Schwarz, Eveline.** *55 Spiele mit Chunks für Partner, Gruppen und Plenumsarbeit*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 2020.

Wicke 2013 = **Wicke, Rainer-E.** Fächerübergreifender Deutsch-als-Fremdsprachenunterricht als Brücke zum deutschsprachigen CLIL. Praxisnahe Hinweise und Vorschläge für Lehrerbildung und Unterrichtsgestaltung mit besonderem Bezug zu (Deutschen) Schulen im Ausland. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht Didaktik und Methodik im Bereich Deutsch als Fremdsprache*, 18(2), 2013, 27–36.

Kopsavilkums

Raksta mērķis – izanalizēt interdisciplinārās integrācijas otrās svešvalodas programmā, kas tiek atjaunota, izaicinājumus un tās praktiskās izmantošanas iespējas. Rakstā tiek aplūkotas

teorētiskās nostādnes, balstot tās uz mācību grāmatu, metodisko materiālu un praktiskajiem piemēriem.

Zinātniskajā literatūrā izšķir vairākus interdisciplinārās integrācijas tipus: intradisciplinārais, resp., kad viens mācību priekšmets integrē citu mācību priekšmetu zināšanas; multidisciplinārais, kad tiek integrētas vairāku priekšmetu mācīšanas metodes, un problēmorientēta integrācija, resp., kad viena tēma, problēma tiek analizēta no dažādu mācību priekšmetu perspektīvām.

Otrās svešvalodas mācību programmas analīze parādīja, ka tajā paredzētas dažādas integrācijas formas. Svešvalodas stundās tiek integrētas citu mācību priekšmetu zināšanas, mācību (mācīšanās) metodes un tehnoloģijas. Lai attīstītu svešvalodu prasmes, tiek izmantota dziedāšana vai zīmēšana, tēlošanas elementi un inscenizācija. Informatīvo tehnoloģiju mācību priekšmeta prasmes un tehnikas tiek izmantotas, lai radītu audiovizuālos tekstus (piem., prezentācijas, filmiņas, elektroniskās grāmatas), tos formatējot un rediģējot. Svešvalodas un citu mācību priekšmetu satura integrācijai kalpo programmā paredzētās svešvalodas satura tēmas, kuras ietver citu mācību priekšmetu problemātiku.

Tēmās balstīta integrācija programmā tiek īstenota arī ar starpdisciplinārajām tēmām, piem., etniskā kultūra, veselība un veselīgs dzīvesveids, mūžizglītība, pilsoniskums, vides aizsardzība, bioloģiskā dažādība u.c. Programmā parādītas svešvalodas un citu mācību priekšmetu saiknes. Galvenais realizācijas veids – integrēta mācību priekšmeta un svešvalodas mācīšanās forma (CLIL). Mācību priekšmetu skolotāji izvēlas integrētās stundas tēmu, mācīšanas (mācīšanās) metodes un dažādas mācību vides. Integrēta mācību priekšmeta un svešvalodas mācīšana (mācīšanās) rada priekšnosacījumus, lai skolēni tiektos sasniegt augstākas valodas prasmes, palielina mācīšanās motivāciju un nodrošina mācīšana (mācīšanās) dažādību.

Atslēgvārdi: interdisciplinārā integrācija, CLIL, interdisciplinārās tēmas, svešvalodas stunda, mācību priekšmeta stunda, otrās svešvalodas mācību programma.

Summary

The article aims to discuss the challenges and practical application possibilities of interdisciplinary integration in the renewed curriculum of the second foreign language. The article provides theoretical insights into interdisciplinary integration, based on examples from textbooks, methodological materials, and teaching practice.

There are several types of interdisciplinary integration in the scientific literature: intradisciplinary integration, for example, one subject integrates knowledge from other subjects and multidisciplinary integration when teaching methods of several subjects are integrated as well as problem-oriented integration, for example, one topic or the problem is analysed from the perspectives of different subjects.

The analysis of the general curriculum of the second foreign language showed that various forms of integration can be provided. Knowledge of other subjects, teaching/learning methods and technologies are integrated into foreign language lessons. Foreign language skills are developed through singing or drawing, acting elements, and staging. The skills and techniques of the information technology subject are used in the creation, formatting and editing of audiovisual texts (for example, presentations, videos, e-books). The integration of the content of a foreign language and other subjects also takes place through the topics of the foreign language content specified in the curriculum, which includes the issues of other subjects.

Thematic integration is also implemented through cross-cutting themes such as ethnic culture, health and healthy lifestyles, lifelong learning, citizenship, environmental protection, biodiversity, etc. The curriculum shows the connections between foreign languages and other subjects. The most common implementation method is content and language integrated learning

(CLIL). Subject teachers choose the topic of the integrated lesson, the teaching/learning methods, and the different educational environments. Integrated subject and foreign language teaching/learning enable students to achieve higher language skills, increase learning motivation and ensure the diversity of teaching/learning.

Keywords: interdisciplinary integration, CLIL, interdisciplinary topics, foreign language lesson, subject lesson, general curriculum for the second foreign language.

Latviešu valodas kompetences pilnveide Latvijas darba un studiju vidē

Improving Latvian Language Competence in the Latvian Working and Study Environment

Žanete TAURIŅA

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola „RISEBA”,
Biznesa un ekonomikas fakultāte
Meža iela 3, Rīga, Latvija, LV-1048
zanete.taurina@riseba.lv

Sabiedrībā notiekošās sociāli ekonomiskās pārmaiņas ir jauni izaicinājumi, kuriem nepieciešama pieeja, kas skar visus izglītības posmus cilvēka dzīves garumā.

Jauniešiem izglītības apgūvē nepietiek ar apgūtām noturīgām zināšanām, prasmēm un attieksmi, ir jāpilnveido arī kompetence, kas skaidrojama kā pierādīta spēja izmantot zināšanas un prasmes, kā arī personiskās, sociālās un metodiskās spējas darba vai mācību situācijās profesionālajā un personīgajā attīstībā.

Vizualizētu pašvērtējumu „Tavu kompetenču karte” (Tauriņa 2013)¹ studiju kursā „Vadībzinības” 2020./2021. studiju gadā veica 91 augstskolas B students. Studenti pašvērtējumā analizē savas kompetences, vizualizē tās kartē un izvērtē savas iespējas to pilnveidei perspektīvā.

Covid-19 pandēmija ietekmējusi sabiedrības attīstību; saziņas procesi ir kļuvuši digitalizēti, kas apgrūtina pareizu, literāru un pilnvērtīgu latviešu valodas lietojumu.

Atslēgvārdi: kompetence, valodas kompetence, studenti, komunikācija, vizualizēts pašvērtējums, „Tavu kompetenču karte”, digitalizācija, *Covid-19* pandēmija.

Literatūra

Drucker 2009 = **Drucker, Ferdinand, Peter.** *Management.* Band 1. Frankfurt, New York: Campus Verlag, 2009.

Erpenbeck, Heyse 2007 = **Erpenbeck, John, Heyse, Volker.** *Die Kompetenzbiographie: Wege der Kompetenzentwicklung.* Münster: Waxmann Verlag, 2007.

Erpenbeck, Rozenstiel 2003 = **Erpenbeck, John, von Rosenstiel, Lutz.** *Handbuch Kompetenzmessung.* Stuttgart: Schäffer-Poeschel Verlag, 2003.

Karnītis 2004 = **Karnītis, Ervīns.** *Informācijas sabiedrība – Latvijas iespējas un izaicinājumi.* Rīga: Pētergailis, 2004.

Lanzer, Sauberschwarz, Weiß 2020 = **Lanzer, Florian, Sauberschwarz, Lucas, Weiß, Lysander.** *Erfolgreich durch die Krise: Strategieentwicklung in Zeiten von Finanzkrise bis Corona.* Wiesbaden: Springer Gabler, 2020.

Lippold 2019 = **Lippold, Dirk.** *Führungskultur im Wandel: Klassische und moderne Führungsansätze im Zeitalter der Digitalisierung.* Berlin: Springer Gabler, 2019.

Tauriņa 2013 = **Tauriņa, Žanete.** *Skolēna kompetenču pašvērtējums.* Rīga: RaKa, 2013.

¹ Par to sk. arī *Valodu apguve: problēmas un perspektīva*, VIII, 2012, 31–41.

Summary

Educational processes in contemporary Europe need to be seen in a multifaceted way, in the context of the cultural diversity of society, people's economic and social rights, human rights, equality and gender equality. Education today is not only about teaching and learning, but also about lifelong learning, mobility, integration, further education, self-assessment and other areas.

A new learning culture, which requires the development and improvement of new competences, has emerged outside formal and non-formal education. A learning culture in the modern sense means that learning is self-organised, empowering, competence-centred and designed for the broad development of competences.

Summarizing and analysing the research and available international documents on the trends of educational development in the 21st century, as well as on the understanding of the concept of competences, observation and self-assessment of competences, competences should be perceived as the basis of independent thinking and creative activity of a person, it is a proven ability to use knowledge, skills and personal, social and methodological abilities in work or learning situations, in professional and personal development. Competences related to personal responsibility and autonomy consist of: 1) a dynamic set of cognitive and metacognitive skills, 2) the ability to understand and apply acquired knowledge, 3) interpersonal, intellectual and practical knowledge and abilities, and ethical values. The concept of competence is understood as a person's initiative to carry out self-organised mental and physical activities; in this sense, initiative is defined as the disposition to organize oneself and is characterized as the disposition to organize oneself.

The competence self-assessment "Your Competence Map" was carried out by 91 students at University B. The students analyse their competences, map them on a visualized competence map and evaluate their possibilities for improvement in perspective:

- 1) in the dimension of socio-communicative competences: self-management competence, social competence, emotional competence, communication and cooperation competence, language competence.
- 2) in the dimension of methodological competences: presentation competence, thinking and analytical competence, knowledge management competence.
- 3) in the dimension of action and change: cognitive competence, innovation competence, competence for purposeful action.

The author has analysed in detail the students' reflections on language competence, and the self-assessments highlight several gaps in Latvian language competence, for example, Latvian is not the native language; education was acquired outside Latvia; foreign language is dominant in the work environment; work outside Latvia has been carried out for several years.

Students acknowledged that in today's diverse media environment it is difficult to ensure correct, literate, and complete use of the Latvian language. The COVID-19 pandemic crisis has had an impact on the development of society as communication processes have been digitized.

Keywords: competence, language competence, students, communication, visualized self-assessment, "Your Competence Map", digitalization, COVID-19 pandemic.

Identifying Professional Activities for Healthcare Specialists' Interactional Competence Enhancement in English

Medicīnas speciālistu profesionālo darbību identificēšana saziņas kompetences pilnveidei angļu valodā

Olga PAŠINSKA

Red Cross Medical College of Riga Stradins University
Jāņa Asara str. 5, Rīga, Latvia, LV-1009
olgapashinskalv@gmail.com

The enhancement of Interactional Competence (IC) in English is a topical issue in the sphere of Public Health in many European countries, including Latvia, due to worldwide globalisation. IC competence of healthcare specialists is expected to be developed so that they can communicate with foreign patients requiring medical assistance in English. This is the awareness of the situations in which the English language is required most often that determines the effectiveness of medical practitioners' IC enhancement. Therefore, the article aims to elucidate the most widespread professional oral activities healthcare specialists, such as nurses and physician assistants, are presumed to perform in English providing foreign patients with medical care or treatment. In order to reach the aim, a case study, including such data collection tool as a questionnaire, was used as a research method. The results of the research revealed that nurses and physician assistants most often encounter the situations when they need to obtain and provide data concerning a patient and his/her health condition as well as give a patient information about his/her further care or treatment in English.

Keywords: interactional competence, professional activity, English language, healthcare specialist, case study.

References

Burns, et al. 2009 = *What is Applied linguistics?* Anne Burns, Wini Davies, Zoltán Dörnyei at al. Cambridge University Press, 2009 [cited 3 May 2020]. Available: <http://www.cambridge.org/elt/resources/appliedlinguistics/>

Burrus, Willis2017 = Burrus, A. Embry, Willis, Laura B. *Professional Communication in Speech-Language Pathology: How to Write, Talk, and Act Like a Clinician*. 3rd ed. San Diego : Plural Publishing Inc, 2017.

CEFR 2018 = *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* : Companion Volume with New Descriptors. Cambridge: Cambridge University Press, 2018.

Hall, Pekarek Doehler 2011 = Hall, Joan Kelly, Pekarek Doehler, Simona. L2 interactional competence and development. Joan K. Hall, John Hellermann, Simona Pekarek Doehler (eds.). *L2 Interactional Competence and Development*. Bristol: Multilingual Matters, 2011, 1–18.

Hall, Hellerman, Pekarek Doehler (eds.) 2011 = Hall, Joan Kelly, Hellerman, John, Pekarek Doehler, Simona (eds). *L2 Interactional Competence and Development*. Bristol: Multilingual Matters, 2011.

Heritage, Maynard 2006 = **Heritage, John, Maynard, Douglas W.** *Communication in Medical Care: Interaction Between Primary Care Physicians and Patients*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Isaacs et al. 2011 = Identifying Second Language Speech Tasks and Ability Levels for Successful Nurse Oral Interaction with Patients in a Linguistic Minority Setting: An Instrument Development Project. **Talia Isaacs, Michael D. Laurier, Carolyn E. Turner, Norman Segalowitz.** *Health Communication*, 26, 2011, 560–570.

Law on the Rights of Patients 2009 = Pacientu tiesību likums//Law on the Rights of Patients. *Latvijas Vēstnesis*, 30.12.2009 [cited 3 May 2020] Available: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=203008>

LETA 2020 = *Latvijas slimnīcās un NMPD trūkst vairāk nekā 1000 ārstu, māsu un citu profesionāļu*, 2020 [cited 3 May 2020]. Available: <https://www.la.lv/latvijas-slimnecas-un-nmpd-trukst-vairak-neka-1000-arstu-masu-un-citu-profesionalu>

Master 2005 = **Master, Peter.** Research in English for specific purposes. Eli Hinkel (ed.). *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*. Mahwah, NY: Lawrence Erlbaum, 2005, 99–115.

Medical Treatment Law 1997 = Ārstniecības likums//Medical Treatment Law. *Latvijas Vēstnesis*, 01.07.1997 [cited 3 May 2020]. Available: <https://likumi.lv/doc.php?id=44108>

Miller et al. 2016 = Partners in Care: Design Considerations for Caregivers and Patients During a Hospital Stay. **Andrew D. Miller, Sonali R. Mishra, Logan Kendall** et al. *CSCW: proceedings of the Conference on Computer-Supported Cooperative Work*, 2016, 754–767.

Roter, McNeilis 2003 = **Roter, Debra, McNeilis, Kelly S.** The nature of the therapeutic relationship and the assessment and consequences of its discourse in routine medical visits. Teresa L. Thompson, Alicia M. Dorsey, Katherine M. Miller, Roxanne Parrott (eds.). *Handbook of health communication*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2003, 121–140.

Sealey-Morris 2020 = **Sealey-Morris, Carrie.** *Top 20 In-Demand Healthcare Careers 2020* [cited 3 May 2020]. Available: <https://www.degreequery.com/top-20-demand-healthcare-careers/>

Standard 2003 = *Professional standard: Nurse*, 2003 [cited 3 May 2020]. Available: <https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0146.pdf>

Standard 2011 = *The professional standard for Physician assistant (paramedic)*, 2011 [cited 3 May 2020]. Available: <https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0262.pdf>

van Dijk 2012 = **van Dijk, Teun A.** Discourse and Knowledge. James Paul Gee, Michael Handford (eds.). *Handbook of Discourse Analysis*. London: Routledge, 2012, 587–603.

Young 2011 = **Young, Richard F.** Interactional competence in language learning, teaching, and testing. Eli Hinkel (ed.). *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, 2. New York: Routledge, 2011, 426–443.

Kopsavilkums

Saziņas dalībniekiem nepieciešamība lietot svešvalodu visbiežāk rodas medicīnas iestādēs. Saistībā ar pasaules globalizācijas nepārtraukto paplašināšanos angļu valoda kļuvusi par starptautisku valodu veselības aprūpes jomā. Tādējādi veselības aprūpes speciālistiem ir jāspēj brīvi komunicēt angļu valodā gan savstarpēji, gan ar pacientiem. Tas attiecas arī uz Latvijas medicīnas darbiniekiem, jo Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts, kas piedāvā iespēju Latvijā dzīvojošajiem ārzemniekiem šeit pastāvīgi uzturēties. Tas savukārt nozīmē, ka viņiem potenciāli var būt nepieciešamība pēc medicīniskās palīdzības. Tādēļ vietējiem mediķiem 3. klasifikācijas kategorijā, īpaši tādiem speciālistiem kā medicīnas māsām un ārsta palīgiem, kuri ir ļoti pieprasīti Latvijā, saziņas kompetence angļu valodā kļūst ļoti svarīga, lai nodrošinātu daudzpusīgu profesionālu palīdzību ārzemniekiem.

Viens no pirmajiem soļiem medicīnas personāla saziņas kompetences attīstībā ir identificēt profesionālas darbības, kas pieminētajiem speciālistiem ir jāprot veikt angļu valodā. Attiecīgi pētījuma mērķis ir noskaidrot, kādas profesionālas darbības Latvijas kontekstā veselības aprūpes speciālisti visbiežāk veic, izmantojot angļu valodu. Lai sasniegtu šo mērķi, darbā tika izmantota gadījumu izpēte, ietverot aptauju, kā galveno pētījuma metodi. Aptaujā piedalījās seši studiju programmu *Ārstniecība* un *Māšzinība* direktori, kas pārstāv trīs medicīnas koledžas Latvijā: Rīgas Stradiņa universitātes Sarkanā Krusta medicīnas koledžu, Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledžu un Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledžu, kā arī divdesmit medicīnas māsas un ārsta palīgi no Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas un Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas.

Pētījumā tika iegūti vairāki secinājumi. Visizplatītākās māsas un ārstu palīgu profesionālās darbības, kas jāveic, izmantojot angļu mutvārdu valodu, informācijas iegūšana no pacientiem un informācijas sniegšana par pacienta un viņa(-as) veselības stāvokli, īpaši par pacienta slimību, kā arī par simptomiem un/vai sāpēm. Nākamais veselības aprūpes speciālistu visplašāk izplatītais saziņas temats, kas tiek apspriests svešvalodā, ir saistīts ar pacienta informēšanu par viņa aprūpi vai ārstēšanu. Piemēram, informācijas sniegšana, kas nepieciešama, lai nodrošinātu medicīnisko ārstēšanu un informāciju par medicīnisko ārstēšanas plānu. Informācijas iegūšana par pacienta piekrišanu/atteikumu attiecībā uz medicīnisko ārstēšanu un par slimības profilakses iespējām ir viens no galvenajiem uzdevumiem, kas minētajiem aprūpes sniedzējiem jāveic, izmantojot angļu valodu.

Gadījuma pētījuma rezultāti apstiprina, ka medicīnas māsas un ārsta palīgi visbiežāk angļu valodā saskaras ar situācijām, kad nepieciešams iegūt un sniegt informāciju par pacientu un viņa veselības stāvokli, kā arī par viņa turpmāko aprūpi vai ārstēšanu.

Šis pētījums var būt noderīgs kā pamats mācību materiālu izstrādāšanā, kas vērsti uz medicīnas speciālistu saziņas kompetences pilnveidi. Lai veiktu vispārinājumus, ir nepieciešams palielināt pētījumā iesaistīto dalībnieku un medicīnas iestāžu skaitu ar mērķi izpētīt šo tematu detalizētāk.

Atslēgvārdi: saziņas kompetence, profesionālā darbība, angļu valoda, medicīnas speciālists, gadījuma izpēte.

Spāņu valodas apguve Latvijā: pašreizējās situācijas raksturojums

Acquisition of the Spanish Language in Latvia: Current Situation

Zenta LIEPA

Latvijas Universitāte, Latviešu valodas institūts
Akadēmijas lauk. 1, Rīga, Latvija, LV-1050
zenta.liepa@gmail.com

Būdama viena no pasaules lielajām valodām, spāņu valoda ar savu arvien pieaugošo lietotāju skaitu pēdējos gados ir apsteigusi angļu valodu un ieņem otro vietu lietotāju skaita ziņā pēc ķīniešu valodas. Spāņu valodas popularitātes un izplatības pieaugums ir jūtams arī Latvijā. Par to pēdējos gadu laikā liecina latviešu valodā tulkoto oriģināldarbu skaits, kino un teātra mākslas piedāvātie darbi, strauji augošais dažādo spāņu uzņēmumu daudzums un neapšaubāmi Latvijas iedzīvotāju, sevišķi jauniešu, interese par spāņu valodas apguves iespējām.

Latvijas vispārizglītojošajās skolās spāņu valodu var apgūt no 6. klases. 2018./2019. mācību gadā spāņu valodu varēja apgūt 18 vispārizglītojošās skolās; 2019./2020. mācību gadā šādu mācību iestāžu bija 16. Kopumā 2019./2020. mācību gadā spāņu valodu kā trešo un pat ceturto valodu varēja apgūt 32 Latvijas skolās. Veiksmīgi darbojas arī divi privātie spāņu valodas un kultūras centri *Picasso* un *Séneca*.

Bakalaurantūras studenti spāņu valodu mācās Latvijas Kultūras akadēmijā; maģistranti – Latvijas Universitātē Romāņu valodu un kultūru studiju programmā; kā izvēles svešvalodu spāņu valodu var apgūt arī citās Latvijas augstskolās.

Pievēršot uzmanību spāņu valodas apguves tradīcijām, problēmām un nākotnes iespējām, rakstā izmantoti valsts izglītības sistēmā pieejamie dati un intervijas ar nozares speciālistiem – ierēdņiem, mācībspēkiem un tulkotājiem.

Atslēgvārdi: spāņu valoda, spāņu valoda Latvijā, svešvalodu apguve Latvijas izglītības sistēmā, spāņu valodas apguves iespējas, vispārizglītojošās skolas un augstskolas.

Avoti

AL 1995 = *Augstskolu likums*, 1995 [sk. 2020. g. 22. aug.]. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/37967-augstskolu-likums>

Arkle 2020 = **Arkle, Olita.** *Par Valsts informācijas sistēmas datiem.* Ziņojuma saņēmēja: Zenta Liepa. 2020. g. 19. aug. [sk. 2020. g. 20. aug.]. Nepublicēta sarakste.

Brussels 2005 = *Jauna daudzvalodības pamatstratēģija*, 2005 [sk. 2020. g. 21. aug.]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A52005DC0596>

Brussels 2006 = *Brussels Declaration on Language Learning in Europe.* Amsterdam: EFNIL, 2006. [sk. 2020. g. 20. aug.]. Pieejams: https://scholar.google.lv/scholar?q=%E2%80%93+Brussels+Declaration+on+Language+learning+in+Europe.&hl=lv&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

Eurobarometr 2012 = *Eurobarometr*, 2012 [sk. 2020. g. 25. aug.]. Pieejams: https://ec.europa.eu/echo/resources-campaigns/publications/eurobarometer2012_en

EK ziņojums 2012 = *Bērni Eiropā sāk apgūt svešvalodas arvien agrāk*, 2012 [sk. 2020. g. 25. aug.]. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_12_990

El español 2019 = *El español, una lengua que hablan 580 millones de personas, 483 millones de ellos nativos*, 2019 [sk. 2020. g. 5. okt.]. Pieejams: https://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes/prensa/2019/noticias/presentacion_anuario_madrid.htm

Eurydice 2017 = *Pamatdati par svešvalodu mācīšanu Eiropas skolās*: Eurydice īsais apskats, 2017 [skatīts 2020. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/ff10cc21-aef9-11e7-837e-01aa75ed71a1/language-lv/format-PDF/source-search>

IL 1999 = *Izglītības likums*, 1999 [sk. 2020. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

DELE eksaminācijas centrs b. g. = *Servantesa institūta DELE eksaminācijas centrs*, b. g. [sk. 2020. g. 15. apr.]. Pieejams: <https://lka.edu.lv/lv/par-akademiju/struktura/centri/servantesa-instituta-dele-eksaminacijas-centrs/>

La institución b. g. = *La institución*, b. g. [skatīts 2020. g. 29. aug.]. Pieejams: https://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes/informacion.htm

LU HZF domes lēmums = *LU Humanitāro zinātņu fakultātes domes lēmums Nr. 26-3170 "Par studentu skaita optimizāciju uzņemšanu un studiju kursu īstenošanu LU Humanitāro zinātņu fakultātē 2020./2021. akadēmiskajā gadā"*, 11.05.2020 [sk. 2020. g. 27. aug.]. Pieejams LU darbiniekiem: <https://www.lu.lv/gribustudet/normativie-dokumenti/>

LU rektora rīkojums 2020 = *LU rektora Indriķa Muižnieka rīkojums Nr. 1/209 "Par Vēstures un filozofijas fakultātes un Humanitāro zinātņu fakultātes studiju programmu optimizēšanas pasākumiem"*, 07.06.2020 [sk. 2020. g. 27. aug.]. Pieejams LU darbiniekiem: <https://www.lu.lv/gribustudet/normativie-dokumenti/>

Meiere 2020 = **Meiere, Dace**. *Par tulkošanu no spāņu valodas*. Ziņojuma saņēmēja: Zenta Liepa. 2020. g. 20. apr. [sk. 2020. g. 21. apr.]. Nepubliskota sarakste.

Mihailovs 2020 = **Mihailovs, Ivans Jānis**. *Par Latvijas skolām, kurās var apgūt spāņu valodu*. Ziņojuma saņēmēja: Zenta Liepa. 2020. g. 28. aug. [sk. 2020. g. 28. aug.]. Nepubliskota sarakste.

MK 747 2018 = *Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem*. MK noteikumi Nr. 747, 2018 [sk. 2020. g. 27. aug.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>

MK 416 2019 = *Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem*. MK noteikumi Nr. 416, 2019 [sk. 2020. g. 27. aug.]. Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=309597>

NATO starptautiskā sadarbība 2018 = *Vizītē Latvijā ierodas Spānijas Bruņoto spēku komandieris*, 2018 [sk. 2020. g. 27. aug.]. Pieejams: <https://www.mil.lv/lv/zinas/vizite-latvija-ierodas-spanijas-brunoto-speku-komandieris>

Placinska 2019 = **Placinska, Alla**. *Par spāņu filoloģijas apakšprogrammu LU*. Ziņojuma saņēmēja: Zenta Liepa. 2020. g. 20. martā [skatīts 2020. g. 25. aug.]. Nepubliskota sarakste.

Skola 2030 b. g. = *Valodas. Pamatizglītība*, b. g. [skatīts 2020. g. 30. aug.]. Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/skolotajiem/macibu-jomas/valodas>

VIL 1999 = *Vispārējās izglītības likums*, 1999 [sk. 2020. g. 17. aug.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=20243>

Literatūra

Baltiņš, Druvieta 2017 = **Baltiņš, Māris, Druvieta, Ina**. *Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2017.

Bankavs 1997 = **Bankavs, Andrejs**. Romāņu valodas katedras pirmo 400 dienu vērtējums. *Izglītība un Kultūra*, 13.02.1997., 10.

Druvieta 2010 = **Druvieta, Ina**. *Skatījums. Valoda, sabiedrība, politika*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010.

Gabre 2005 = **Gabre, Antra**. Ko tu zini par Anhelu Ganivetu? *Rīgas Balss*, 20.09.2005. [sk. 2020. g. 17. maijā.]. Pieejams: <https://www.tvnet.lv/6156233/ko-tu-zini-par-anhelu-ganivetu>

Kibermane, Kļava 2016 = **Kibermane, Kertu, Kļava, Gunta**. Valodas Latvijā: valsts valoda, valodu prasme, valodas izglītībā. *Valodas situācija Latvijā 2010.–2015.* Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016.

Rozenberga 2014 = **Rozenberga, Māra**. Spāņu valoda: problēmas, kas saistītas ar tās apguvi pirmajā mācību posmā. *Valodu apguve: problēmas un perspektīva: zinātnisko rakstu krājums*, X. Liepāja: LiePA, 2014, 255–263.

Rozenberga 1999 = **Rozenberga, Māra**. Spāņu valoda Latvijā. *LU – 80* : konferences referātu tēzes. Rīga: I/U Mācību apgāds, 1999, 59–60.

Spolskis 2011 = **Spolskis, Bernards**. *Valodas pārvaldība*. Tulk. Ina Druvieta. Rīga: Zinātne, 2011.

Summary

With its ever increasing number of speakers, Spanish, being one of the so-called major languages of the world, has overtaken English in terms of native speakers in recent years, now ranking second behind Chinese, and its growing popularity and expansion can be felt in Latvia as well. In recent years it is evidenced by an increase in translations of original works into Latvian, cinema and theatre performances, rapid growth of various Spanish companies and, undoubtedly, the interest of the residents of Latvia, particularly young people, in learning Spanish.

In Latvia, Spanish can be learned in general education schools, starting from Form 6; it is more popular among secondary school pupils, as evidenced by the number of general education schools: in academic year 2018/19 Spanish could be learned in 18 general education schools, while in academic year 2019/20 there were 16 education institutions offering the language. Moreover, the capital of Latvia is not the only place where Spanish is taught as a second or third foreign language: everything depends on the opportunities provided by each individual school. In total, there were 32 schools in Latvia where Spanish was taught as the third or even the fourth foreign language during last academic year.

To obtain secondary education in Latvia, one of the centralised exams has to be taken in a foreign language; English is the most popular choice among schools. Those who wish to obtain a certificate in Spanish can do so at the *Instituto Cervantes* DELE examination centre, which has been operating at the Latvian Academy of Culture since 2004. The centre offers an opportunity to take exams at 6 levels and obtain the internationally recognised DELE diploma, certifying the examinee's Spanish knowledge and skills.

Spanish can also be learned in courses and at language centres irrespective of the students' age and previous knowledge. *Picasso* and *Seneca*, two private Spanish language centres, have been successfully operating in Latvia for more than 10 years, and their students range from pupils to seniors.

Bachelor students learn Spanish at the Latvian Academy of Culture in the Latvia-Spain Cross-Cultural Communication programme; however, they do not obtain a qualification in philology. Master students can learn Spanish as part of the Romance Language and Culture Studies study programme at the University of Latvia, and the language is also offered as an elective course at other higher education institutions in Latvia. Unfortunately, systemic Spanish acquisition and programme continuity is hindered by the lack of a Spanish philology bachelor study programme at the University of Latvia.

The paper focuses on Spanish learning traditions, issues, and future opportunities in Latvia, drawing upon data available in the state education system and interviews with industry experts: officials, educators, and translators.

Keywords: Spanish language, Spanish language in Latvia, foreign language acquisition in the education system of Latvia, opportunities to learn Spanish, general education schools and higher education institutions.

Tibetiešu valodas specifika un mācību metodes Latvijā

Specifics of the Tibetan Language and Teaching Methods in Latvia

Agita BALTGALVE

Latvijas Universitāte, Humanitāro zinātņu fakultāte
Āzijas studiju nodaļa
Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050
agita.baltgalve@inbox.lv

Pētījuma galvenais mērķis ir noskaidrot tibetiešu valodas mācību metodes un lietojuma iespējas Latvijā. Tā kā mūsdienās Latvijā ierodas arvien vairāk budisma skolotāju no Eiropas un Indijas, kā arī viesojas tibetiešu delegācijas no Ķīnas Tautas Republikas Tibetas autonomā reģiona, šī Austrumu valoda ir kļuvusi pieprasīta. Eiropā 19. un 20. gadsimtā galvenokārt tika pētīta klasiskā tibetiešu valoda, mācībām izmantojot gramatisko tulkošanas metodi, lai valodas apguvēji varētu tulkot budisma rakstus. Bet 21. gadsimta globalizācijas rezultātā daudzi Latvijas iedzīvotāji jau nonāk tiešā kontaktā ar Tibetas kultūru un tibetiešiem. Līdz ar to parādās reāla nepieciešamība pēc sarunvalodas prasmēm, kuras, izmantojot komunikatīvās metodes, iespējams apgūt formālā un neformālā veidā.

Raksts strukturēts trijās daļās. Pirmajā daļā no sociolingvistiskā aspekta² tiek aplūkota tibetiešu valodas aktualitāte Latvijas sabiedrībā, par pamatu ņemot tibetologu pētījumus un statistiskos datus. Otrajā daļā, izmantojot kontrastīvās lingvistikas pieeju³, iezīmētas galvenās atšķirības starp tibetiešu valodu un latviešu valodu. Bet trešajā daļā vispirms tiek izvērtēta mācību vide un tibetiešu valodas apguves iespējas Latvijā. Tad tiek aplūkotas iespējamās mācību metodes un veidi, kā arī piedāvāts svarīgāko mācību materiālu apskats un izvērtējums.

Atslēgvārdi: tibetiešu valoda, latviešu valoda, kontrastīvā lingvistika, sociolingvistika, pedagoģija, svešvalodu apguve Latvijā.

Literatūra

Aktualitātes 2016 = Ojārs Ēriks Kalniņš tiekas ar Ķīnas Tautas Republikas delegāciju Tibetas kultūras apmaiņas jautājumos. *Latvijas Republikas Saeima: Aktualitātes*, 21.09.2016 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/galleries/view/5474>

Almogi 2014 = **Almogi, Orna**. Tibetologie: Tibetische Manuskriptkultur. *Manuskriptkulturen*, 4, 2014, 126–132.

Baltgalve 2013 = **Baltgalve, Agita**. Latvian Buddhist Centers and Teachings of Visiting Tibetan

² Sociolingvistika „pēta valodas lietojumu sabiedrībā noteiktā sociokultūras kontekstā (makrolīmenis), dažādu cilvēku grupu atšķirīgu valodas lietojumu (mezolīmenis), kā arī valodas un indivīda savstarpējo mijiedarbību (mikrolīmenis)” (Martena 2021).

³ „Kontrastīvā lingvistika jeb sastatāmā valodniecība ir valodniecības apakšnozare, kura, neatkarīgi no valodu radniecības, salīdzinošā aspektā pēta divu valodu kopīgās un atšķirīgās pazīmes. Viens no sastatāmās valodniecības pētījumu virzieniem ir dzimtās valodas un svešvalodas atšķirīgo pazīmju noskaidrošana un aprakstīšana dažādos valodas sistēmas līmeņos – fonoloģijā, morfoloģijā, vārddarināšanā, leksikoloģijā, sintaksē, tekstveidē.” (LTSV 2011, 79); „Sastatāmā valodniecība ir sinhroniska un pretstatā tipoloģiskajai valodniecībai orientējas galvenokārt uz atšķirīgo.” (VPSV 2007, 343)

Masters (1991–2011). *Orientalistika*: LU Raksti, 793. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2013, 170–185.

Baltgalve 2018 = **Baltgalve, Agita**. Lietvārdu dzimte sanskritā un tibetiešu valodās kā kultūras specifikas izpausme. Irina Novikova (sast.). *Dzimte un tulkošana*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2018, 125–140.

Bartee, Nyima 2000 = **Bartee, Ellen, Nyima, Drolma**. *A Beginning Textbook of Lhasa Tibetan*. Beijing: National Press for Tibetan studies, 2000.

Bell 1919 = **Bell, Charles Alfred**. *Grammar of Colloquial Tibetan*. Calcutta: Bengal secretariat book depot, 1919.

Birzkope 2019 = **Birzkope, Ilva**. Latviešu valodas pratība mūsdienās. *Auseklis*, 04.01.2019 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.auseklis.lv/uploads/files/tuvplana-04i.pdf>

Choedak 1994 = **Choedak, Rinpoche**. *Textbook of Tibetan Language*. Canberra: Tibetan Language Group, 1994.

Csoma de Kőrös 1834 = **Csoma de Kőrös, Alexander**. *Grammar of the Tibetan Language*. Calcutta: Baptist Mission Press, 1834.

Curtis 2006 = **Curtis, Davis**. Learning to read the Tibetan script. *Mandala*, June/July 2006, 50–52.

Das 1915 = **Das, Sarat Chandra**. *An Introduction to the Grammar of the Tibetan Language*. Darjeeling: Darjeeling Branch Press, 1915.

DeLancey 2011 = **DeLancey, Scott**. “Optional” “Ergativity” in Tibeto-Burman Languages. *Linguistics of the Tibeto-Burman Area*, 34(2), October 2011, 9–20.

Dreyfus 2003 = **Dreyfus, Georges**. *The Sound of Two Hands Clapping: The Education of a Tibetan Buddhist Monk*. Berkeley: University of California Press, 2003. Pieejams arī: <https://texts.mandala.library.virginia.edu/thl/drepung/monastic-education>

Driem 2005 = **Driem, Georg van**. Tibeto-Burman vs. Indo-Chinese: Implications for population geneticists, archaeologists and prehistorians. Laurent Sagart, Roger Blench, Alicia Sanchez-Mazas (eds.). *The Peopling of East Asia: Putting Together the Archaeology, Linguistics and Genetics*. London: Routledge Curzon, 2005, 83–108.

Driem 2013 = **Driem, George van**. Trans-Himalayan. Thomas Owen-Smith, Nathan Hill (eds.). *Trans-Himalayan Linguistics*. Berlin: De Gruyter, 2013, 11–40. Pieejams arī: <https://doi.org/10.1515/9783110310832.11>

Fenner 1996 = **Fenner, Todd**. The Origin of the rGyud bzhi: A Tibetan Medical Tantra. Jose Cabezon, Roger Jackson (eds.). *Tibetan Literature: Studies in Genre*. Ithaca: Snowlion, 1996, 458–469. Pieejams arī: <http://www.thlib.org/encyclopedias/literary/genres/genres-book.php#!book=/studies-in-genres/b27/dn1/>

Fox 2006 = **Fox, Edward**. *Der Mann, der zum Himmel ging*. Berlin: Klaus Wagenbach Verlag, 2006.

Graf 2019 = **Graf, Alexander**. *Tibetan Grammar: Si tu Panchen and the Tibetan adaption of linguistic knowledge from India*. [Inaugural Dissertation]. Heidelberg University, 2019.

gSang bdag, Roos 2002 = **gSang bdag, rDo rje, Roos, Anna**. *Zhe sa'i lag deb blo gсар dga' ston*. Lhasa: Tibet People's Press, 2002.

Gupta script b. d. = Gupta script. *Encyclopedia Britannica*, b. d. [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.britannica.com/topic/Gupta-script>

Gyamtso, Brunnhölzl, Fräsch 1999 = **Gyamtso, Tshultrim Rinpoche, Brunnhölzl, Karl, Fräsch Albrecht**. *Lehrbuch der tibetischen Umgangs- und Schriftsprache*, 1–2. Berlin: Tashi-Verlag fuer Buddhistische Literatur, 1999.

Hackett 2003 = **Hackett, Paul**. *A Tibetan Verb Lexicon: Verbs, Classes, and Syntactic Frames*. Ithaca: Snow Lion Publications, 2003.

Hackett 2019 = **Hackett, Paul**. *Learning Classical Tibetan: A Reader for Translating Buddhist*

Texts. Boulder: Shambhala Publications, 2019.

Hahn 1985 = **Hahn, Michael**. *Lehrbuch der klassischen tibetischen Schriftsprache*. Bonn: Indica et Tibetica Verlag, 1985.

Hill 2015 = **Hill, Nathan Wayne**. Languages: Tibetan. Jonathan Silk (ed.). *Brill's Encyclopedia of Buddhism*, 1. Leiden: Brill, 2015, 917–924.

Iedzīvotāju reģistra statistika 2020 = Iedzīvotāju reģistra statistika 2020. gadā. *Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde*, 09.09.202 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/iedzivotaju-registra-statistika-2020-gada>

Indic writing systems b. d. = Indic writing systems. *Encyclopedia Britannica*, b. d. [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.britannica.com/topic/Indic-writing-systems>

Internet Archive 1996 = *Internet Archive*. San Francisco, CA, 1996 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://archive.org/>

Jäschke 1883 = **Jäschke, Heinrich August**. *Tibetan Grammar*. London: Trübner & Co, 1883.

Jäschke 2008 = Heinrich August Jäschke. *Moravian Archives*, 35, September 2008 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://www.moravianchurcharchives.org/thismonth/08%20sept%20jaeschke.pdf>

Jäschke 2019 = **Jäschke, Heinrich August**. *Tibetan Grammar*. Norderstedt: Hansebooks, 2019.

Khartho 1979 = **Khartho, Dorje Wanchuk**. *Thumi dgongs gter: The complete Tibetan verb forms / Dus gsum re'u mig Thu-mi'i dgongs gter*. New Delhi: Lakshmi Printing Works, 1979.

Koerber 1935 = **Koerber, Hans Nordewin von**. *Morphology of the Tibetan Language: A Contribution to Comparative Indosinology*. Los Angeles: Sutohouse, 1935.

Larsen-Freeman 1990 = **Larsen-Freeman, Diane**. *Language Teaching Methods: Teacher's Handbook for the Video Series*. Washington: Office of English Language Programs, 1990.

Laudere 2014 = Laudere, Marika. Budisma grupu dažādība Latvijā. *Ceļš*, 64. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 55–72.

Lazdiņš 1954 = **Lazdiņš, Kārlis // Lasdin, Chas**. *Sanskrit Latvian Words: Living Language Fossils*. Montreal: Academic Language Courses, 1954.

Learn Tibetan 2021 = Learn the Tibetan Language. *Tibetan Language Institute*, 2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.tibetanlanguage.org/>

Lelis 1984 = **Lelis, Joseph**. *Basic Latvian*. Rockville, MD: American Latvian Association, 1984.

Linde, Līdaka 2018 = **Linde, Māris, Līdaka, Ivars**. *Dieva valoda. Sanskrita skaidrojošā vārdnīca*, 1. Cēsis: Savagrāmata, 2018.

Lindsay b. d. = **Lindsay, Robert**. An Analysis of the Difficulty of Learning Various Foreign Languages for English speakers – Non-Indo-European Languages. *Academia*, b. d. [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: https://www.academia.edu/12875193/An_Analysis_of_the_Difficulty_of_Learning_Various_Foreign_Languages_for_English_speakers_Non_Indo_European_Languages

LTSV 2011 = *Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, Latviešu valodas institūts, 2011.

Martena 2021 = **Martena, Sanita**. Sociolingvistika. *Nacionālā enciklopēdija*. Rīga: Latvijas Nacionālā bibliotēka, 01.07.2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/63643-sociolingvistika>

Müller-Witte 2009 = **Müller-Witte, Frank**. *Handlungsrichtung im Tibetischen: die Verbalkategorien bdag und gzhan bei dPa' ris sangs rgyas und Dor zhi gDong drug und ihr Nutzen für das Verständnis tibetischer Texte*. [Dissertation]. Ludwig-Maximilians-Universität München, 2009 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://edoc.ub.uni-muenchen.de/14885/>

Nozīmīgākās vizītes 2021 = Latvijas Republikas un Ķīnas Tautas Republikas divpusējās attiecības. Nozīmīgākās vizītes. *LR Ārlietu ministrija*, 2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/divpusejas-attiecibas/latvijas-un-kinas-tautas-republikas-attiecibas#vizites>

Online Tibetan Language 2021 = *Online Tibetan Language Courses and Private Lessons*. Lotsawa Rinchen Zangpo Translator Program, Dharamsala 2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.lrztp.org/online-tibetan-language-private-lessons/>

Orientalistika 2021 = Orientalistika. Papildu informācija par programmu: studiju plāns. *Latvijas Universitāte*, 2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.lu.lv/studijas/fakultates/humanitaro-zinatnu-fakultate/magistra-limena-studijas/orientalistika/>

Pellegrini 2019 = **Pellegrini, Andrés Montano**. *The Tibetan to English Translation Tool*. Version 3.3.0, 2000–2019 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://www.thlib.org/reference/dictionaries/tibetan-dictionary/translate.php>

Przyluski 1924 = **Przyluski, Jean**. *Langues sino-tibétaines*. Antoine Meillet, Marcel Cohen (eds.). *Les langues du monde*. Paris: Librairie ancienne Édouard Champion, 1924, 361–384.

Raine 2011 = **Raine, Roberta**. Translating the Tibetan Buddhist canon: Past strategies, future prospects. *Forum: International Journal of Interpretation and Translation*, 9(2), October 2011, 157–186.

Richards, Rodgers 2010 = **Richards, Jack, Rodgers, Theodore**. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

Sandberg 1894 = **Sandberg, Graham**. *Hand-book of colloquial Tibetan: A practical guide to the language of Central Tibet*. Calcutta: Thacker, Spink and Co, 1894.

Sino-Tibetan language family 2019 = Origin of Sino-Tibetan language family revealed by new research. *Science Daily*, 06.05.2019 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.sciencedaily.com/releases/2019/05/190506151822.htm>

Sorig 2010 = Sorig – Tibetas Meditācijas un Dziedniecības centrs, 2010 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://www.sorig.lv>

Šalme 2001 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2001.

Takeuchi, Takahashi 1995 = **Takeuchi, Tsuguhito, Takahashi, Yoshiharu**. Split Ergative Patterns in Transitive and Intransitive Sentences in Tibetan: A Reconsideration. *Senri Ethnological Studies*, 41, 1995, 277–288.

Thonmi b. d. = **Thonmi, Sambhota**. rTags ‘jug gi rtsa ba. gZhi rim slob ma’i bod yig slob sbyong dra tshigs. *Danish International Development Agency: Community for International Cooperation in Education and Development*, b. d. [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://bodyiglobjong.com/tsawa-tangjuk/>

Tibetan courses 2019 = Tibetan courses. *Tibetan Online School*, 2015–2019 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://tibetanonlineschool.com/>

Tibetan Grammar References 2018 = Tibetan Grammar References and Texts. *Padma Karpo Translation Committee*, 1998–2018 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://www.pktc.org/pktc/grammar.htm>

Tillemans 2007 = **Tillemans, Tom**. Transitivity, Intransitivity, and the dad pa Verbs in Traditional Tibetan Grammar. *Pacific World Journal*, 3.9., 2007, 49–62.

Tournadre 2010 = **Tournadre, Nicolas**. The Classical Tibetan cases and their transcategoriality: From sacred grammar to modern linguistics. *Himalayan Linguistics*, 9(2), 2010, 87–125.

Tournadre 2013 = **Tournadre, Nicolas**. The Tibetic languages and their classification. Thomas Owen-Smith, Nathan Hill (eds.). *Trans-Himalayan Linguistics*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2013, 105–130.

Tournadre, Sangda 2003 = **Tournadre, Nicolas, Sangda Dorje**. *Manual of Standard Tibetan: Language and Civilization*. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2003.

Travels b. d. = Travels. *His Holiness the 14th Dalai Lama of Tibet*, b. d. [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://www.dalailama.com/the-dalai-lama/events-and-awards/travels>

Tsering 2005 = **Tsering, Dhondup**. *Dialogues in Colloquial Tibetan*. New Delhi: Pilgrims

Publishing, 2005.

Valerjans 2015 = **Valerjans, Ivanovs**. *Latgaļu etnocīds: noliegtā civilizācija*. Olaine: Lāngala, 2015.

Valsts valoda 2021 = Valsts valoda: vēsture. *Latviešu valodas aģentūra*, 2021 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://valoda.lv/valsts-valoda/vesture/>

Violatti (ed.) 2014 = **Violatti, Cristian** (ed). World History Encyclopedia: Indo-European Languages. *World History Foundation*, 2014 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: https://www.worldhistory.org/Indo-European_Languages/

VPSV 2007 = *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2007.

Vollmann 1999 = **Vollmann, Ralf**. Zusammenhänge in der tibetischen Phonologie, Tonologie, Morphonologie und Orthographie. *Grazer Linguistische Studien*, 52, Herbst 1999, 121–139.

Vollmann 2006 = **Vollmann, Ralf**. Der Wortbegriff im Tibetischen. *Grazer Linguistische Studien*, 66, Herbst 2006, 1–18.

Wayman 1972 = **Wayman, Alex**. Observations on translation from the classical Tibetan language into European languages. *Indo-Iranian Journal*, 14, 1972, 161–192. Pieejams arī: <https://doi.org/10.1007/BF01880988>

Wylie 1959 = **Wylie, Turrell**. A Standard System of Tibetan Transcription. *Harvard Journal of Asiatic Studies*, 22, December 1959, 261–267.

Xia 2018 = **Xia, Li**. Chinese Tibetologist delegation visits Latvia. *Xinhuanet*, 29.05.2018 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: http://www.xinhuanet.com/english/2018-05/29/c_137213378.htm

Yuqi (ed.) 2014 = **Yuqi, He** (ed.). China's NPC Delegation Visits Latvia. *Xinhua*, 22.03.2014 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: http://www.vtibet.com/en/news_1746/focus/201403/t20140322_184021.html

Zhang et al. 2019 = Phylogenetic evidence for Sino-Tibetan origin in northern China in the Late Neolithic. **Menghan Zhang, Shi Yan, Wuyun Pan, Li Jin**. *Springer Nature*, 569, 2019, 112–115 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1153-z>

Васильев 2014 = **Васильев, Алексей Константинович**. *Классический тибетский язык*. Москва: Центр «Лоцава», 2014.

Матвеев 2014 = **Матвеев, Сергей Александрович**. *Учебник тибетского языка*. Москва: Амрита, 2014.

Намжилов 2018 = **Намжилов, Олег**. Учебник Тибетского Языка Онлайн. *Санкт-Петербургский дацан*, 2014–2018 [sk. 2021. g. 27. jūl.]. Pieejams: <http://tibetan.spb.ru/>

Смирнова 2017 = **Смирнова, Мария, Гроховский, Павел**. Особенности обработки тибетских композитов-существительных в лексической базе данных. *Компьютерная лингвистика и вычислительные онтологии*, 1, 2017, 145–156.

Summary

The article offers a unique study on Tibetan language teaching methods and the usage in Latvia. Nowadays, more and more Buddhist masters from Europe and India arrive in Latvia; they are visiting Tibetan delegations from the Tibet Autonomous Region of the PRC. That is why the demand of the Tibetan language in Latvia constantly increases. In Europe, in the 19th and 20th centuries, the classical Tibetan language was mainly studied. The grammar-translation method dominated in teaching and studies, so that language learners would be able to translate Buddhist scriptures. But now, in the 21st century, thanks to the globalization, many Latvians have come into direct contact with the Tibetan culture and Tibetans. Thus, there is a real need for conversational skills, which can be acquired in a formal or informal way through communicative methods.

The article consists of three parts. In the first chapter a sociolinguistic approach is used to illustrate the topicality of the Tibetan language in the Latvian society. In the second chapter the

main differences of Tibetan and Latvian languages are highlighted from the perspective of contrastive linguistics. But the most important is the third part of the research, which is based on the author's personal pedagogic experience, as well as on the theoretical and statistical conclusions made in the first and second chapters. First, the learning environment and opportunities for learning the Tibetan language in Latvia are evaluated, then the possible teaching methods and types are analysed, but in the end the author enlists and evaluates the most important teaching materials.

Keywords: Tibetan language, Latvian language, contrastive linguistics, sociolinguistics, pedagogy, foreign language teaching in Latvia.

III. Mācību līdzekļi, materiāli un teksti valodu apguvei Part III: Teaching Aids, Materials and Texts for Language Acquisition

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.279>

Vārdnīcu lietošana otrās un trešās svešvalodas apguvē: mācīšanās stratēģija

Using Dictionaries in Second and Third Language Learning: The Learning Strategy

Silga SVIĶE

Ventspils Augstskolas Tulkošanas fakultāte
Inženieru ielā 101A, Ventspils, Latvija, LV-3601
silgas@venta.lv

Šajā pētījumā sniegts ieskats darbā ar vārdnīcām, kas ir viena no svešvalodas mācīšanās stratēģijām. Pētījumā tiek analizēts, kādā veidā vārdnīcu lietošana var sekmēt otrās un trešās svešvalodas apguvi, apkopojot teoriju un izstrādājot un aprobējot paņēmienus un atbilstošus uzdevumus šai stratēģijai, lai vārdnīca kļūtu par nozīmīgu valodas apguves darbarīku, kā arī lai pilnveidotu pašvadītas mācīšanās prasmes. Pētījuma rezultātā ir apkopota teorija par izvēlēto tematu, izstrādāti materiāli ievadnodarbībai par darbu ar vārdnīcām. Izstrādātie materiāli ir izmantojami iesācējiem svešvalodas nodarbībās, kas apgūst vācu valodu kā otro vai trešo svešvalodu. Šīs mācīšanās stratēģijas apguve noderēs gan skolēniem skolā, gan arī vēlāk, studējot augstskolā.

Atslēgvārdi: vārdnīcu lietošana, otrā svešvaloda, trešā svešvaloda, mācīšanās stratēģija, pašvadīta mācīšanās.

Literatūra

Atkins, Rundell 2008 = **Atkins, Beryl T. Sue, Rundell, Michael.** *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Balčus b. g. = **Balčus, Elita.** ESF projekts *Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārizglītojošo mācību priekšmetu pedagogu kompetences paaugstināšana*, b. g. [sk. 2021. g. 30. apr.]. Pieejams: https://profizgl.lu.lv/pluginfile.php/35065/mod_resource/content/0/Strategien/ZM3_Strategie.Wortschatz.pdf

Baldunčiks 2012 = **Baldunčiks, Juris.** Priekšvārds. *Vārdnīcu izstrāde Latvijā 1991–2010*. Pētījums Jura Baldunčika vadībā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2012, 6–15.

Bankavs 2000 = **Bankavs, Andrejs.** Perspektīvā leksikogrāfija. *Valoda – 2000. Fonētika, gramatika, leksikoloģija* : Humanitārās fakultātes X zinātniskie lasījumi. Daugavpils: DPU Saule, 2000, 25–28.

Bimmel 2012 = **Bimmel, Peter.** *Lernstrategien. Bausteine der Lernerautonomie*, 2012 [sk. 2021. g. 1. apr.].

Pieejams: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4490230/mod_resource/content/3/Bimmel%202012.PDF

Bimmel, Rampillon 2000 = **Bimmel, Peter, Rampillon, Ute.** *Lernerautonomie und Lernstrategien*: Fernstudieneinheit, 23. München: Langenscheidt, 2000.

Dringó-Horváth 2011 = **Dringó-Horváth Ida**. Typen und Untypen elektronischer Wörterbücher. Michael Haase, András Masát (Hg.). *Jahrbuch der ungarischen Germanistik 2010*. Budapest-Bonn: GUG-DAAD, 2011, 67–88.

Dringó-Horváth 2012 = **Dringó-Horváth, Ida**. Lernstrategien im Umgang mit digitalen Wörterbüchern. *Themenheft Lernstrategien: Fremdsprache Deutsch*, 46, 2012, 34–40.

Dringó-Horváth 2014 = **Dringó-Horváth, Ida**. Wörterbuchdidaktik für digitale Wörterbücher. Ida Dringó-Horváth, József Fülöp, Zita Hollós, Petra Szatmári; Anita Szentpétery-Czeglédy, Emese Zakariás (Hg.). *Das Wort - ein weites Feld: Festschrift für Regina Hessky*, 2014, 218–228.

Friedrich, Mandl 2006 = **Friedrich, Helmut Felix, Mandl, Heinz**. *Handbuch Lernstrategien*. Göttingen: Hogrefe, 2006.

Glowania 2014 = **Glowania, Patricia**. *Wortschatzarbeit im DaZ-Unterricht. Wörterbücher im Vergleich*. [Studienarbeit]. B.v.: GRIN Verlag, 2014.

GIT b. g. = **Goethe-Institut Thailand**. *Lernerautonomie und Lernstrategien. Strategien fördern das Lernen*, b. g. [sk. 2021. g. 1. apr.].

Pieejams: <https://www.goethe.de/ins/th/de/spr/mag/20997418.html>

Hessky 2009 = **Hessky, Regina**. Wortschatzarbeit – mit oder ohne Wörterbuch. Ilona Field-Knapp (Hg.). *Deutsch als Fremdsprache. Sprachdidaktische Überlegungen zu Wortschatz und Textkompetenz*. Budapest: UDV, 2009, 12–22.

Landau 2001 = **Landau, Sidney I**. *Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Lew, Galas 2008 = **Lew, Robert, Galas, Katarzyna**. Can dictionary skills be taught? The effectiveness of lexicographic training for primary-school-level Polish learners of English. Elisenda Bernal, Janet DeCesaris (eds.). *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2008, 1273–1285.

Michels, Lauritsch 2014 = **Michels, Pedro Fernández, Lauritsch, Katharina**. *Autonomes Lernen und Lernstrategien. Sommerseminar im Goethe-Institut Barcelona*, 2.–11. Juli, 2014 [sk. 2021. g. 30. martā]. Pieejams: <https://silo.tips/download/tag-2-autonomes-lernen-und-lernstrategien>

PTSV 2000 = *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Sast. aut. kol. Valentīnas Skujiņas vad. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2000.

O'Neil (ed.) 1978 = **O'Neil, Harold F. Jr. (ed.)**. *Learning strategies*. New York: Academic Press, 1978.

Schaeder 2001 = **Schaeder, Burkhard**. Wörterbucharbeit im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. Peter Kühn (Hg.). *Wortschatzarbeit in der Diskussion. Studien zu Deutsch als Fremdsprache V* (Germanistische Linguistik 155-156/2000). Hildesheim: Olms, 2001, 249–280.

Schiefele, Pekrun 1996 = **Schiefele, Ulrich, Pekrun, Reinhard**. Psychologische Modelle des fremdgesteuerten und selbstgesteuerten Lernens. Franz E. Weinert (Hg.). *Psychologie des Lernens und der Instruktion*. Göttingen: Hogrefe, 1996, 249–278.

Schöffl 2005 = **Schöffl, Susan**. *Fördert der Einsatz von Lernstrategien das verstehen epischer Texte? Eine Trainingsstudie am Beispiel von Kurzgeschichten*. [Dissertation], 2005 [sk. 2021. g. 30. martā]. Pieejams: https://www.db-thueringen.de/servlets/MCRFileNodeServlet/dbt_derivate_00010975/html/front.html

Świątkiewicz-Siklucka 2008 = **Świątkiewicz-Siklucka, Dorota**. Zur Wörterbuchbenutzung im Fremdsprachenunterricht/beim Fremdsprachenunterricht. Sonia Rezgui, Bettina Ingrund (eds.). *Wörterbücher und Nachschlagewerke im Sprachunterricht*. Babylonia, 4, 2008, 28–32.

Roze 1982 = **Roze, Liene**. *Pasaule vārdnīcas skatījums*. Rīga: Zinātne, 1982.

Vanags, Mazpane 2019 = **Vanags, Edmunds, Mazpane, Ilze**. *Kā attīstīt pašvadītu mācīšanos?* 28.10. 2019. [sk. 2021. g. 30. martā].

Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/ka-attistit-pasvaditu-macisanos>

VISC [2020] = *Svešvaloda (vācu valoda); Svešvaloda I (vācu valoda): pamatkursu programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai*. Ina Baumane, Anita Jonasta, Kaiva Kugrēna, Iveta Rorbaha. [Rīga]: Valsts Izglītības satura centrs, [2020].

Zgusta 1971 = **Zgusta, Ladislav**. *Manual of Lexicography*. Hague: Mouton, 1971.

Summary

Learning strategies are important for controlling and optimizing the acquisition and use of a foreign language. Regular use of strategies with specific work steps and tips helps students to become more independent and reach their learning objective quicker. This study provides an insight into one foreign language learning strategy – working with dictionaries. Dictionaries are not only a tool for translation, but also an important part of language learning. This foreign language acquisition tool is often undervalued, although proficient and appropriate use of dictionaries not only strengthens the learner's self-directed learning skills, but also their confidence in using the foreign language. The research question: how can students acquire the learning strategy of using a dictionary to enhance their foreign language skills and self-directed learning? The aim of the study is to explore whether and how the use of dictionaries can contribute to learning a second and third language by summarizing theory and developing and validating techniques and appropriate tasks for this strategy to make the dictionary an important tool for language learning, as well as for the development of self-directed learning skills.

The research has resulted in a summary of the theory on the chosen topic and the development of materials for an introductory lesson on working with dictionaries. The study concludes with a number of conclusions. The most significant of these are as follows. The use of dictionaries as part of foreign language acquisition must be included in the group of resource use strategies, which can be metacognitive or cognitive. First, students need to learn how to work with printed dictionaries, which is also a good basis for future work with electronic dictionaries. Printed dictionaries should be available in the lecture room to build the habit of using them. If they are not available, students should be allowed to use electronic dictionaries. Vocabulary skills will certainly improve language acquisition and give learners the confidence to make their own decisions about the choice of language unit in their speech or a written text in a foreign language. The materials developed under the research can be used in German language classes for beginners learning German as a second or third foreign language. Acquiring this learning strategy will not only be useful for students at school, but also later at university.

Keywords: dictionary use, second foreign language, third foreign language, learning strategy, self-directed learning.

Teksta loma svešvalodu apguvē

The Role of Text in the Language Acquisition

Agata BABINA

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte,
Kūrmājas prosp. 13, Liepāja, Latvija, LV-3401
agata.babina@liepu.lv

Raksts sniedz ieskatu par *Eiropas kopīgajās pamatnostādņēs valodu apguvē* un 2020. gada jaunajā mācību saturā ietvertu teksta un tekstpratības apguvi. Šie dokumenti skaidri norāda uz to, ka mūsdienās svešvalodas būtiskākā loma ir tās lietojums saziņā, un teksts tiek minēts kā viens no saziņu veicinošiem didaktiskajiem resursiem valodas apguves procesā.

Rakstā mēģināts atbildēt uz jautājumiem: ko nozīmē teksts svešvalodu apguves kontekstā? Kāda veida teksti ir piemēroti svešvalodu apguves veicināšanai? Kādu valodas elementu apguvi veicina tekstu izmantošana svešvalodu apguvē? Kādas ir priekšrocības literārā teksta izmantošanai tajā?

Raksta mērķis ir noskaidrot, kāda nozīme ir teksta, īpaši literārā teksta, izmantošanai svešvalodas apguves procesā, analizējot dažādus aktuālus saistošos noteikumus un valodnieku publikācijas par attiecīgo tēmu.

Atslēgvārdi: teksts, literārs teksts, mikrostāsts, svešvalodu apguve, Latvijas izglītības standarts, Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvē.

Literatūra

Acquaroni, Naranjo 2019 = **Acquaroni, Rosana, Naranjo, María.** *La literatura en la enseñanza de ELE: Ese horizonte abierto. Una conversación.* La didáctica de lenguas de par en par. Diálogo entre teoría y práctica. Homenaje a Ernesto Martín Peris. Barcelona: Difusión, 2019.

Albadalejo 2007 = **Albadalejo, Dolores.** *Cómo llevar la literatura al aula de ELE: de la teoría a la práctica.* Revista de Didáctica ELE [sk. 2019. g. 22. martā] Pieejams: <http://marcoele.com/descargas/5/albadalejo-literaturaalaula.pdf>

Álvarez 2020 = **Álvarez Martínez, María Ángeles.** *Literatureando II: ¿qué y por qué leer?* Vebinārs tiešsaistē [sk. 2020. g. 22. sept.].

Andrés-Suárez 2012 = **Andrés-Suárez, Irene.** *Antología del microrrelato español (1906-2011). El cuarto género narrativo.* Madrid: Cátedra, 2012.

Babina 2020 = **Babina, Agata.** *Mikrostāsta jēdziens mūsdienu literatūrā.* Edgars Lāms (red.). *Aktuālās problēmas literatūras un kultūras pētniecībā:* rakstu krājums, 25. Liepāja: LiePA, 2020, 299–310.

Cassany, Luna, Sanz 1994 = **Cassany, Daniel, Luna, Marta, Sanz, Gloria.** *Enseñar lengua.* Barcelona: Graó, 1994.

CE 2018 = Council of Europe. Language Policy Programme Education Policy Division Education Department. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Companion Volume with New Descriptors.* Strasbourg, 2018 [sk. 2020. g. 29. martā]. Pieejams: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>

Cutillas 2016 = **Cutillas, Ginés**. *El microrrelato: Una introducción al género*. Quimera Revista de literatura. N° 386, 2016, 12-16 [sk. 2019. g. 4. janv.]. Pieejams: <https://www.revistaquimera.com/2018/01/16/microrrelato-una-introduccion-al-genero-gines-s-cutillas/>

Doughty, Williams 1998 = **Doughty, Catherine, Williams, Jennifer**. *Focus on Form in Classroom Second Language Acquisition*. New York: Cambridge University Press, 1998.

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana*. Rīga: Madonas poligrāfs, 2006 [sk. 2020. g. 29. apr.]. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/Projekti/LV_mat_evp_valodu_pase.pdf

Laiveniece 2010 = **Laiveniece, Diāna**. Teksta lingvodidaktiskie aspekti valodas mācību procesā. *Valodas apguve: problēmas un perspektīva*, VII. Liepāja: LiePA, 2010, 277–291.

Lokmane 2013 = **Lokmane, Ilze**. Sintakse. Andrejs Veisbergs (red.). *Latviešu valoda*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2013, 109–131.

Long 1997 = **Long, Michael**. *Focus on form in task-based language teaching*. Annual McGraw-Hill Teleconference in Second Language Teaching, 1997 [sk. 2019. g. 22. martā]. Pieejams: <http://www.mhhe.com/socscience/foreignlang/top.htm>

Laureda 2018 = **Loureda Lamas, Óscar**. *Introducción a la tipología textual*. Cuadernos de lengua española 78. 3ª edición. Madrid: Arco / Libros, 2018.

Mateos 2020 = **Mateos Blanco, Belén**. *El microrrelato como herramienta didáctica en la enseñanza de ELE*. Valladolid: Agilice Digital S. L., 2020.

Maley, Duff 1989 = **Maley, Alan, Duff, Alan**. *The Inward ear Poetry in the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

MK 747 2018 = *Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem*. MK noteikumi Nr. 747, 2018 [sk. 2020. g. 1. aug.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>

MK 416 2019 = *Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem*. MK noteikumi Nr. 416, 2019 [sk. 2020. g. 1. aug.]. Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=309597>

Nassaji, Fotos 2011 = **Nassaji, Hossein, Fotos, Sandra**. *Teaching Grammar in Second Language Classrooms*. New York: Routledge, 2011.

Rodríguez, García-Perera 2016 = **Rodríguez, Rodríguez, María Nayra, García-Perera, Dara**. El microrrelato como material didáctico en la adquisición de la gramática en ELE. *Revista de Lingüística y Lenguas Aplicadas*, 11, 61–70 [sk. 2019. g. 23. martā]. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/305368857_El_microrrelato_como_material_didactico_en_la_adquisicion_de_la_gramatica_en_ELE

Sans 2020 = **Sans, Neus**. *Master class Neus Sans. Textos, textos, textos...: cuáles, para qué y cómo*. Vebinārs tiešsaistē [sk. 2020. g. 2. jūl.].

UNESCO b. g. = United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. *Literacy* [sk. 2020. g. 13. jūn.]. Pieejams: <https://en.unesco.org/themes/literacy>

VISC b. g. = Valsts izglītības satura centrs. ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā. *Franču valoda (pirmā svešvaloda) 1.–9. klasei. Mācību priekšmeta programmas paraugs* [sk. 2020. g. 21. jūn.]. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/143>

VPSV 2007 = *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Red. Valentīna Skujiņa. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2007.

Summary

Nowadays language learning does not mean only philological and grammar studies, but more and more emphasis is being placed on communication and acquisition of vocabulary and

grammar in use by studying them in context. Common *European Framework of Reference for Languages* (CEFR) that is a reference for all language teachers in Europe emphasizes the actual need of plurilingual, communicative and creative approach in language teaching. Based on CEFR new *Educational Standard* in Latvia, including foreign language teaching, has been introduced and enters into force since September 2020. Both documents stress the importance of text use and literacy training in language studies. Several authors admit that contemporary literary texts such as flash fiction as well as song lyrics, advertisements and other texts can enrich the language learning and serve as a basis for mutual discussions, philosophical reflections as well as creative oral and written expression in the language classroom.

The present article seeks to answer the following questions:

- What does the text mean in the context of foreign languages studies?
- What kind of text is suitable for promoting foreign language learning?
- Which language specific elements can be taught by the use of texts?
- What are the advantages of using literary text in foreign languages studies?

The article aims to clarify the importance of the use of text, particularly literary text, in the process of foreign language acquisition, by analyzing actual regulations and linguistic publications on the subject.

The article reviews such terms as *text* and *literacy* that are the clue words in the *big ideas* introduced by a new *Latvian Educational Standard*. Both, the Standard and CEFR highlight the importance of the text use and give precise indications as to how the language learner should work with oral and written text in each of the language proficiency levels.

Different types of texts should be used in the learning process, from short dialogues, advertising texts to literary texts, but before any text is selected. It should not be forgotten its relevance to the specific target group of language learners, nor the didactic objectives of its use, which should be the most comprehensive and advanced understanding of the text. Using a complete text structure is more welcome instead of dividing shortening and adapting texts and losing the whole purpose of them. Authentic texts form a language learner's understanding of the target language user's culture, its society, philosophical thoughts, promotes the learner's comprehensive learning, creativity and critical thinking, and is a motivating material not only for learning the language but also for practical communication in today's European multilingual environment language learner and user lives, both, in business and leisure environment.

Keywords: text, literary text, flash fiction, foreign language acquisition, Latvian educational standard, Common European Framework of Reference for Languages.

Сказка как лингводидактический ресурс на занятиях французским языком

Pasaka kā lingvodidaktiskais resurss franču valodas nodarbībās

Fairy tale as a linguodidactic resource teaching French

Олег БЕЛЯЕВ

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Lielajā ielā 14, Liepāja, Latvija, LV-3401
olegs.belajevs@liepu.lv

Актуальность исследования заключается в том, что французский язык как один из иностранных языков, изучающихся в Латвии, является важным учебным предметом, способствующим совершенствованию коммуникативной культуры и раздвигающий границы познавательных возможностей учащихся. Лингводидактическая многоплановость сказки является актуальной проблемой как в теоретическом, так и в практическом плане.

Цель предложенной статьи – показать сказку как в онтогенезе, так и в сугубо практическом ракурсе. На уроке французского языка сказки используются для достижения практических, образовательных, воспитательных и развивающих целей.

Ключевые слова: сказка, игра, формирование коммуникативной компетенции, аспекты языка, речевые функции, цели обучения, речевая направленность урока, формы общения.

Литература

- De Saint-Exupéry 1999 = De Saint-Exupéry, Antoine.** Le Petit Prince. Paris : FOLIO, 1999.
Perrault 2003 = Perrault, Charles. Contes. Paris : Hachette, 2003.
Герхард 1984 = Герхард, Миа И. И. Искусство повествования. Литературное исследование «1001 ночи». Москва: Наука, 1984.
Карамышева, Иванченко 2001 = Карамышева, Татьяна; Иванченко, Анна. Уроки французского языка. Санкт-Петербург: «КАРО», 2001.
Иванченко, Карамышева 2001 = Иванченко Анна; Карамышева, Татьяна. Волшебный мир французской сказки. – СПб: КАРО, 2001.
Ишанова 1992 = Ишанова Алия. Жанроопределяющие признаки сказки и притчи. Москва:Наука, 1992.
Клавель 1992 = Клавель, Бернар. Поющее дерево: Сборник сказок. Москва: Радуга, 1987.
Франц 1998 = Франц, Мария-Луиза фон. Психология сказки. Толкование волшебных сказок. Психологический смысл мотива искушения в волшебной сказке. СПб.: Б.С.К., 1998.
Пропп 2020 = Пропп, Владимир. Морфология волшебной сказки. Исторические корни волшебной сказки. Москва: КоЛибри, 2020.

Кopsavilkums

Pētījums ir aktuāls, jo franču valoda kā viena no svešvalodām, ko mācās Latvijā, ir svarīgs mācību priekšmets, kas veicina komunikatīvās kultūras pilnveidi un paplašina valodas apguvēju

izzīņas iespēju robežas. Pasakas lingvodidaktiskā daudzpusība ir aktuāla problēma kā teorētiski, tā arī praktiski. Šī raksta mērķis ir parādīt pasaku kā ontogēnēzē, tā arī tīri praktiskā rakursā. Franču valodas stundās pasakas tiek izmantotas, lai sasniegtu praktiskus, izglītojošus, audzinošus un attīstošus mērķus. Līdztekus lingvistiskajam aspektam pasaka var tikt efektīvi izmantota dažādu runas darbības veidu – lasīšanas, klausīšanās, runāšanas un rakstīšanas – izveidē un attīstībā.

Praktiskie mērķi tiek sasniegti, pateicoties tam, ka pasaku izmantošana spēles situācijās veicina saskarsmes iemaņu attīstību, tādu runas darbības priekšnosacījumu izveidi, kas tuvināti dabiskajai saskarsmei svešvalodā. Turklāt, stundā modelējot reālas saskarsmes situāciju, valodas apguvēju pārtapšana pasaku personāžā uztur viņos interesi par mācību procesu un rada labvēlīgu psiholoģisko klimatu. Pasaku izmantošana ir viens no darbības veidiem stundā, kam ir liela nozīme personības izveidē, tās emocionālās, intelektuālās un tikumiskās attīstības nodrošināšanā. Pasaka kā bagāts lingvoteritoriāls resurss valodas apguvējiem palīdz pilnveidot viņa uzmanību, atmiņu un domāšanu. Ilggadēja personīgā darba pieredze ļauj apgalvot, ka mācīšanās, izmantojot pasakas, ir aizraujoša un paaugstina motivāciju apgūt svešvalodu.

Atslēgvārdi: pasaka, spēle, komunikatīvās kompetences izveide, valodas aspekti, runas funkcijas, mācību mērķi, stundas valodiskā virzība, saskarsmes formas.

Summary

The relevance of the study lies in the fact that French is one of the demanded foreign languages studied in Latvia and is an important academic subject. It contributes to the improvement of communication culture and pushes the boundaries of students' cognitive capabilities. The linguodidactic versatility of a fairy tale is an urgent problem, both in theoretical and practical terms. The purpose of this research is to consider the tale, both in ontogeny and in a purely practical perspective. In the French classroom, we use fairy tales to achieve practical, educational, and developmental goals. Along with the linguistic aspect itself, a fairy tale can be effectively used for the formation and development of main types of speech activity: reading, listening, speaking, and writing.

Practical goals are achieved because the use of material from fairy tales in game situations contributes to the development of communication skills. This creates conditions for speech activity, close to natural communication in a foreign language. In addition to the fact that the environment of real communication is simulated in the lesson, students transform themselves into fairy-tale characters. This approach keeps them interested in the learning process and creates a favorable psychological climate. The use of fairy tales is such an activity in the lesson that is of great importance for the formation of personality, provides the emotional, intellectual, and moral development of the student. A fairy tale as a rich linguistic and cultural resource helps the student to develop his/her attention, memory and thinking. Many years of personal experience allows me to assert that learning languages through fairy tales enables a teacher to: rely on a quality resource; deliver quality classes that teach students a second language; bring positive language learning into a classroom; engage learners both cognitively and emotionally; help students to gain a deep and satisfying understanding of language; find personal enjoyment in a resource; provide a different approach to learning language; give students ownership of their learning of a new language and equip them with language tools for their future.

Keywords: fairy tale, game, communicative competence, aspects of language, speech functions, learning objectives, speech goals of the lesson, forms of communication.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.333>

Latviešu valodas apguve diasporā, izmantojot *ClassFlow* izglītības platformu: process un rezultāti

Latvian Language Acquisition in the Diaspora Using the ClassFlow Educational Platform: Process and Results

Linda KRASTIŅA

Latviešu valodas aģentūra
Lāčplēša ielā 35-5, Rīga, Latvija, LV-1011
linda_krastina@inbox.lv

Zenta ANSPOKA

Liepājas Universitātes Izglītības zinātņu institūts
Lielajā ielā 14, Liepāja, Latvija, LV-3401
zenta.anspoka@lu.lv

Pētījuma aktualitāte izriet no valsts politikas: palīdzēt diasporā dzīvojošajiem Latvijas valsts piederīgo ģimeņu bērniem un jauniešiem nepazaudēt piederības izjūtu Latvijai, saglabāt un attīstīt savu identitāti, valodu, latviešu nacionālās kultūras vērtības. Trešo gadu Latviešu valodas aģentūra 7 līdz 15 gadus veciem diasporas skolēniem piedāvā latviešu valodas apguvi digitālā klasē, izmantojot *ClassFlow* izglītības platformu. Uzkrātā pieredze ļauj spriest par darba organizāciju, rezultātiem un risināmām problēmām.

Raksta mērķis ir analizēt diasporas skolēnu latviešu valodas apguves procesu un mācību rezultātus, izmantojot *ClassFlow* izglītības platformu.

Pētījuma teorētisko pamatu veido pedagoģijas un lingvodidaktikas teorijas. Empīriskie dati iegūti, analizējot diasporas skolēnu diagnosticējošo darbu rezultātus un aptaujājot skolēnu vecākus. Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka 53 % diagnosticēto skolēnu vērojama pozitīva latviešu valodas attīstības dinamika. Tas izskaidrojams ar regulāru un mērķtiecīgu valodas apguves procesu profesionālu skolotāju vadībā. Integrēti ar latviešu valodas apguvi, diasporas skolēni paplašina zināšanas arī par Latvijas kultūru, ģeogrāfiju, vēsturi un pašreizējiem notikumiem Latvijā.

Atslēgvārdi: diasporas skolēns, latviešu valodas mācību process, sasnieguma dinamika, diagnosticēšana.

Literatūra

Anspoka 2016 = **Anspoka, Zenta.** Language Diversity in the Classroom and Different Subject Teachers' Professional Competence: Some Problems and Solutions. Olaf Beuchling, Reinhard Golz, Erika Hasebe-Ludt (eds.). *International Dialogues on Education: Past and Present. IDE-Online Journal.*, 2016, 30–36 [sk. 2021. g. 31. jūl.]. Pieejams: <https://www.ide-journal.org/article/2016-volume-3-number-3-language-diversity-in-the-classroom-and-different-subject-teachers-professional-competence-some-problems-and-solutions/>

- Anspoka 2019 = **Anspoka, Zenta**. Pamatizglītības skolotāja profesionalitāte mācību satura un valodas integrētas apguves nodrošināšanai. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference, II, May 24th–25th, 2019*. Rēzekne: RTA, 2019, 17–26.
- Anspoka, Eglite 2019 = **Anspoka, Zenta, Eglite, Inese**. Language and content integrated learning and teaching in digital class: Latvia experience. *Education Role of Language*, 1(1): Boosting of Educational Experience of Language, 2019, 16–22 [sk. 2021. g. 31. jūl.]. Pieejams: <http://educationalroleoflanguage.org/erl-journal/erl-journal-issues/volume-1/2019v01p02/>
- Auziņa u. c. 2021 = **Auziņa, Ilze, Laizāne, Inga, Priedīte, Aira, Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas prasmes līmeņi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2021 [sk. 2021. g. 10. jūn.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/04/LatviesuValodasPrasmesPamatlimesis_A4_2021-v2.pdf
- Chamba u. c. 2020 = **Chamba, Franklin, Arias, Susana, Maldonado, Ruth Patricia, Freire, Diego**. ClassFlow: Performance Indicator Based on Learning Routes. *Information Technology and Systems Information Technology and Systems: Proceedings of ICITS 2020*. Springer Nature Switzerland AG, 2020, 511–521.
- Diasporas izglītības vadlīnijas 2018 = *Diasporas izglītības vadlīnijas*. VISC, 2018 [sk. 2021. g. 5. jūl.]. Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/media/1219/download>
- Hazans 2020 = **Hazans, Mihails**. *Diasporas apjoma novērtējums. Pētījuma rezultāti*. 2. (papildināta) redakcija. Rīga: LU Diasporas un migrācijas pētījumu centrs, 2020 [sk. 2021. g. 31. jūl.]. Pieejams: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/aktualitates/Diasporas_apjoma_novertejums_-_Zinojums.pdf
- Kazāka, Gribusts 2018 = **Kazāka, Santa, Gribusts, Andris**. Floviņš – latviešu valodas tālmācība diasporas bērniem. *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2018, 126–131 [sk. 2021. g. 6. jūl.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/TAGAD_1.2018_web_small.pdf
- Krastiņa, Kazāka 2021 = **Krastiņa, Linda, Kazāka, Santa**. Tālmācības skolotāju kompetence: pētījuma rezultāti. *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2021, 80–94 [sk. 2021. g. 5. jūl.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/04/TAGAD_2021_WEB_new.pdf
- Krastiņa, Zariņa 2021 = **Krastiņa, Linda, Zariņa, Sandra**. Diaspora Family Views on Learning the Latvian Language in Distance Learning Classes by the Latvian Language Agency. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference, 5, May 28th–29th, 2021*. Rēzekne: RTA, 2021, 560–572.
- Laizāne 2020 = **Laizāne, Inga**. Communicative Approach in Learning the Latvian Language as a Foreign Language. *Rural Environment. Education. Personality (REEP): Proceedings of the 13th International Scientific Conference, 13*. Jelgava: LLU, 2020, 85–92 [sk. 2021. g. 15. jūl.]. Pieejams: https://llufb.llu.lv/conference/REEP/2020/Latvia_REEP_2020_proceedings_No13_online-85-92.pdf
- Latvija2030 2010 = *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*. LR Saeima, 2010 [sk. 2021. g. 23. jūl.]. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspejigas-attistibas-strategiju-lidz-2030gadam-latvija2030>
- Namsone, Oliņa 2018 = **Namsone, Dace, Oliņa Zane**. Kas ir mācīšanās iedziļinoties jeb kādā procesā mācīšanās rezultāts var būt kompetence. *Mācīšanās lietpratībai: kolektīva monogrāfija*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2018, 44–63.
- LTSV 2011 = *Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Valentīna Skujiņa (darba vad.). Rīga: Latviešu valodas aģentūra, Latviešu valodas institūts, 2011.

- Šalme, Auziņa 2016a = **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze**. *Latviešu valodas prasmes līmeņi: pamatlīmenis A1, A2, vidējais līmenis B1, B2*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016 [sk. 2021. g. 9. jūn.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/A1_A2_B1_B2_Prasmes_limeni.pdf
- Šalme, Auziņa 2016b = **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze**. *Latviešu valodas prasmes līmeņi: augstākais līmenis C1, C2*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016 [sk. 2021. g. 9. jūn.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/C1_C2_Prasmes_limeni.pdf
- Šalme 2011 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2011 [sk. 2021. g. 9. jūn.]. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/10-Met_LAT_3.pdf
- Pamatnostādņu projekts 2020 = *Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam: pamatnostādņu projekts*. IZM, 2020 [sk. 2021. g. 13. jūn.]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/izmpamn_240820_vvpp1.pdf
- Zača, Hazans, Bela 2018 = **Evija, Zača, Mihails, Hazans, Baiba, Bela**. *Atgriešanās apstākļi un nosacījumi: pētījuma rezultāti*. Rīga: Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta Diasporas un migrācijas pētījumu centrs, 2018 [sk. 2021. g. 13. jūn.]. Pieejams: https://www.diaspora.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/diaspora/petiju mi/Atgriesanas_apstakli_DMPC_05-04_GALA.pdf

Summary

The topicality of the research comes from the state policy to help the children and youth's families belonging to the Latvia State living in the diaspora not to lose their sense of belonging to Latvia, preserve and develop their identity, language, values of Latvian national culture. The Latvian Language Agency has been offering 7–15-year-old diaspora pupils the acquisition of the Latvian language in the digital class for three years, applying the *ClassFlow* educational platform. Some experience has already been accumulated which enables us to judge the work process, outcomes and problems to be solved.

The goal of the article is to analyse the diaspora pupils' Latvian language acquisition process, applying the *ClassFlow* educational platform, and outcomes of the learning achievement.

The theoretical base of the research consists of the pedagogical and linguodidactics theory. The empirical data has been obtained analysing the results of the diaspora pupils' diagnostic work and their parents' surveys. The diagnostics of the distance learning pupils' Latvian language skills was implemented in autumn 2019 and repeatedly in spring, 2020 for 196 pupils in a group of 31 LLA distance learning classes. Two structurally and evaluatively equivalent diagnostic tests were developed. At the end of the school year the results of the pupils' learning success were compared and the analysis of the success dynamics was carried out. 107 respondents or 53.5% of the LLA distance learning pupils' families in 299 countries all over the world took part in the parents' survey.

In distance learning classes diaspora pupils acquire the Latvian language as a foreign language. During the learning process, integrated acquisition of content and language is ensured. The diagnostic tests have been made, taking into account the descriptions of the Latvian language proficiency levels. The tests include thematically related tasks in order to diagnose the acquisition of all principal language skills. Within the framework of the topic, the pupils' knowledge of Latvian cultural traditions and social events is also diagnosed.

The results of the research show that 53% of the diagnosed pupils have a positive dynamics of language development, which can be explained by a regular and purposeful language acquisition process under the guidance of professional teachers. Integrated with language learning, diaspora pupils also expand their knowledge of Latvian culture, geography, historical facts and current

events in Latvia. 47% of respondents' dynamics of language learning outcomes are influenced by irregular attendance of classes, lack of motivation to learn Latvian while living outside Latvia, insufficient parental support, heavy workload at home country school, pupil's individual characteristics, insufficient technical support of the learning process by the pupil's family, lack of the natural language environment, etc.

Cooperation with the children's parents is essential for teachers, since both the quality of classes and work planning, respecting the pupils' needs, depend on the parental support.

The research raises a question for further studies – how to organize a common diagnostics of the acquired experience for those diaspora distance learning pupils who have a high level of the Latvian language skills.

Keywords: diaspora pupil, Latvian language learning process, success dynamics, diagnostics.

Übungsportale und mobile Apps im Fremdsprachunterricht

Uzdevumu vietnes un mobilās lietotnes svešvalodu mācībām

Exercise Sites and Mobile Applications for Foreign Language Learning

Tomáš GODIŠ

Universität in Trnava, Pädagogische Fakultät
Hornopotočná 23, 918 43 Trnava, Slowakei
tomasgodis@gmail.com

Der Einsatz elektronischer Medien im (Fremdsprachen-)unterricht ist kein neues Phänomen. Schon um die Jahrtausendwende wurden im Unterricht interaktive Tafel, Radio, Fernseh- und Videotechnik oder Computertechnik genutzt. Seitdem entstanden jedoch viel modernere und leistungsfähigere Technologien, die den Unterrichtsprozess wesentlich beeinflusst haben. Heute sind es vor allem moderne Sprachlernprogramme und mobile Apps, die immer mehr ihren Weg in den Unterricht finden. Dank ihnen entstehen neue Methoden und Vorgehensweisen beim Lehren wie auch Lernen. Es gibt ein breites Angebot an diversen Sprachlernprogrammen, die den Unterricht effektiver machen und dank welcher der Lehrer die individuellen Lehr- und Lernbedürfnisse seiner Studenten viel besser als früher reflektieren kann. In dem folgenden Beitrag möchten wir uns daher mit einigen Sprachlernprogrammen näher beschäftigen, wobei unser Augenmerk insbesondere auf ihren Einsatz im Unterricht liegt.

Schlüsselwörter: Blended learning, Sprachlernprogramme, Übungsportale, Fremdsprachenunterricht.

Literaturverzeichnis

Arnold u. a. 2018 = *Handbuch E-Learning*. Patricia Arnold, Lars Kilian, Anne Thillosen, Gerhard M. Zimmer. Bielefeld: Bertelsmann Verlag, 2018.

Porsch (Hrsg.) 2016 = Raphaela Porsch (Hrsg.). *Einführung in die Allgemeine Didaktik*. Münster: Waxmann Verlag GmbH, 2016.

Bausch u. a. (Hrsg.) 1995 = Karl-Richard Bausch, Hans-Jürgen Krumm, Eva Burwitz-Melzer, Grit Mehlhorn (Hrsg.). *Handbuch Fremdsprachunterricht*. 3. Aufl. Tübingen: A. Francke Verlag, 1995.

Hromníková 2005 = **Hromníková, Jana**. Počítačom sprostredkovaná komunikácia vo vyučovaní cudzích jazykov. Silvia Pokrivčáková, Eva Malá (red.). *Cudzíe jazyky v škole*. Nitra: UKF-Nitra, 2005, 64–69.

Inštitút vzdelávacej politiky 2021 = Juraj Čokyna, Alexandra Ostertágová (Hrsg.). *Hlavné zistenia z dotazníkového prieskumu*, 2021 [eingesehen am 13. July 2021]. Zugänglich: <https://www.minedu.sk/hlavne-zistenia-z-dotaznikoveho-prieskumu-v-zakladnych-a-strednych-skolach-o-priebehu-distancnej-vyucby/>

Kämper von de Boogart (Hrsg.) 2016 = Michael Kämper von de Boogart (Hrsg.). *Deutsch Didaktik – Praxishandbuch für die Sekundarstufe I und II*. 6. Auflage. Berlin: Cornelsen Verlag, 2016.

Roche 2008 = **Roche, Jörg.** *Fremdsprachenerwerb, Fremdsprachendidaktik.* Tübingen: Narr Francke Attempo Verlag, 2008.

Straditiová a kol. 2019 = **Straditiová, Eva a kol.** *Moderné stratégie vo vyučovaní cudzích jazykov na vysokých školách.* Praha: Machiavelli Press, 2019.

Summary

There are three types of teaching and learning programs in foreign language teaching today. First, there are tutorial programs that can be understood as a collection of various exercises or working materials that represent an alternative to printed materials. These are primarily exercise portals where the teacher can find exercises with which he can reflect the teaching needs of his students. These programs are very suitable for the fixation phase or the repetition phase of the lesson, but also for home preparation for the lesson. The student can freely choose the forms of exercise, the content of the course and the time required to work through the exercises. After each activity, the student receives feedback and so he knows whether he has sufficiently mastered the structures that have been practiced or whether he should repeat them again. Well-known exercise portals include, for example, the portal from Hueber Verlag – hueber.de, Iscollecollective.com or Mein-deutschbuch.de.

The second group of programs for foreign language teaching are complex programs. These are complex language courses that were created for self-learners but can also be used in classic lessons. They do not represent a collection of independent exercises, but a coherent unit of exercises, the aim of which is to bring users to a higher level of language skills. These programs can be used in the fixation phase, the repetition phase of the lesson or as preparation for the lesson. Even complex programs enable the student to choose the form of exercise or the time necessary for working on it. In this way, individual learning needs of the student can be respected, and the lessons become more autonomous. Well-known complex programs include Duolingo, Babbel, Lingvist, and others.

Constructive programs represent the third group of teaching and learning programs. They are more like language assistants that help students improve their writing skills. The students use this assistant when they produce a presentation, essay, dictation, or other written work. With constructive programs, they can control the grammatical, orthographic, stylistic structure of their linguistic expression. They also learn how a specific document should look graphically (e.g., a letter of motivation, curriculum vitae, complaint etc.). The Grammarly or LanguageLab programs are among the best-known constructive programs.

Technologies are developing very quickly today – many new programs or mobile apps for foreign language teaching are also emerging. It is to be believed that in the future the learning and teaching programs will form a standard in the teaching process. For this, however, the educational institutions have to prepare the future teachers very well today and offer them workshops or courses to acquire media competence.

Keywords: blended learning, language learning programs, exercises portals, foreign language teaching.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.363>

Latviešu valodas elektroniskā rokasgrāmata – didaktikas un tehnoloģiju korelācija

Latvian Language Handbook Online – Correlation of Didactics and Technologies

Anita HELVIGA

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Kūrmājas prosp. 13, Liepāja, Latvija, LV-3401
anita.helviga@liepu.lv

Diāna LAIVENIECE

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Kūrmājas prosp. 13, Liepāja, Latvija, LV-3401
diana.laiveniece@liepu.lv

Ilze AUZIŅA

Latvijas Universitāte, Matemātikas un informātikas institūta
Mākslīgā intelekta laboratorija, Raiņa bulv. 19, Rīga, Latvija, LV-1586
ilze.auzina@lumii.lv

Pētījuma objekts ir „Latviešu valodas rokasgrāmata” (*valodasrokasgramata.lv*), kas izstrādāta kā daudzfunkcionāls informatīvi praktisks elektronisks līdzeklis jebkuram latviešu valodas apgūvējam. Pētījuma mērķis ir raksturot trīspusēju korelāciju starp (1) didaktikas principu ievērošanu elektroniskā mācību līdzekļa izstrādē, (2) cilvēku mācīšanās paradumiem un (3) mūsdienu tehnoloģiju sniegtajām iespējām un ierobežojumiem.

Pētījuma mērķa sasniegšanai svarīgi noskaidrot vairākus jautājumus, kas precīzi formulēti raksta ievadā un izvērsti tekstā.

Atslēgvārdi: rokasgrāmata, didaktikas principi, digitālie mācību resursi, tiešsaistes mācību materiāli valodas jautājumu apguvei.

Avots

Latviešu valodas rokasgrāmata, 2018. Red. Anna Vulāne, Ilga Jansone. Pieejams: *valodasrokasgramata.lv*

Literatūra

Albrehta 2001 = **Albrehta, Dzidra**. *Didaktika*. Rīga: RaKa, 2001.

EV 2 1991 = *Enciklopēdiskā vārdnīca*. 2. sēj. Rīga: Latvijas enciklopēdiju redakcija, 1991.

LKV 18 1938–1939 = *Latviešu konversācijas vārdnīca*. Galv. red. Arveds Švābe, Aleksandrs, Būmanis, Kārlis Dišlērs. 18. sēj. Rīga: A. Gulbis, 1938–1939.

- LLV 2006 = *Latviešu valodas vārdnīca* : 30000 pamatvārdu un to skaidrojumu. Redaktores Dainuvīte Guļevska, Irēna Rozenštrauha, Dorisa Šnē. Rīga: Avots, 2006.
- LLVV 6₂ 1987 = *Latviešu literārās valodas vārdnīca*. 6₂ sēj. Rīga: Zinātne, 1987.
- PLE 8 1986 = *Padomju Latvijas enciklopēdija*. 8. sēj. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1986.
- Ķeinis 1985 = **Ķeinis, Stasis**. Valodas kultūra Lietuvā. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*. 21. laidieni. Rīga: Avots, 1985, 55–61.
- Laiveniece 2012 = **Laiveniece, Diāna**. Latviešu valodas rokasgrāmatas. *Linguistica Lettica* : Latviešu valodas institūta žurnāls, 20, 2012, 153–181.
- PTSV 2000 = *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Autoru kolektīva vadītāja Valentīna Skujiņa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
- Zelmenis 2000 = **Zelmenis, Voldemārs**. *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa.
- Žukovs 1997 = **Žukovs, Leonards**. *Ievads pedagoģijā (pamatkurss)*. Rīga: RaKa.
- Львов 1999 = **Львов, Михаил**. *Словарь-справочник по методике преподавания русского языка*. Москва: Академия; Высшая школа, 1999.
- Рождественский 1990 = **Рождественский, Юрий**. *Лекции по общему языкознанию*. Москва: Высшая школа, 1990.
- Щукин 2008 = **Щукин, Анатолий**. *Лингводидактический энциклопедический словарь*. Москва: Астрель, 2008.

Summary

The concept of correlations as an indicator of cross-compliance and relations has been widely used not only in natural sciences and in engineering. It is also increasingly viewed in the sub-sectors of social sciences and the humanities, to describe the interrelation between phenomena, concepts, events, etc. In this study, correlation is used as a measure of relation to determine how strong and interacting the relationship between two different systems is – the principles of modern didactics and the functions of a learning tool, respectively, application capabilities.

The handbook essentially is a compilation of the main information for practical purposes. It is a type of teaching aids in which development and preparation of certain didactic principles, such as scientific and visualization, systematic and sequence, readability, accessibility, are respected. However, a modern learning process is inconceivable without several other didactic principles as well (e.g., free creative activities, positive emotional background of learning, linking learning experience to real life, intellectual activities and self-expression options of pupils, etc.). When designing a handbook for use in the electronic environment, a balance between the conditions of good practice in the didactics and opportunities and limitations of technologies must be found.

The handbook uses various technological solutions:

(1) Multimedia allows using text, pictures, audio, and video in the explanation of study content. (2) Hyperlinks allow providing quick access to appropriate information both in different sections of the handbook and on the Internet. (3) Interactivity, which ensures the involvement of the learner in the learning process, the choice of topics and the order in which they are acquired, and to perform self-testing tasks, etc. The handbook is developed by implementing best practices in responsive design, i.e., the content of the material is equally well-comprehensible on different screens (computer screen, tablet, smartphone).

The object of the research is the “Latvian Language Handbook” („Latviešu valodas rokasgrāmata”; *valodasrokasgramata.lv*), which has been developed as a multifunctional informative practical electronic tool for any Latvian language learner. The study aims to characterize a tripartite correlation between 1) adherence to didactic principles in the development

of electronic teaching aid, 2) human learning habits, and 3) the opportunities and limitations of modern technology.

To achieve the aim of the study, it is important to clarify several issues:

- Whether technology is a sufficiently motivating language learning tool that could lead to a waiver of one or another of the didactic principles; whether the correlation can be characterized as a mutually positive factor, i.e., the more limited the potential of the electronic learning tool, the more effective the respect of didactic principles should be, and vice versa.
- How current capabilities (text, audio, images, and interactivity) offered by an electronic learning tool correlate with the learner's creativity, and self-expression; tests and self-tests do not allow for several correct solutions, they must be "unambiguous", verifiable with computer tools.

Keywords: handbook, principles of didactics, digital learning resources, online learning materials, and exercises for learning language issues.

**Dokumentāla animācijas filma kā daudzslāņains mācību materiāls
latviešu valodas kā svešvalodas nodarbībās**

***Documentary Animation Film as a Multimodal and Multidisciplinary Text
to Teach Latvian as a Foreign Language Abroad***

Solvita BERRA (BURR)

Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūts
Kalpaka bulv. 4, Rīga, Latvija, LV-1050
Vašingtonas Universitātes Skandināvijas studiju fakultāte
Raitt Hall 318-353420, Seattle, USA, WA-98195
solvita.burr@gmail.com

Valodas mācīšana ar literāro tekstu starpniecību ir tradicionāls temats lingvodidaktikā un ierasta pedagoģiskā prakse. Teorētiskās literatūras izpēte rāda, ka animācijas filmas izmantošana mācību nolūkiem ir nepietiekami apbēta un analizēta. Šī raksta mērķi ir: 1) teorētiski iztirzāt animācijas filmas potenciālu valodas izglītībā; 2) izvērtēt tiešsaistē apbētu mācību darba ciklu ar dokumentālo animācijas filmu „Mans mīļākais karš”, mācot latviešu valodu kā svešvalodu otrā studiju gada studentiem Vašingtonas Universitātē (Sietlā, ASV), un šī mācību darba pedagoģiskos rezultātus.

Pētījuma praktiskā daļa ataino, ka mācību darbs ar animācijas filmu studentiem ir bijis gan interesants, gan intensīvs un sarežģīts, taču tas ir rezultējies augstos sasniegtos rezultātos: prasmē uztvert multimodālā tekstā gan galveno informāciju, gan arī atsevišķas detaļas un izmantot uzkrātās valodas zināšanas praksē, veidojot savus tekstus. Tādējādi var secināt, ka izvēlēta animācijas filma ir piemērota universitātes līmeņa studijām, lai runātu par filmā aktualizētajiem un studentu vecumam atbilstošiem tematiem, viņu latviešu valodas prasmes līmeni nevienādojot ar domāšanas līmeni kopumā.

Atslēgvārdi: animācijas filma, sociālā semiotika, funkcionālā lingvistika, semiotiskie resursi, latviešu valoda, svešvalodas apguve.

Mācību darbā izmantotie materiāli

Brikmane 2020 = **Brikmane, Zane.** „Vienmēr gatavs!” – filma „Mans mīļākais karš” dodas pie skatītājiem. *Latvijas Sabiedriskie Mediji*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kino-foto-un-tv/vienmer-gatavs--filma-mans-milakais-kars-dodas-pie-skatitajiem.a375426/>

Burkovska-Jakobsena 2020 = **Burkovska-Jakobsena, Ilze.** *Mans mīļākais karš*. Ego media, 2020.

Delfi Kultūra 2020 = Atmiņas un vēsture. 10 dokumentāli fakti jaunajā filmā „Mans mīļākais karš”. *Delfi Kultūra*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://www.delfi.lv/kultura/news/screen/atminas-un-vesture-10-dokumentali-fakti-jaunaja-filma-mans-milakais-kars.d?id=52469123>

Leiškālnie 2020 = **Leiškālnie, Daniela.** Recenzija par filmu „Mans mīļākais karš”. *Rīgas Valsts 2. ģimnāzija*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://rv2g.edu.lv/index.php/lv/notikumumu-apskats/skolas-soma/recenzija-par-filmu-mans-milakais-kars>

My Favorite War 2019 = Režisore par filmu Mans mīļākais karš. *My Favorite War*, 2019 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=irNeLlnmlhE>

Profesiju pasaule 2020 = Intervija ar Antru Gabri, laikraksta „Neatkarīgā Rīta Avīze” žurnālisti. *Profesiju pasaule*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <http://www.profesijupasaule.lv/intervija-zurnalisti>

Ulmane 2020 = **Ulmane, Marika**. Recenzija par filmu „Mans mīļākais karš”. *Brocēnu vidusskola*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://www.brocenuvsk.lv/2020/12/03/recenzija-par-filmu-mans-milakais-kars/>

Viese 2020 = **Viese, Ieva**. Mans mīļākais karš. Un patiesība. *Kino Raksti*, 2020 [sk. 2021. g. 15. aug.]. Pieejams: <https://www.kinoraksti.lv/domas/mans-milakais-kars-un-patiesiba-695>

Literatūra

Abrams 2014 = **Abrams, Zsuzsanna Ittzes**. Using film to provide a context for teaching L2 pragmatics. *System*, 46, 2014, 55–64.

Berra 2020 = **Berra, Solvita**. *Autentiski teksti valodas apguvē: teorijas, pieejas un pieredzes stāsti*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2020.

Halliday 1978 = **Halliday, Michael Alexander Kirkwood**. *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Arnold, 1978.

He 2021 = **He, Yufei**. Towards a stratified metafunctional model of animation. *Semiotica*, 239, 2021, 1–35.

He, van Leeuwen 2020 = **He, Yufei, van Leeuwen, Theo**. Animation and the remediation of school physics – a social semiotic approach. *Social Semiotics*, 30(5), 2020, 665–684.

Hjemslev 1947 = **Hjemslev, Louis**. Structural Analysis of Language. *Studia Linguistica*, 1(1–3), 1947, 69–78.

Hood, Maggiora 2016 = **Hood, Susan, Maggiora, Patricia**. The Lecturer at Work: Language, the Body and Space in the Structuring of Disciplinary Knowledge in Law. *Language at Work*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016, 108–128.

Kalnača 2011 = **Kalnača, Andra**. Atstāstījuma izteiksme un modalitāte palīgteikumos ar *lai*. *Baltistica*, XLVI(2), 2011, 289–298.

Kress, van Leeuwen 2006 = **Kress, Gunther, van Leeuwen, Theo**. *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. 2nd ed. London: Routledge, 2006.

Leão 2012 = **Leão, Gisela**. *A Systemic Functional Approach to the Analysis of Animation in Film Opening Titles*. Sydney: University of Technology, 2012.

Lowe 2003 = **Lowe, Richard**. Animation and learning: Selective processing of information in dynamic graphics. *Learning and Instruction*, 13(2), 2003, 157–176.

Lowe, Ploetzner 2017 = **Lowe, Richard, Ploetzner, Rolf**. *Learning from dynamic visualization: Innovations in research and application*. Cham: Springer, 2017.

Martena 2021 = **Martena, Sanita**. Saziņa un sadarbība kā caurviju prasmes. Sanita, Martena, Diāna Laiveniece, Arvils Šalme *Lingvodidaktika: latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem*. Rīga: LVA, 2021, 24–29.

Martinec 2002 = **Martinec, Radan**. Rhythmic Hierarchy in Monologue and Dialogue. *Functions of Language*, 9 (1), 2002, 39–59.

Mayer u. c. 2005 = When static media promote active learning: Annotated illustrations versus narrated animations in multimedia instruction. **Richard E. Mayer, Mary Hegarty, Sarah Mayer, Julie Campbell**. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 11(4), 2005, 256–265.

Painter, Martin, Unsworth 2012 = **Painter, Clare, Martin, J. R., Unsworth, Len**. *Reading Visual Narratives*. London: Equinox, 2012.

Ploetzner, Lowe 2012 = **Ploetzner, Rolf, Lowe, Richard**. A systematic characterisation of expository animations. *Computers in Human Behavior*, 28(3), 2012, 781–794.

Ravelli 2000 = **Ravelli, Louise J.** Beyond Shopping: Constructing the Sydney Olympics in Three-dimensional Text. *Text*, 20(4), 2000, 489–515.

Rodgers 2013 = **Rodgers, Michael P.** *English language learning through viewing television: An investigation of comprehension, incidental vocabulary acquisition, lexical coverage, attitudes, and captions.* [Dissertation.] New Zealand: Victoria University of Wellington, 2013. Pieejams arī: <https://pdfs.semanticscholar.org/5afe/5fb19d3987224c143220a3f860026144ed8a.pdf>

Šalme, Auziņa 2016 = **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze.** *Latviešu valodas prasmes līmeņi: pamatlīmenis A1, A2, vidējais līmenis B1, B2.* Rīga: LVA, 2016.

Scheiter 2017 = **Scheiter, Katharina.** Design of effective dynamic visualizations: A struggle between the beauty and the beast. Richard K. Lowe, Rolf Ploetzner (eds.). *Learning from dynamic visualization.* Cham: Springer, 2017, 233–251.

Stenglin 2004 = **Stenglin, Marre Kristen.** *Packaging Curiosities: Towards a Grammar of Three-dimensional Space.* Sidney: University of Sydney, 2004.

van Leeuwen 1999 = **van Leeuwen, Theo.** *Speech, Music, Sound.* Houndmills: Macmillan, 1999.

van Leeuwen, Djonov 2015 = **van Leeuwen, Theo, Djonov, Emilia.** Notes Towards a Semiotics of Kinetic Typography. *Social Semiotics*, 25 (2), 2015, 244–253.

Weyers 1999 = **Weyers, Joseph R.** The effect of authentic video on communicative competence. *The Modern Language Journal*, 83(3), 1999, 339–349.

Summary

Language teaching through literary texts is a traditional topic in linguodidactics and a common pedagogical practice. Theoretical studies show that the use of animated film for teaching purposes is insufficiently tested and analyzed so far.

The aims of the article are twofold: 1) to theoretically discuss the potential of animated film in language education; 2) to evaluate a learning module regarding the documentary animation film “My Favorite War” (Ilze Burkovska-Jakobsena 2020) practiced in a Latvian language course at the University of Washington (USA), and results of students’ work, highlighting the learning model’s pedagogical strengths.

The structure of the article consists of four parts. The first part provides an overview of theories used in research to comprehensively analyze films and offers principles for semiotic analysis of films for educational purposes. The second part formulates criteria for the selection of an animated film to teach Latvian as a foreign language and gives a brief description of the selected film. The third part describes a learning module course regarding the selected animation film. The fourth part evaluates the results achieved by students and the effectiveness of the learning module from the point of view of educator and students. Finally, the main conclusions are summarized and recommendations for further research directions and pedagogical practices are provided.

The practical part of the research proves that the learning module regarding the documentary animated film “My Favorite War” has been interesting, intensive, and complex, but it has resulted in high students’ results: the ability to identify and comprehend both the main information and specific details in multimodal text and the ability to create their own texts, utilizing language knowledge and skills. Thus, it can be concluded that the selected film is suitable for university-level studies to talk about the topics significant in the film and corresponding to the age of the students, without equating their level of Latvian language skills with the level of their thinking capabilities.

Keywords: animation, social semiotics, functional linguistics, semiotic resources, Latvian, foreign language.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.406>

Developing Business English Learners' Speaking Skills Using Framework Material

Grafisko attēlu izmantošana biznesa angļu valodas studentu runāšanas prasmju pilnveidei

Jevgeņija SEĻIVANOVA

The University of Latvia, Faculty of Humanities,
Centre of Applied Linguistics
Visvalža str. 4a, Riga, Latvia, LV-1050
jevgenija_s@inbox.lv

One of the major consequences of globalization is the increased use of English as a means of business communication all over the world. Hence, the necessity of developing business English speaking skills using efficient materials has become a core necessity. Therefore, the aim of the research was to ascertain the effectiveness of framework materials in business English learners' speaking skills development. In order to achieve it, the case study used observation as a research tool to follow the students' task completion process and interaction. The results revealed both advantages and difficulties of framework materials application. Nevertheless, it was concluded that these materials can be utilized as an effective means of spoken fluency and accuracy development. It is recommended that framework materials should be used as a supplement to the course.

Keywords: Business English, speaking skills, framework materials, fluency, accuracy.

References

Appleby, Watkins 2014 = Appleby, Rachel, Watkins, Frances. *International Express: Upper Intermediate*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Bargiela-Chiappini, Nickerson, Planken 2013 = **Bargiela-Chiampini, Francesca, Nickerson, Catherine, Planken, Brigitta**. *Business Discourse*. 2nd ed. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2013.

Baker, Westrup 2003 = **Baker, Joanna, Westrup, Heather**. *Essential Speaking Skills : A Handbook for English Language Teachers*. London: Continuum, 2003.

Clement, Murugavel 2018 = **Clement, A., Murugavel, T**. *English for the Workplace: The Importance of English Language Skills for Effective Performance*, 2018 [cited 10 June 2020]. Available:

https://www.researchgate.net/publication/328353901_English_for_the_Workplace_The_Importance_of_English_Language_Skills_for_Effective_Performance

Cohen, Manion, Morrison 2005 = **Cohen Louis, Manion, Lawrence, Morrison Keith**. *Research Methods in Education*. New York: Routledge Falmer, 2005.

Dudley-Evans, St John 2011 = **Dudley-Evans, Tony, St John, Maggie**. *Developments for English for Specific Purposes. A Multi-Disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

Ellis, Johnson 1996 = **Ellis, Mark, Johnson, Christine.** *Teaching Business English.* Oxford: Oxford University Press, 1996.

Emmerson 2007 = **Emmerson, Paul.** *Business English. Advanced. The whole of business in one book.* Oxford: Macmillan Education, 2007.

Emmerson 2009 = **Emmerson, Paul.** *Business English Frameworks.* Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

Farall, Lindsley 2008 = **Farall, Cate, Lindsley, Marianne.** *Professional English in Use: Marketing.* Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Frendo 2011 = **Frendo, Evan.** *How to Teach Business English.* Harlow: Pearson Education Limited, 2011.

Harmer 2007 = **Harmer, Jeremy.** *The Practice of English Language Teaching.* Harlow: Pearson Education Limited, 2007.

Hedge 2000 = **Hedge, Tricia.** *Teaching and Learning in the Language Classroom.* Oxford: Oxford University Press, 2000.

Hutchinson, Waters 1991 = **Hutchinson, Tom, Waters, Alan.** *English for specific purposes. A learning-centred approach.* Cambridge: Cambridge University Press, 1991.

Latham-Koenig, Oxended, Seligson 2017 = **Latham-Koenig, Christina, Oxenden, Clive, Seligson, Paul.** *English File. Elementary. Teachers's Book.* Oxford: Oxford University Press, 2017.

Nolan, Reed 1993 = **Nolan, Sharon, Reed, Bill.** *Business Teacher's Resource Book.* Essex: Longman House, 1993.

Richards 2006 = **Richards, Jack C.** *Communicative Language Teaching Today.* Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Sampath, Zalipour 2009 = **Sampath, Dilani, Zalipour, Arezou.** *Practical Approaches to the Teaching of Business English,* 2009 [cited 15 April 2020]. Available: <https://www.semanticscholar.org/paper/PRACTICAL-APPROACHES-TO-THE-TEACHING-OF-BUSINESS-Sampath-Zalipour/>

Scrivener 2005 = **Scrivener, Jim.** *Teaching Learning. The Essential Guide to English Language Teaching.* Oxford: Macmillan Education, 2005.

Selivanova 2018 = **Selivanova, Jevgenija.** *Developing English learners' speaking skills using framework materials.* [Unpublished source], 2018.

Thornbury 2006 = **Thornbury, Scott.** *An A-Z of ELT.* Oxford: Macmillan Education, 2006.

Kopsavilkums

Šajā publikācijā tiek raksturota grafisko materiālu izmantošana biznesa angļu valodas studentu runāšanas prasmju pilnveidei. Tēmas aktualitāti nosaka pasaulē notiekošie globalizācijas procesi, kuru rezultātā lietišķās angļu valodas kā komunikācijas līdzekļa izmantošana kļūst aizvien plašāka. Angļu valodas zināšanām, ņemot vērā biznesa jomas specifiku, ir jābūt pietiekami labām, lai kvalitatīvi veiktu ar darījumiem saistītos uzdevumus, kuri attiecas ne tikai uz rakstveida, bet lielākoties uz mutvārdu saziņu, sevišķi saistībā ar sarunām, komandējumiem, prezentācijām, telefonsarunām, pārrunām utt. Tādās situācijās ir jāņem vērā valodas plūdums un precizitāte, kas ir būtiski lietišķās komunikācijas prasmju pilnveides komponenti. Līdz ar to nepieciešamība pēc biznesa angļu valodas komunikācijas prasmju pilnveides, izmantojot efektīvus mācību materiālus, kļūst arvien aktuālāka.

Ņemot vērā iepriekš minēto, veiktā pētījuma mērķis bija noskaidrot grafisko attēlu efektivitāti biznesa angļu valodas runāšanas prasmju pilnveidē.

Pirms grafisko attēlu praktiskas izmantošanas biznesa angļu valodas nodarbībās, bija nepieciešams tos definēt, kā arī noskaidrot to lietošanas principus. Vispārinot dažādu zinātnieku

pētījumus, grafiskos attēlus ir iespējams definēt kā uzdevumus, attēlotus tabulās, kuri sākumā ir jāaizpilda un pēc tam ierakstītā informācija jāatspoguļo konkrētajā tematā.

Pētījumā tika iesaistītas divas biznesa angļu valodas grupas, kopā 26 dalībnieki. Tie bija dažāda vecuma studenti no dažādām nodarbošanās jomām, ar dažāda līmeņa valodas zināšanām un tās apguves motivējošiem faktoriem, kā personīga motivācija, nepieciešamība lietot valodu darbā vai arī darba dēvēja finansēti kursi. Grafisko attēlu materiāli tika atlasīti un modificēti lietošanai, ņemot vērā iepriekš minētos faktorus. Izmantojot dažādus grafiskos attēlus biznesa angļu valodas mācību procesā, var secināt par atklātajām priekšrocībām, piemēram, lietojuma vienkāršība, iespēja tos izmantot ar dažādu studentu skaitu grupā, ka arī studentiem ar dažādu zināšanas līmeni; materiāli veicina studentu runāšanas prasmju organizāciju, tos var lietot tādu valodu aspektu pilnveidei kā precizitāte un runas plūdums, kā arī grafisko attēlu sagatavošanai nav nepieciešams pārāk daudz laika, un tie var tikt prezentēti dažādos veidos.

Neraugoties uz esošajām priekšrocībām, grafisko attēlu materiāliem arī ir noteikti ierobežojumi. Aktīvi, ekstraverti studenti gūst no tiem labumu, savukārt intravertiem studentiem uzdevumi var likties sarežģīti, jo viņiem ir grūti attīstīt savu domu vai sniegt sava viedokļa skaidrojumu. Vēl kā trūkumu var minēt faktu, ka ne visi studenti ir spējīgi uztvert vizuālo informāciju, tāpēc mācību process var aizņemt daudz laika.

Tomēr, neskatoties uz trūkumiem, secināms, ka grafisko attēlu materiālus var lietot kā efektīvu runāšanas prasmju pilnveides līdzekli. Iesakām lietot šos materiālus kā kursa papildinājumu izvēlētajai mācību grāmatai.

Atslēgvārdi: biznesa angļu valoda, runāšanas prasmes, grafisko attēlu materiāli, runas plūdums, precizitāte.

Дидактические игры на занятиях по преподаванию французского языка

Didaktiskās spēles franču valodas mācību nodarbībās

Didactic Games in the French Language Classroom

Олег БЕЛЯЕВ

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Lielajā ielā 14, Liepāja, Latvija, LV-3401
olegs.belajevs@liepu.lv

Игра является одним из видов деятельности человека, который имеет большое значение для формирования личности. Игра как форма свободного самовыявления предполагает реальную открытость миру возможного и развёртывается либо в виде состязания, либо в виде представления каких-либо ситуаций, смыслов и состояний. Особое место занимают эвристические игры: «мозговой штурм», «коллективный творческий метод», «морфологический ящик». Дидактическая игра реализует обучающую, развивающую и воспитательную функции. Развивающий потенциал игры заключается в уникальной возможности для формирования методологической культуры и коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: дидактическая игра, французский язык, учёба через игру, мотивация, умение и навыки, коммуникативная ситуация, языковой код, рефлексия, диалог.

Литература

Caëtano 2017 = **Caëtano, Marie-Laurentine**. *Les figures de style et autres jeux de mots*, vol. 1, 2. Paris: Editions GARNIER, 2017.

Rivais, Yak 1992 = **Rivais, Yak**. *Jeux de langage et d'écriture*. Paris : Retz, 1992.

Soulié 2019 = **Soulié Julien**. *Objectif zéro faute en 5 minutes par jour*. Paris: Editions First, 2019.

Андреев 1988 = **Андреев, Валентин**. *Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности*. Казань: Изд-во КГУ, 1988.

Арстанов 1980 = **Арстанов, Марат**. *Проблемно-модельное обучение: вопросы теории и технологии*. Алма-Ата: Мектеп, 1980.

Берн 1999 = **Берн, Эрик**. *Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений*. Минск: 000 «Попурри», 1999.

Выготский 1991 = **Выготский, Лев**. *Педагогическая психология*. Москва: Педагогика, 1991.

Грановская 1988 = **Грановская, Рада**. *Элементы практической психологии*. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1988.

Кайюа 2007 = **Кайюа, Роже**. *Игры и люди*. Статьи и эссе по социологии культуры. Москва: ОГИ, 2007.

Карамышева, Иванченко 2001 = **Карамышева, Татьяна, Иванченко, Анна**. *Уроки французского языка*. Санкт-Петербург: КАРО, 2001.

Леонтьев 1983 = **Леонтьев, Алексей**. *Избранные психологические произведения*. Москва: Педагогика, 1983.

Рыжак 2008 = **Рыжак, Наталья**. *200 обучающих игр на занятиях иностранным языком*. Москва: Астрель, 2008.

Хёйзинга 1992 = **Хёйзинга, Йохан**. *Homo ludens. В тени завтрашнего дня*. Москва: Прогресс, 1992.

Эльконин 1978 = **Эльконин, Даниил**. *Психология игры*. Москва: Педагогика, 1978.

Kopsavilkums

Pieaugošā interese par svešvalodu apguvi Latvijā, tostarp arī par franču valodas kā svešvalodas apguvi, ir mūsdienu īpatnība. Šis neapstrīdamais stāvoklis nosaka ar šo tematiku saistītā raksta rašanās aktualitāti. Izglītojamiem, kas izvēlējušies apgūt franču valodu, ir pavisam atšķirīga motivācija. Turklāt visi skaidri saprot, ka labas svešvalodu zināšanas ir obligāts priekšnoteikums karjeras izaugsmei un atslēga, kas atver mums durvis uz citu kultūru.

Neraugoties uz metožu un paņēmieni daudzveidību, ko izmanto mācīšanas praksē, veidojas izpratne, ka jebkurā mācību posmā nekādi nevar iztikt bez spēlēm un radošiem uzdevumiem. Ar spēlēm stundas kļūst saistošākas un rodas daudzveidība svešvalodas mācību procesā, šajā gadījumā – franču valodas. Dažas spēles ir virzītas uz mutvārdu un rakstu valodas attīstību apguves sākumposmā. Citi spēļu veidi var būt virzīti uz loģiskās domāšanas, atmiņas, fantāzijas treniņu un valodas apguvēju leksikas krājuma paplašināšanu.

Didaktiskās spēles ir mācību procesa sastāvdaļa un iegūst īpašu nozīmi mūsdienu komunikatīvās pieejas kontekstā svešvalodu apguvē.

Spēle kā cilvēka brīvas pašizpaušmes forma pieprasa reālu atvērtību iespēju pasaulei un tiek īstenota vai nu sacensību formā, vai attēlojot kaut kādas situācijas, nozīmes un stāvokļus. Visu spēļu kopumu var iztēloties kā sastāvošu no trim apakšgrupām: pētnieciskās spēles, vērtējošās spēles un didaktiskās spēles. Didaktisko spēļu pamatmērķis ir noteikts rezultāts spēlētāju mācību procesā. Tādās spēlēs svarīgāks ir pats spēles process, kurā notiek izglītojamo attīstība, bet ne rezultāts, kas jau iepriekš ir zināms. Didaktiskajai spēlei ir izglītojoša, attīstoša un audzinoša funkcija. Zinātnieki uzskata, ka spēles dalībnieki apgūst iemaņas piecas reizes ātrāk nekā tradicionālajās mācībās. Didaktiskajai spēlei ir emocionāla nokrāsa, un tā ir intensīva, kas atstāj labvēlīgu iespaidu uz personības intelektuālās jomas attīstību.

Šajā rakstā piedāvāta šāda didaktisko spēļu tipoloģija: didaktiskā spēle, kurai vajadzīga noteikta veiklība un sapratne, nejaušības spēle un iztēles spēle. Spēles izmantošana ļauj no jauna palūkoties uz valodu, atklājot tās dažādās funkcijas. Bet spēles patvaļīgais raksturs sniedz iespēju brīvāk runāt svešvalodā. Didaktiskā spēle ir unikāla mācību un audzināšanas organizācijas forma, kurā vienlaikus tiek īstenoti trīs radošā darbības stila attīstības faktori: problēmas noteikšana, refleksija un dialogs. To kopdarbība arī rada radošas personības attīstības mehānismu: caur pašnoteikšanos spēles problēmsituācijās uz patstāvīgu mērķu noteikšanu un to īstenošanu līdzekļu brīvas izvēles apstākļos.

Atslēgvārdi: didaktiskā spēle, franču valoda, mācības caur spēli, motivācija, prasmes un iemaņas, komunikatīvā situācija, valodas kods, refleksija un dialogs.

Summary

The growing interest in studying foreign languages in Latvia, including the study of French as a foreign language, is a feature of our time. This indisputable position determines the relevance of the article. All students choosing French for study have very different motivation. At the same

time, everyone is aware that a good knowledge of foreign languages is an indispensable precondition for career growth and the key that opens the door for us to enter another culture.

French language learning is a hard task which can sometimes be frustrating. Constant effort is required to understand, produce and manipulate the target language. Well-chosen games are invaluable as they give students a break and at the same time allow students to practice language skills. The author of the article shares the opinion that games are highly motivating since they are amusing and at the same time challenging. Furthermore, they employ meaningful and useful language in real contexts. Games also encourage and increase cooperation. They can be used to give practice in all language skills and be used to practice many types of communication.

The curriculum for foreign languages emphasizes the importance of learning languages and especially the importance of communication. Because of this fact it is vitally important for teachers to create a positive learning environment, and to try to spark interest among their students both in the foreign language and culture because that is important to a successful language learning process. Games help achieve these goals.

The article considers the types of games (research games, certification games and didactic games) and their influence on psycho-physiological state of students. Brief methodical recommendations on the organization of didactic playing activities are also provided.

The author describes game-based learning and its impact on intrinsic motivation and performance of students, in particular their speaking skills. The theoretical part includes definitions of main concepts such as intrinsic and extrinsic motivation, and creativity. The practical part is dedicated to certain games and tasks to enhance motivation and speaking skills.

In conclusion, the role of games in teaching and learning cannot be denied. However, in order to achieve the most from didactic games in the French classroom, it is essential that suitable games are chosen. Whenever a game is to be conducted, the number of students, proficiency level, cultural context, timing, learning topic, and the classroom settings are factors that should be taken into account.

Keywords: didactic game, French language, motivation, skills, communicative situation, language code, reflection, dialogue.

IV. Valodu skolotāju profesionālās kompetences pilnveide Part IV: Improving the Professional Competence of Language Teachers

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.441>

Multilingvisms latviešu diasporā Vācijā

Multilingualism in the Latvian Diaspora in Germany

Sarmīte TRŪPA

Johannesa Gūtenberga Maincas universitāte
Ziemeļu un Baltijas valstu valodu nodaļa
Saarstraße 21, 55122 Mainz, Deutschland
trupa@uni-mainz.de

Rakstā izmantoti dati no kvalitatīvajām intervijām ar Vācijā dzīvojošiem pirmās paaudzes latviešu emigrantiem – t. s. „jauno diasporu”, kura veidojusies pēdējo trīsdesmit gadu laikā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Kopš 90. gadu sākuma ir stipri mainījusies gan latviešu izceļošanas motivācija, gan diasporas demogrāfiskā struktūra. Šobrīd „jauno diasporu” Vācijā veido vismaz trīs savā starpā ļoti atšķirīgas grupas, kuru ikdienā dominē vācu, latviešu vai krievu valoda.

Raksta mērķis ir salīdzināt šo grupu pieredzi, lingvistisko izvēli un uzvedību valodu konkurences apstākļos Vācijā. Rakstā aplūkoti arī faktori, kas, pēc pašu diasporas pārstāvju vērtējuma, veicina vai kavē latviešu valodas saglabāšanu, dzīvojot emigrācijā.

Atslēgvārdi: diaspora, etniskā mantojuma valoda, emigrācija, multilingvisms, starpkultūru saskarsme.

Literatūra

Göler, Krišjāne, Winkler 2015 = **Göler, Daniel, Krišjāne, Zaiga, Winkler, Andreas.** *Letten in Deutschland. Liquide Migration oder stabile Zuwanderung?* Bamberg: Uni Bamberg, 2015.

Grosa 2020/2021 = **Grosa, Daina.** Kādā valodā runā diaspora? Valodas situācijas dinamika. *Akadēmiskā Dzīve*, 56, 2020/2021, 46–55.

Hazans 2020/2021 = **Hazans, Mihails.** Latvijas diasporas un remigrācijas apjoma novērtējums: metodoloģiskās pieejas un galvenie atzinumi. *Akadēmiskā Dzīve*, 56, 2020/2021, 3–15.

Hazans 2020 = **Hazans, Mihails.** *Diasporas apjoma novērtējums. Pētījuma rezultāti.* LU Diasporas un migrācijas pētījumu centrs, 2020 [sk. 2021. g. 5. jūl.]. Pieejams: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/aktualitates/Diasporas_apjoma_novertejums_-_Zinojums.pdf

Kļave, Šūpule 2016 = **Kļave, Evija, Šūpule, Inese.** Latviešu valoda diasporā valodu konkurences apstākļos. *Valodas situācija Latvijā 2010–2015: sociolingvistisks pētījums.* Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016, 123–155.

Kruse 2021 = **Kruse, Eleonore.** Implementing the European Language Vitality Barometer in a Migration Context: A Case Study on Latvian in Germany. *Studies in European Language Diversity*, 35, 2021 [sk. 2021. g. 23. jūl.]. Pieejams: <https://phaidra.univie.ac.at/view/o:1159656>

Destatis 2020 = Statistisches Bundesamt. Bevölkerung und Erwerbstätigkeit 2019. Ausländische Bevölkerung. Ergebnisse des Ausländerzentralregisters, 2020 [sk. 2021. g. 23. jūl.]. Pieejams: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft->

Umwelt/Bevoelkerung/Migration-Integration/Publikationen/Downloads-Migration/auslaend-bevoelkerung-2010200197004.pdf

Wyssmüller, Fibbi 2014 = **Wyssmüller, Chantal, Fibbi, Rosita**. Eine Sprache und ein Pass als Erbe: Mehrsprachigkeit bei Enkelkindern von ImmigrantInnen in der Schweiz. Hilde Weiss, Philipp Schnell, Ates Gülay (red.). *Zwischen den Generationen. Transmissionsprozesse in Familien mit Migrationshintergrund*. Wiesbaden: Springer, 2014, 23–48.

Summary

Over the last fifteen years, the large-scale emigration from Latvia, triggered by economic crisis of 2008, has led to the emergence of “new diaspora” communities in the EU. In Germany, the number of Latvians has increased rapidly since 2011, when Germany opened its labor market for immigrants from the new EU member states, including Latvia. Since then, according to the German Federal Statistical Office, the number of Latvian citizens in Germany has grown steadily reaching 39,555 at the end of 2019. The exact number of Latvians in Germany, however, is unknown, as the statistics are based solely on the fact of Latvian citizenship.

The new sociocultural environment, in which migrants find themselves, have tremendous sociolinguistic consequences on their language practices. When moving to another country, not only the level of language skills but also the linguistic behavior and attitudes of emigrants towards their mother tongue change for both objective and subjective reasons. In addition to their mother tongue, Latvians living in Germany use German, Russian, and English in their daily lives. Against the background of these very strong languages, a complex and heterogeneous situation emerges in connection with the transmission of the Latvian language to the next generation. Although, most Latvians in the diaspora (incl. those in exogamous partnerships) want their children to speak Latvian, this desire does not always get fulfilled. The main aim of this article, hence, is to explore language attitudes and language use patterns among Latvians in Germany and to assess their role in the transmission of Latvian to future generations.

The empirical basis for the article comes from fifteen qualitative interviews with first-generation Latvian emigrants living in Germany. The study focuses specifically on the “new diaspora” that has emerged over the last thirty years since Latvia regained its independence. The findings of the study suggest that since the beginning of the 1990s both the motivation for Latvians to emigrate and the demographic structure of the diaspora have changed significantly. Moreover, reported linguistic socialization preferences, motivation behind language choices, and everyday language use patterns point to rather heterogenous linguistic profile of the “new Latvian diaspora” in Germany. At present, at least three very different groups or “bubbles” can be distinguished among the interviewed respondents: “the well-integrated/assimilated bubble” with German as a dominant everyday language, “the Latvian bubble”, characterized by the dominant use of Latvian, and “the East European bubble” with Russian as a dominant language of everyday interactions. In addition to these findings, the article also discusses factors that, according to the representatives of the diaspora themselves, promote and hinder the maintenance of the Latvian language in emigration.

Keywords: diaspora, heritage language, emigration, multilingualism, interculturalism.

Vieglā valoda Latvijā

Easy-to-Read Language in Latvia

Dite LIEPA

Latvijas Universitātes Latviešu valodas insititūts
Kalpaka bulv. 4, Rīga, Latvija, LV-1050
dite.liepa@lu.lv

Rakstā sniegts vieglās valodas vispārīgs raksturojums ārpus Latvijas un Latvijā. 20. gadsimta 90. gados Latvijas speciālisti brauca vieglo valodu apgūt pie kolēģiem Zviedrijā. 2000. gadā Rīgā tika dibināta biedrība *Vieglās valodas aģentūra* (VVA) – līdz šim brīdim vienīgā organizācija valstī, kas pastāvīgi un mērķtiecīgi darbojas vieglās valodas jomā. Patlaban Latvijā ir jau septiņas mērķgrupas, kuras izmanto vieglo valodu, un Latvijas Radio 1. kanālā katru vakaru skan ziņas vieglajā valodā.

Latvijas sabiedrībā trūkst izpratnes un informācijas par vieglo valodu – daudzi uzskata, ka tā nav valsts mēroga problēma; arī tekstu adaptācija vieglajā valodā ir formāla vai vieglajai valodai neatbilstoša.

2020. gada rudenī Latvijas Universitātes Lietišķās valodniecības centrs un VVA kopā ar sadarbības partneriem Slovēnijā un Lietuvā sāka jaunu ERASMUS+ sadarbības projektu „Vieglās valodas veicināšana sociālajai iekļaušanai” (*Promoting Easy-to-Read Language for Social Inclusion; PERLSI*). Latvijā no šī projekta īpaši gaida vadlīnijas vieglajā valodā, kas palīdzētu turpmākai vieglās valodas attīstībai.

Atslēgvārdi: vieglā valoda, vieglā valoda Latvijā, vieglās valodas mērķgrupas, Vieglās valodas aģentūra, projekts *PERLSI*.

Literatūra

Anča 2001 = **Anča, Gunta**. Tiesības saprast izlasīto, 2001 [sk. 2021. g. 31. jūl.] Pieejams: <http://providus.lv/article/tiesibas-saprast-izlasito>

Anča, Meļņika 2021 = **Anča, Gunta, Meļņika, Irīna**. Easy Language in Latvia. Silvia Hansen-Schirra, Christiane Maaß (eds.). *Handbook of Easy Languages in Europe*. Berlin: Frank & Timme, 2021, 305–326.

Ehrenberg-Sundin 2004 = **Ehrenberg-Sundin, Barbro**. *Plain Language in Sweden, the Results After 30 Years*: Speech given at the launching plain language conference *Lengaje ciudadano*, 2004 [sk. 2021. g. 29. jūl.] Pieejams: <https://www.plainlanguage.gov/resources/articles/plain-language-in-sweden/>

Kantar 2021 = Kantar/TNS radio auditorijas pētījums. [Nepubliskota elektroniskā sarakste ar Latvijas Radio Sabiedrisko attiecību daļu, 06.08.2021.]

Maaß 2015 = **Maaß, Christiane**. *Leichte Sprache. Das Regelbuch*. Berlin: LIT VERLAG, 2015.

Ķīkere 2017 = **Ķīkere, Sandra**. *Informācijas pieejamība un tulkošana vieglajā valodā: Latvijas situācijas izpēte*. [Maģistra darbs.] Latvijas Universitāte, 2017.

Lele 2021 = **Lele, Mirdza**. Ziņu vērtēšanas kritēriji. Latvijas radio 2016: Latvijas Radio iekšējās aprites dokuments. [Nepubliskota personiska sarakste.]

Krastiņa, Valdmane 2020 = **Krastiņa, Linda, Valdmane, Liene**. Teksta pielāgošana lasītāja vajadzībām. *Pupa: LVA metodikas skolas izdevums latviešu valodas skolotājiem diasporā*, 2020. g. marts, 1–7 [sk. 2021. g. 29. jūl.] Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/05/PUPA2020-3.pdf>

Polinska 2021 = **Polinska, Velga**. *Tulkošana cilvēkiem ar uztveres traucējumiem*. [Maģistra darbs.] Latvijas Universitāte, 2021.

Rozenberga 2016 = **Rozenberga, Māra**. *Vieglā valoda – vienkārši par dažkārt sarežģīto*, 2016 [sk. 2021. g. 29. jūl.] Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/vieglā-valoda-vienkarsi-par-dazkart-sarezgito.a184009/>

Tūbele, Sproģe 2021 = **Tūbele, Sarmīte, Sproģe, Ieva**. Challenges of the Easy and Plain Language in Latvia. [Raksts pieņemts publicēšanai Latvijas Universitātes rakstu krājumā.]

Veckalne 2020 = **Veckalne, Aiga**. Ar mērķi tikt saprastiem, nevis atstāt iespaidu: vieglā un vienkāršā valoda. *Delfi*, 2020 [sk. 2021. g. 30. jūl.] Pieejams: <https://www.delfi.lv/vina/personiba-un-brivais-laiks/aktuali/ar-merki-tikt-saprastiem-nevis-atstat-iespaidu-vieglā-un-vienkarsa-valoda.d?id=52695011>

Vasermane 2019 = **Vasermane, Agnese**. *Vieglās valodas ziņu attīstības potenciāls Latvijas sabiedriskajos medijos*. [Maģistra darbs.] Latvijas Kultūras akadēmija, 2019.

Zvejnieks 2019 = **Zvejnieks, Lauris**. Latvijas Radio ziņas vieglajā valodā laika periodā no 2016. gada līdz 2019. gadam. [Maģistra darbs.] Biznesa augstskola „Turība”, 2019.

Rakstā pieminētās tīmekļvietnes

Direktīva 2016/2102: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>

Inclusion Europe: www.inclusion-europe.org/de/ueber-uns

<https://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read/>

International Federation of Library Associations: <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-easy-to-read-materials>

Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls: termini.gov.lv

Make it easy: <https://www.walk.ie/userfiles/file/Make%20It%20Easy%20-%20A%20guide%20to%20preparing%20Easy%20to%20Read%20Information.pdf>

Vieglās valodas aģentūra: vieglavaloda.lv

Wir vertreten uns selbst!: www.people.de

Summary

The paper provides a general overview of easy-to-read language both abroad and in Latvia.

In English, there are two terms that are used to refer to easy-to-read language: “easy-to-read” (also “easy write”, “easy info”, “easy access”, “aphasia friendly”) and “plain language” (also “plain writing”, “layman terms”); in Latvian, “easy-to-read” is used the most. Currently, the Latvian National Terminology Portal offers only one term, namely, *vieglā valoda* (“easy-to-read” in English); therefore, this term is used throughout the paper.

Since 1980s easy-to-read language both in Europe and the whole world has been known as a way of presenting information to people with various language learning disabilities.

However, over time it became clear that easy-to-read language is suitable not only for people with learning disabilities: it is convenient for other groups of people as well, such as those who have just started learning the language in question, elderly people and children.

At first, easy-to read language developed in parallel in Scandinavia and Germany. In 1990s, Latvian experts visited colleagues in Sweden to learn about easy-to-read language. Already during the first meeting, the idea to introduce easy-to-read language in Latvia in cooperation with the Easy-to-Read Language Centre was born. In 2000, the Easy Language Agency was founded in

Rīga, and up until now it remains the only organisation in Latvia consistently and purposefully working in this field. Although at first the aim was to help people with intellectual disabilities, now there are already 7 target groups in Latvia that use easy-to-read language. Latvian Radio 1 features news broadcast in easy-to-read language every evening.

There is a lack of public understanding and information on easy-to-read language in Latvia, as well as its role and importance, since many people believe that it concerns only the target audience or target groups in question and does not need to be addressed at the national level. While the websites of Latvian state institutions are required to have an “Easy-to-read” section, the regulations do not specify the content such a section should have. In addition, there is a general lack of knowledge and understanding how to adapt a text to easy-to read language: often such adaptations are formal or inadequate.

In the autumn of 2020, the University of Latvia Centre for Applied Linguistics and the Latvian Language Agency began a new cooperation project with ERASMUS+: “Promoting Easy-to-Read Language for Social Inclusion” (abbreviated to PERLSI). The project duration is set until 2022, and the partners are Slovenia and Lithuania. The project aims to present a comparative study on easy-to-read language in the partner states. Regarding the project outcomes, Latvia awaits easy-to-read language guidelines that would promote further development of easy-to-read language in Latvia, as well as its practical application.

Keywords: easy-to-read language, easy-to read language in Latvia, target groups for easy-to-read language, Easy Language Agency, project PERLSI.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.479>

Adaptation of Generalized Self-Efficacy Scale into the Latvian Language

Vispārējās pašefektivitātes skalas adaptācija latviešu valodā

Ingūna GRIŠKĒVIČA

Liepājas Universitāte, Izglītības zinātņu institūts
Lielajā ielā 14, Liepāja, Latvija, LV-3401
inguna.griskevica@liepu.lv

Mārtiņš ILTNERIS

Latvijas Universitāte,
Profesionālā maģistra studiju programma *Psiholoģija*
Imantas 7. līnija 1, Rīga, Latvija, LV-1083
martinsiltners@gmail.com

Self-efficacy is among the most critical factors for academic performance achievements, language acquisition and proficiency in general language skills. General Self-Efficacy Scale is widely used in educational and language acquisition research. The goal of this study was adaptation and evaluation of equivalence of psychometric properties of Generalized Self-Efficacy Scale in the Latvian language. The original scale is based on social cognitive theory, and assesses an individual's sense of personal self-efficacy, relates the ability to cope with everyday difficulties and stressful situations. The research questions were:

- 1) How does Latvian translation be equivalent to the original scale's attributes?
- 2) What is the internal consistency of the adapted scale?
- 3) Does the psychometric indicators of the adapted scale meet the statistical requirements?
- 4) Are there gender differences between the items of the adapted scale?

The sample as a whole was relatively young ($N=140$, female $N=70$, male $N=70$) aged 14 to 57 ($M = 26.14$, $SD = 3.45$). The results of the study indicate that the adapted version of the Generalized Self-Efficacy Scale is suitable for use in the Latvian population.

Keywords: academic achievement, adaptation, language acquisition, measurement scale, psychometric indicators, self-efficacy.

References

Bandura 1994 = **Bandura, Albert**. Self-Efficacy. *Encyclopedia of Health and Behavior*, 4, 1994, 71–81.

Bandura 1997 = **Bandura, Albert**. *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman, 1997.

Bandura, Adams 1977 = **Bandura, Albert, Adams, Nancy E.** Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. *Cognitive Therapy and Research*, 1(4), 1977, 287–310.

Buliņa 2009 = **Buliņa, Renāte**. *Perfekcionisma, pašefektivitātes un subjektīvās labklājības saistība*. [Maģistra darbs]. Latvijas Universitāte, 2009.

Brünger, Spyra 2018 = **Brünger, Martin, Spyra, Karla**. *Validation of the short-form Generalized Self-Efficacy scale (GSE-6) in rehabilitation*. *Revue d'Épidémiologie et de Santé Publique*, 2018.

Damásio et al., 2016 = **Bruno, Damásio, Valentini, Felipe, Núñez-Rodríguez, Susana I.** et al. *Is the General Self-Efficacy Scale a Reliable Measure to be used in Cross-Cultural Studies?* Cambridge University Press, 2016 [cited 2 Sept 2021]. Available: <file:///C:/Users/User/Downloads/sjp.2016.30.pdf>

Graham 2011 = **Graham, Suzanne**. Self-efficacy and academic listening. *Journal of English for Academic Purposes*, 10(2), 2011, 113–117.

Honicke, Broadbent 2016 = **Honicke, Toni, Broadbent, Jaclyn**. The influence of academic self-efficacy on academic performance: a systematic review. *Educational Research Review*, 17, 2016, 63–84.

Ivars, Catalayud, Forés 2014 = **Ivars, Amparo Jilménez, Catalayud, Daniel Pinazo, Forés, i Marta Ruiz**. Self-efficacy and language proficiency in interpreter trainees. *The Interpreter and Translator Trainer*, 8(2), 2014, 167–182.

Kim, Wang, Troung 2021 = **Kim, Do-Hong, Wang, Chuang, Troung, Thi Nug**. Psychometric properties of a self-efficacy scale for English language learners in Vietnam. *Language Teaching Research*, 25.06.2021 [cited 2 Sept 2021]. Available: <https://doi.org/10.1177%2F13621688211027852>

Kim et al. 2021 = **Kim, Do-Hong, Wang, Chuang, Thing, Sun** et al. Measuring English Language Self-Efficacy: Psychometric Properties and Use. *English Literature and Language Review*, Feb 2021 [cited 2 Sept 2021]. Available: <http://dx.doi.org/10.32861/ellr.71.15.23>

Koring et al., 2012 = **Koring, Milena, Richert, Jana, Parschau, Linda** et al. A combined planning and self-efficacy intervention to promote physical activity: Effectiveness and working mechanisms? *Psychology, Health & Medicine*, 17, 2012, 488–498.

Löve, Moore, Hensing 2012 = **Löve, Jesper, Moore, Crystal Dea, Hensing, Gunnel**. Validation of the Swedish translation of the general self-efficacy scale. *Quality of Life Research*, 21(7), 2012, 1249–1253.

Luszczynska, Scholz, Schwarzer 2005 = **Luszczynska, Aleksandra, Scholz, Urte, Schwarzer, Ralf**. The General Self-Efficacy Scale: Multicultural Validation Studies. *The Journal of psychology*, 139, 2005, 439–457.

Mills 2014 = **Mills, Nicole**. Self-efficacy in second language acquisition. Sarah Mercer, Marion Williams (eds.). *Multiple Perspectives on the Self in SLA*. Bristol: Multilingual Matters, 2014, 6–22.

Peter, Cieza, Geyh 2013 = **Peter, Claudio, Cieza, Alarcos, Geyh, Szilvia**. Rasch analysis of the General Self-Efficacy Scale in spinal cord injury. *Journal of health psychology*, 11, 2013, 10–17.

Punyasettro, Wangwongwiroj, Yasri 2021 = **Punyasettro, Santhanat, Wangwongwiroj, Tarosh, Yasri, Pratchayapong**. An Assessment Tool for Measuring Learners' Self-Efficacy. *Psychology and Education*, 58(4), 2021, 104–110.

Rahmat, Adnan, Marlina 2020 = **Rahmat, Faidhur, Adnan, Aryuliva, Marlina, Leni**. The correlation between EFL students' anxieties with listening self-efficacy in listening class. *Journal of English Language Teaching*, 9, 2020, 672–681.

Romppel et al. 2013 = **Romppel, Mathias, Herrmann-Lingen, Christoph, Wachter** et al. A short form of the General Self-Efficacy Scale (GSE-6): Development, psychometric properties and validity in an intercultural non-clinical sample and a sample of patients at risk for heart failure. *GMS Psycho-Social-Medicine*, 10, 2013, 1–7.

Raofi, Tan, Chan 2012 = **Raofi, Saeid, Tan, Bee Hoon, Chan, Swee Heng**. Self-efficacy in Second/Foreign Language Learning Contexts. *English Language Teaching*, 5(11), 2012, 60–73.

Saleem, Ali, Rashid 2018 = **Saleem, Mohammad, Ali, Muhammad, Rashid, Radzuwan Ab.** Saudi Students' Perceived Self-efficacy, and its Relationship to their Achievement in English Language Proficiency. *Arab World English Journal*, 9(2), 2018, 397–413.

Scholz et al., 2002 = **Scholz, Urte, Doña, Benicio Gutiérrez, Sud, Shonali** et al. Is general self-efficacy a universal construct? Psychometric findings from 25 countries. *European Journal of Psychological Assessment*, 18, 2002, 242–251.

Schwarzer (ed.) 1992 = **Schwarzer, Ralf** (ed.). *Self-efficacy: Thought control of the action*. Washington, DC: Hemisphere, 1992.

Schwarzer 2014 = **Schwarzer, Ralf**. *Documentation of the General Self-Efficacy Scale*, 30.05.2014 [cited 2 Sept 2021]. Available: http://userpage.fu-berlin.de/~health/faq_gse.pdf

Schwarzer, Jerusalem 1995 = **Schwarzer, Ralf, Jerusalem, Matthias**. Generalized Self-Efficacy scale. Marie Johnston, Stephen C. Wright, John Weinman (eds.). *Measures in health psychology: A user's portfolio*. Windsor: NFER-NELSON, 1995, 35–37.

Schwarzer, Luszczynska 2016 = **Schwarzer, Ralf, Luszczynska, Aleksandra**. *Self-efficacy and outcome expectancies*. Yael Benyamini, Marie Johnston, Evangelos C. Karademas (eds.). *Assessment in health psychology*. Hogrefe Publishing, 2016, 31–44.

Seebacher et al. 2021 = **Seebacher, Barbara, Mills, Roger J., Reindl, Markus** et al. German translation, cultural adaptation and validation of the unidimensional self-efficacy scale for multiple sclerosis. *BMC Neurology*, 21, 2021 [cited 2 Sept 2021]. Available: <https://doi.org/10.1186/s12883-021-02183-y>

Schüz et al., 2012 = **Schüz, Benjamin, Wurm, Susane, Warner, Lisa M.** et al. Self-efficacy, and multiple illness representations in older adults: A multilevel approach. *Psychology & Health*, 21, 2012, 13–29.

Solheim 2011 = **Solheim, Oddny Judith**. The impact of reading self-efficacy and task value on reading comprehension scores in different items formats. *Reading Psychology*, 32(1), 2011, 1–27.

Sun et al. 2021 = **Sun, Ting, Wang, Chuang, Lambert, Richard G.** et al. Relationship between second language writing self-efficacy and achievement: A meta-regression analysis. *Journal of Second Language Writing*, 53(1), 2021 [cited 2 Sept 2021]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1060374321000321>

Talsma et al., 2018 = **Talsma, Kate, Schüz, Benjamin, Schwarzer, Ralf** et al. I believe, therefore I achieve (and vice versa): A meta-analytic cross-lagged panel analysis of self-efficacy and academic performance. *Learning and Individual Differences*, 61, 2018, 136–150.

Villagonzalo et al., 2018 = **Villagonzalo, Kristi-Ann, Leitan, Nuwan, Farhall, John** et al. Development and validation of a scale for self-efficacy for personal recovery in persisting mental illness. *Psychiatric Research*, 269, 2018, 155–165.

Wang et al. 2012 = **Wang, Chuang, Hu, Jiyue, Zhang, Guoying** et al. Chinese college students' self-regulated learning strategies and self-efficacy beliefs in learning English as a foreign language. *Journal of Research in Education*, 22(2), 2012, 103–135.

Wang et al. 2013a = **Wang, Chuang, Schwab, Götz, Fenn, Pete** et al. Self-efficacy, and self-regulated learning strategies for English language learners: Comparison between Chinese and German college students. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 3(1), 2013, 173–191.

Wang et al. 2013b = **Wang, Chuang, Kim, Do Hong, Bong, Mimi** et al. Examining measurement properties of an English Self-Efficacy Scale for English language learners in Korea. *International Journal of Educational Research*, 59(1), 2013, 24–34.

Wang et al., 2014 = **Wang, Chuang, Kim, Do Hong, Bai, Rui** et al. Psychometric properties of a self-efficacy scale for English language learners in China. *System*, 44(1), 2014, 24–33.

Wong 2005 = **Wong, Mary Siew-Lian**. Language learning strategies and language self-efficacy: Investigating the relationship in Malaysia. *Regional Language Centre Journal*, 36(3), 2005, 245–269.

Wilde, Hsu 2019 = **Wilde, Natalie, Hsu, Anne**. The influence of general self-efficacy on the Interpretation of vicarious experience information within online learning. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16, 2019 [cited 2 Sept 2021]. Available: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-019-0158-x>

Wyatt 2020 = **Wyatt, Mark**. Research into Second Language Learners' and Teachers' Self-Efficacy Beliefs: Making the Connections. *TESOL Quarterly*, 55(12), 2020 [cited 2 Sept 2021]. Available: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/tesq.3010>

Zhang, Ardasheva, Austin 2020 = **Zhang, Xue, Ardasheva, Yuliya & Austin, Bruce W**. Self-efficacy and English public speaking performance: A mixed method approach. *English for Specific Purposes*, 59, 2020, 1–16.

Zuo, Wang 2016 = **Zuo, Huifang, Wang, Chuang**. Understanding sources of self-efficacy of Chinese students learning English in an American institution. *Multicultural Learning and Teaching*, 11(1), 2016, 83–112.

Kopsavilkums

Pašefektivitāte ir viens no visnozīmīgākajiem faktoriem akadēmisko sasniegumu nodrošināšanā, valodu apguvē un vispārējo valodas zināšanu prasmē. Viens no instrumentiem pašefektivitātes dimensiju mērīšanai ir vispārējā pašefektivitātes skala, kas plaši tiek izmantota izglītības un valodas apguves pētījumos visā pasaulē. Vispārējā pašefektivitātes skala ir zinātniski pamatots un starpkulturāli lietots pētniecības instruments. Skalas adaptācija latviešu valodā nākotnē dos iespēju Latvijas zinātniekiem izpētīt jaunas dimensijas attiecībās starp izglītības procesiem un valodas apguvēju psiholoģiskajiem aspektiem.

Šī pētījuma mērķis ir vispārējās pašefektivitātes skolas psihometrisko īpašību ekvivalences adaptācija un novērtēšana latviešu valodā. Sākotnējā skala ir balstīta uz sociāli kognitīvo teoriju, un tajā tiek vērtēta indivīda personiskās pašefektivitātes izjūta – spēja tikt galā ar ikdienas grūtībām un stresa situācijām.

Izvirzīti četri pētījuma jautājumi.

1. Vai tulkojums latviešu valodā ir līdzvērtīgs sākotnējās skolas atribūtiem?
2. Kāda ir pielāgotās skolas iekšējā saskaņotība?
3. Vai pielāgotās skolas psihometriskie rādītāji atbilst statistikas prasībām?
4. Vai starp pielāgotās skolas vienumiem pastāv dzimumu atšķirības?

Izlase kopumā bija salīdzinoši jauna (N = 140, sievietes N = 70, vīrieši N = 70) – vecumā no 14 līdz 57 gadiem (M = 26,14, SD = 3,45). Lai arī vislielākais izaicinājums adaptācijas procesā bija atrast atbilstību starp tādu angļu valodas vārdu un frāžu formulējumiem, kas latviešu valodā izsaka atšķirīgu nozīmi, adaptācijas procesā veiktais vispārējās pašefektivitātes skolas tulkojums latviešu valodā ir uzskatāms par līdzvērtīgu sākotnējās skolas atribūtiem. Vispārējās pašefektivitātes skolas iekšējās saskaņotības rādītājs latviešu valodā ir augsts (Kronbaha α ir 0,81).

Pētījuma rezultātā ir konstatēts, ka latviešu valodā adaptētās skolas psihometriskie rādītāji atbilst prasībām. Psihometriskie dati liecina, ka vispārējās pašefektivitātes skolas latviešu versija ir viendimensionāls universāls rīks, ko vienlīdz atbilstoši var izmantot gan vīriešu, gan sieviešu populācijā. Psihometriskie rādītāji apstiprina, ka elektroniski apkopotie vispārējās pašefektivitātes skolas dati var būt derīgi un uzticami pētniecības vajadzībām Latvijā. Pētījuma rezultāti norāda, ka vispārīgākā pašefektivitātes skolas adaptētā versija ir piemērota lietošanai Latvijā.

Atslēgvārdi: akadēmiskie sasniegumi, adaptācija, mērījumu skala, pašefektivitāte, psihometriskie rādītāji, valodas apguve.

Aktīvā skola XX gadsimta 20. gados: Ādolfa Ferjēra loma un devums

Active School in the 20s of XX Century: Adolphe Ferrier's Contribution

Inga BLISKA

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Kūrmājas prosp. 13, Liepāja, Latvija, LV-3401
inga.bliska@liepu.lv

Publikācijā tiek aktualizētas aktīvās skolas idejas, kas guva plašu starptautisku atpazīstamību XX gadsimta 20. gados, novērtējot ievērojamās personības, Šveices teorētiķa, pedagoga Ādolfa Ferjēra (1879–1960) un viņa laikabiedru atstāto ietekmi, iztirzājot atsevišķas atziņas mācību satura veidošanai, kas ir nozīmīgas arī šajā gadsimtā.

Joprojām aktuāli ir jautājumi par individuālu pieeju mācībām, kā strādāt ar talantīgiem skolēniem, tāpēc šiem aspektiem rakstā pievērsta padziļināta uzmanība.

Terminoloģija laika gaitā ir attīstījusies, bet pēc būtības mācību saturā rodamas kopsakarības ar kompetenču pieejā Skola 2030 īstenojamām idejām mācību darbā.

Atslēgvārdi: aktīvā skola, uzskatāmība, individuālā pieeja, apdāvināto skola.

Literatūra

Adamovičs 1927 = **Adamovičs, Ludvigs**. Starptautiskie vidusskolu skolotāju kongresi 1925. un 1926. gadā. Ādolfa Ferjēra Aktīvā skola. Tulk. M. G. *Skola un zinātne* : rakstu krājums, II , 1927, 33–44.

Bliska 2010 = **Bliska, Inga**. Franču valodas mācību paradigmas maiņa 20. gadsimta 20.–30. gadu Latvijā. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*: rakstu krājums, 14(2). Liepāja: LiePA, 2010, 34–43.

Briod 1926 = **Briod, Ernst**. *Jaunās (dzīvās) valodas pasniegšana*. Tulk. Alma Gobniece. Rīgā: Rīts, 1926.

Dauge 1927 = **Dauge, Aleksandrs**. Par lietišķu un romantisku pedagoģiju. *Audzinātājs: Pedagoģiski sabiedriska mēnešraksts*, 9, 10, 1927, 197–204., 229–235.

Dreimanis 1925 = **Dreimanis, Pauls**. Aktīvā uzskatāmība. *Skola un zinātne* : Latvijas vidusskolu skolotāju biedrības rakstu krājums, I, 1925, 36–40.

Gardner 1983 = **Gardner, Howard**. *Frames of mind: The Theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books, 1983.

Monnet = **Monnet, Vincent**. Adolphe Ferrière, le pèlerin brisé de l'école active. *Campus*, 133 [sk. 2021. g. 5. sept.] Pieejams: https://www.unige.ch/campus/files/2115/2812/4976/133_TC.pdf

Rabinovičs 1930 = **Rabinovičs, J.** „Metodes” jautājumi Dekroli pedagoģiskā sistēmā. *Mūsu Nākotne*, 2, 1930, 33–36.

Serģis 1928 = **Serģis, Cezars**. Jaunās skolas darba plāni. *Mūsu Nākotne*, 15, 16, 1928, 438–440., 474–480.

Serģis 1929 = **Serģis, Cezars**. Vinnetkas individuāltechnikas kursi Helsingeras kongresā. *Mūsu Nākotne*, 19, 1929, 577–586.

Staris, Ūsiņš 2000 = **Staris, Alfrēds, Ūsiņš, Vladimirs**. Izglītības un pedagoģijas zinātnes attīstība Latvijā pirmās brīvvalsts laikā. Rīga: Zinātne, 2000.

Vugule 2011 = **Vugule, Ērika**. *Skolotāju profesionālo organizāciju darbība Latvijā (1918–1940)*. [Promocijas darbs]. Latvijas Universitāte, 2011.

Summary

Each generation has its own significant contribution, Adolf Ferrier (1879–1960) and his contemporaries, prominent personalities have left the influence on teaching-learning process. The issues of individualized learning, how to work with gifted students, how to organize project work are still relevant, so the article pays in-depth attention to these three aspects. The purpose of this article is to update the ideas and tasks of the active school, which gained wide international recognition in the 1920s of XX century.

Generations are formed, firstly, by educational beliefs and, secondly, by technologies that influence attitudes, perceptions, as well as collaborative skills and lead to find a suitable form of communication.

Understanding of different personality types provides clarity, allows to accept different attitudes, behaviours, helps to improve communication and mutual understanding, provides the opportunity to apply appropriate learning content with the opportunity to express their talents, develop strengths and work on weaknesses.

An active school promotes to go deeper, to see the potential of student, setting a specific goal at work, creates a habit of proper work performance, demands the completion of the work started, leading to the result.

A retrospective view of history gives impetus to the methods for creative learning content, calling for the unconscious to be made conscious, emphasizing the importance of forming habits.

Keywords: active school, visualization, individualized learning, gifted and talented student's education.

**Концепт «интертекстуальность»
в дискурсе «Крокодила» К. И. Чуковского**

Intertekstualitātes koncepts K. Čukovska darba „Krokodils” diskursā

The Concept of Intertextuality in the Discourse of “Crocodile” by K. I. Chukovsky

Ирина ШЕРСТОБИТОВА

Санкт-Петербургская Академия постдипломного педагогического образования,
ул. Ломоносова 11-13, Санкт-Петербург, Россия 191002
irina-sherstobitova@yandex.ru

В статье анализируются возможности концептного анализа в формировании читательских умений. Модели формирования читательской грамотности на основе гипотез смоделированы по типу заданий PISA при работе с текстом К. И. Чуковского «Крокодил» на основе концептного подхода. Цель статьи – показать потенциальные возможности концептного анализа в формировании и развитии читательской грамотности в связи с новыми требованиями повышения конкурентоспособности образования. Миссия концепта – уровень интегрального обобщения объектов, явлений как компонентов метасистемы культуры и основы формирования читательской грамотности.

Ключевые слова: концепт, концептный анализ, интертекстуальность, читательская грамотность, PISA.

Литература

PISA 2018 = *PISA 2018: Assessment and Analytical Framework*. Paris: OECD Publishing, 2019 [пр. 2000 г. 22 июля]. Доступен: <https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>

Виноградов 1989 = **Виноградов, Виктор**. *История русского литературного языка*, 1989 [пр. 2000 г. 25 апр.]. Доступен: <https://studizba.com/files/show/djvu/1579-19-istoriya-russkogo-literaturnogo-yazyka.html>. Дата обращения 22.07.2020.

Литературное обозрение 1982 = *Литературное обозрение*, 4, 1982.

Лотман 1992 = **Лотман, Юрий**. Текст и полиглотизм культуры. Юрий М. Лотман. *Избранные статьи*, 1 т. Таллинн: Александра, 1992, 142–147.

Маршак 1971 = **Маршак, Самуил**. *Собрание сочинений*, т. 7. Москва: Художественная литература, 1971.

Петровский 1986 = **Петровский, Мирон**. *Книги нашего детства*. Москва, 1986.

Пушкин 1977 = **Пушкин, Александр**. *Евгений Онегин*: драматические произведения. Романы. Повести. Москва, 1977.

Русский современник 1924 = *Русский современник*, э 4, 1924.

Чайковская 2002 = **Чайковская, Ирина**. Заметки о Крокодиле, говорящем по-турецки. *Русский язык*, 1, 2002.

Чуковский 2019 = **Чуковский, Корней**. *Сказки*. Москва: Библиотека детской классики, 2019.

Чуковский 2010 = **Чуковский, Корней**. *Собрание сочинений*, т 2. Москва: Terra, 2001.

Шерстобитова 2017 = **Шерстобитова, Ирина**. *Концепты как средство раскрытия интеграционного содержания образования*. Ламберт, 2017

Ямпольский 1993 = **Ямпольский, Михаил**. *Память Тиресия*. Москва: РИК «Культура», 1993.

Kopsavilkums

Raksta mērķis ir parādīt konceptuālās analīzes potenciālu lasītprasmes veidošanā un attīstībā saistībā ar jaunākajām prasībām izglītības konkurētspējas uzlabošanai. Misijas jēdziens – objektu un parādību kā metakultūras sastāvdaļu un lasītāju tekstpratības veidošanas pamatu integrēta sintēze.

Rakstā aplūkots darbs ar jēdzienu *intertekstualitāte*, kas notiek projektu laboratorijā pētījumu nodarbībā. Izstrādājuši konceptuālās analīzes posmus, studenti saprot ne tikai K. Čukovska pasakā “Krokodils” ietvertās intertekstualitātes literāro nozīmi, bet arī lasīšanas procesu kā tehnoloģiju.

Pētījumā ir parādīts intertekstualitātes jēdziena konstruēšanas modelis, kas izstrādāts, pamatojoties uz vairākām hipotēzēm. Konceptuālās analīzes pirmajā posmā (1. pētījums „Asociāciju pasaule”) kopā ar studentiem tiek izvirzīta pirmā hipotēze: “Krokodilam” tāpat kā jebkurai pasakai ir divi diskursi – „bērnu” diskurss, kas pilnībā atbilst bērnu psiholoģijai un radošuma poētikai, un diskurss, izliekoties par “bērniem”, kas ir ezopiska alegorija kā sākums stratēģijai darbā ar K. Čukovska tekstu. 2. pētījums „Sākumā bija vārds” ir jēdzienu veidošanas posms. Šajā posmā „atslēgvārdi” (saskaņā ar A. Vežbitsku) definīcijās tiek identificēti kā personiskas nozīmes; to interpretācija nozīmē lineāru un nelineāru jēdziena izvēršanu, pamatojoties uz literatūras avotu atsaucēm. Kultūru dialoga posmā (3. pētījums „Kultūru dialogs”) tiek aplūkota jēdziena kā universālas vērtības nozīme un zināšanas par to kultūrā. Kultūras tekstu analīze (vērtību semantiskā lasīšana) attīsta kompetenci morālo problēmu risināšanai, pamatojoties uz personīgo izvēli; attīsta morālo izjūtu un morālās uzvedības veidošanos, apzinātu un atbildīgu attieksmi pret savu rīcību. Šajā posmā tiek izvirzītas vairākas hipotēzes, lai izprastu intertekstualitātes kategoriju pasakā. Vērtību un nozīmju veidošanās posms (4. pētījums „Vērtības un nozīmes”) veido studentu vērtību semantiskās attiecības ar jēdzienu kā personiski nozīmīgu objektu. Studenti saprot savu izpratnes procesu (saskaņā ar F. Šleiermaheru) saistībā ar jēdzienu *intertekstualitāte* K. Čukovska pasakā, veido lasītprasmes attīstības modeli, kas absolūtajam vairumam studentu dublē PISA modeli. Tādējādi studenti nonāk pie svarīgām zināšanām: lasīšana mūsdienu pasaulē nekļūst mazāka; tā joprojām ir galvenā intelektuālā tehnoloģija, kas palīdz atrast lēmumus, domāt oriģināli, nevis pēc parauga.

Hipotēzes stunda, kuras pamatā ir netieša iegremdēšanās K. Čukovska pasakas diskursā, ļauj studentiem izdarīt vairākus atklājumus, dod viņiem iespēju darboties kā literatūras kritiķiem un novērtēt izveidotās lasītprasmes ieguvumus.

Atslēgvārdi: jēdziens, konceptuālā analīze, intertekstualitāte, lasītāja tekstpratība.

Summary

The purpose of the article is to show the potential of conceptual analysis in the formation and development of reader literacy in connection with the new requirements for improving the competitiveness of education. Mission concept – level integrated synthesis of the objects, phenomena as components of the meta-culture and the basics of forming reader’s literacy.

The article deals with working with the concept of “intertextuality” in the framework of project laboratories (lessons-studies). As a result of passing the stages of conceptual analysis, students understand not only the literary significance of intertextual inclusions in K. I. Chukovsky’s tale “Crocodile”, but also the role of the reading process as a technology.

A model for constructing the concept of “intertextuality” is presented in the lesson-study, developed based on a number of hypotheses. Within the framework of the study at the first stage of conceptual analysis (study 1 “World of associations”) together with the students the first hypothesis is put forward: “Crocodile”, like any fairy tale, has two discourses – “children’s”, which fully corresponds to children’s psychology and poetics of children’s creativity, and pretending to be “children’s”, which is an Aesopian allegory, which is the beginning of the strategy of working with the text of Chukovsky. Study 2 “in the beginning there was a Word” – this is the vocabulary stage of building a concept. At this stage, the “keywords” (A. Vezhbitskaya) are identified as personal meanings in definitions; their interpretation implies a linear and nonlinear “deployment” of the concept based on reference to literary sources. At the stage of the dialogue of cultures (study 3 “Dialogue of cultures”) the significance of the concept as a universal value and knowledge about it in culture is considered. Analysis of cultural texts (value-semantic reading) develops competence in solving moral problems based on personal choice; the formation of moral feelings and moral behavior, a conscious and responsible attitude to their own actions, i.e. the stage forms a “moral mind” in the terminology of advanced training. At this stage, a number of hypotheses are put forward for understanding the category of intertextuality in a fairy tale. The stage of forming values and meanings (study 4 “Values and meanings”) is a stage of meaning-making. It forms the value-semantic relations of students to the concept as a personally significant object. Students comprehend their process of understanding (according to F. Schleiermacher) the concept of “intertextuality” in the tale of Chukovsky, creates a model for the formation of reading literacy, which for absolute majority of students duplicates the PISA model. Thus, an important knowledge for students: reading in the modern world is not getting smaller; it remains a major intellectual technology that helps to find decisions, to think originally, not in patterns.

The hypothesis lesson, built based on implicit immersion in the discourse of Chukovsky’s fairy tale, allows students to make a number of discoveries, gives them the opportunity to act as literary critics and evaluate the effects of formed reader’s literacy.

Keywords: concept, conceptual analysis, intertextuality, reader literacy.

© Liepājas Universitāte, 2022
<https://doi.org/10.37384/VA.2022.17.18.515>

Corresponding with Customers – How is Daily Writing Done by Office Workers?

Saziņa ar klientiem – kā notiek biroja ikdienas sarakste?

Hartmut REINKE

FOM Hochschule Bremen
Linzer Straße 7, 28359 Bremen
hartmut.reinke@fom.de

Franz KAISER

Universität Rostock, Institut für Berufspädagogik
August-Bebel Straße 28, 18055 Rostok
franz.kaiser@uni-rostock.de

Business correspondence has been a subject of various advisory literatures and an object of academic writing process research for many years. With the publication of the research report “The Writing Subject”, Reinke added a relevant component to the scientific discourse on writing in the business world (Reinke 2019).

Superiors who read draft texts are less perceived by the authors as help and much more as control and censorship – this can lead to a change in writing behaviour. In other words: to adapted, uncreative, externally determined letters, whose innovative power – individual originality – can no longer or does not want to develop. Reinke’s work follows Kaiser’s research (Kaiser, Brötz 2011; Kaiser 2013; Kaiser, Brötz 2015; Kaiser 2017) into the vocational training of office workers as well as Efing’s work (Efing 2015; 2017) into professional language registers. By means of a reflective grounded theory, Reinke gains interesting insights into the everyday world of writing merchants – and valuable impulses are created for the relevant training and further education.

Keywords: training and coaching business communication, corporate wording, office writing, customer orientation, vocational education, subject-orientated grounded theory.

References

Bourdieu 2016 = **Bourdieu, Pierre**. *Die feinen Unterschiede. Kritik der gesellschaftlichen Urteilskraft*. Übers. Bernd Schwibs. Frankfurt a. M.: Suhrkamp, 2016.

Breuer, Muckel, Dieris 2010 = **Breuer, Franz, Muckel, Petra, Dieris, Barbara**. *Reflexive Grounded Theory. Eine Einführung für die Forschungspraxis*. Wiesbaden: VS Verl. für Sozialwiss, 2010.

Efing 2015 = **Efing, Christian**. Berufsweltbezogene kommunikative Kompetenz in Erst -und Fremdsprache. Vorschlag einer Modellierung. Christian Efing (Hrsg.). *Sprache und Kommunikation in der beruflichen Bildung. Modellierung – Anforderungen – Förderung*. Frankfurt am M.: Peter Lang Edition, 2015, 17–47.

Efing 2017 = **Efing, Christian**. (2017): Sprachdidaktik: Welches Deutsch für welchen Beruf? *BUW Output Forschungs-magazin der Bergischen Universität Wuppertal*, 17, 2017, 36–40.

Hollans 2009 = **Holland, Heinrich**. *Direktmarketing. Im Dialog mit dem Kunden*. München: Vahlen, 2009.

Kaiser 2011 = **Kaiser, Franz**. Sprache als Kerninstrument des Denkens und Handelns kaufmännischer Angestellter. *Forschungsergebnisse aus dem BIBB-Projekt „Gemeinsamkeiten und Unterschiede kaufmännischer Berufe“*. bwp@ Spezial 6 – Hochschultage Berufliche Bildung, 2013.

Kaiser 2017 = **Kaiser, Franz**. Sinn und Charakteristik kaufmännischer Tätigkeit und die Widersprüche der Bildung von kaufmännischen Angestellten in einer Demokratie. Analysen und Implikationen. Tade Tramm, Tobias Schlömer, Christiane Thole. (Hrsg.). *Homo oeconomicus oder Ehrbarer Kaufmann – Reflexionen zum Verhältnis der Wirtschaftspädagogik zu den Wirtschaftswissenschaften*. bwp@ Spezial 14, 2017, 1–19.

Kaiser, Brötz 2011 = **Kaiser, Franz, Brötz, Rainer**. Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB) (Hrsg.). *Kaufleute zwischen Angestelltenstatus und Dienstleistungsarbeit – eine soziologische Spurensuche. Industriesoziologische Expertise kaufmännisch-betriebswirtschaftlicher Berufe*. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung, 2011, 2–17.

Kaiser, Brötz 2015 = **Kaiser, Franz, Brötz, Rainer**. Berufsbildungstheoretische Konzeption der Tätigkeiten und Qualifikationen kaufmännischer Angestellter. Rainer Brötz, Franz Kaiser (Hrsg.). *Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB): Kaufmännische Berufe – Charakteristik, Vielfalt und Perspektiven*. Bielefeld: Bertelsmann, 2015, 49–90.

Kelle, Kluge 2010 = **Kelle, Udo, Kluge, Susann**. *Vom Einzelfall zum Typus. Fallvergleich und Fallkontrastierung in der Qualitativen Sozialforschung*: Wiesbaden: Vs, Verl. für Sozialwiss.

Kruse 2015 = **Kruse, Jan**. *Qualitative Interviewforschung. Ein integrativer Ansatz*. Weinheim, Basel: Beltz Juventa, 2015.

Leroi-Gourhan, Bischoff 2000 = **Leroi-Gourhan, André, Bischoff, Michael**. *Hand und Wort. Die Evolution von Technik, Sprache und Kunst*. Frankfurt a. M.: Suhrkamp, 2000.

Lindemann 1978 = **Lindemann, Margot**. *Nachrichtenübermittlung durch Kaufmannsbriefe. Brief-, „Zeitungen“ in d. Korrespondenz Hildebrand Veckinchusens (1398–1428)*. München, New York: Verl. Dokumentation, 1978.

Mills 2008 = **Mills, C. Wright**. *The politics of truth*. Selected writings of C. Wright Mills. Selected and introduced by John H. Summers. New York: Oxford University Press, 2008.

Papadopoulos 2010 = **Papadopoulos, Dimitris**. *L. S. Wygotski: Werk und Rezeption*. Köln: Lehmanns, 2010.

Pott 2016 = **Pott, Klaus F.** (2016): *Geschichte der kaufmännischen Berufsausbildung*, 2016 [cited 7 Oct 2020]. Available: <http://klaus-pott.de>

Reinisch et al. 2011 = **Reinisch, Holger et al.** *Geschichte der kaufmännischen Berufe. Studie zur Geschichte vornehmlich der deutschen Kaufleute, ihrer Tätigkeiten, ihrer Stellung in der Gesellschaft sowie ihrer Organisation und Qualifizierungsstrukturen von den Anfängen bis zum Ausgang der 19. Jahrhunderts*. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung.

Reinke 2019 = **Reinke, Hartmut**. *Das schreibende Subjekt. Eine qualitativ-phänomenologische Arbeitsstudie der Kundenkorrespondenzprozesse kaufmännisch Tätiger*. Bremen: Verlagshaus bifop UG

Schiebe 1855 = **Schiebe, August**. *Die kaufmännische Correspondenz, theoretisch und practisch dargestellt*, 1855 [cited 7 Oct 2020]. Available: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=nyp.33433020444182;view=2up;seq=8;size=175>

Toybee 1957 = **Toynbee, Arnold**. *A study of history*. Abridgement by David C. Sommervell. New York: Oxford University Press, 1957.

Wagner 2012 = **Wagner, Wolf**. *Uni-Angst und Uni-Bluff heute. Wie studieren und sich nicht verlieren*. Berlin: Rotbuch Verl., 2012.

Kopsavilkums

Lietišķā sarakste jau daudzus gadus ir bijusi padomdevēju literatūras uzmanības centrā un akadēmiskās rakstīšanas procesa izpētes objekts. Publicējot pētījuma ziņojumu „Rakstošais subjekts” (vācu – *Das schreibende Subjekt*), Hartmuts Reinke (*Hartmut Reinke*) ir papildinājis zinātnisko diskursu par rakstīšanu biznesa pasaulē (Reinke 2019).

Novērojot dalībniekus un veicot etnogrāfisko aptauju, autors pārbaudīja, kā dažādu nozaru biroja darbinieki sadarbojas ar saviem klientiem. Rakstīšana ir radošs pašatklāšanās process – arī biznesa kontekstā. Tas nozīmē, ka mācību pasākumu izstrādei un īstenošanai ir liela nozīme. Tiem, kuri rakstīšanu darbā saprot kā iemācāmu uzdevumu, vispirms ir nepieciešama empātija un prasme izteikt atzinību.

Priekšnieku, kas lasa melnraksta tekstus, autori mazāk uztver kā palīdzību, bet daudz vairāk – kā kontroli un cenzūru. Tas var izraisīt izmaiņas viņu rakstīšanas uzvedībā. Citiem vārdiem sakot: pārvērst viņus pielāgotos, neradošos, ārēji noteiktos burtu kalpos, kuru novatoriskais spēks – individuālā oriģinalitāte – vairs nespēj vai nevēlas attīstīties.

H. Reinkes darbs seko Franca Kaisera (*Franz Kaiser*) pētījumiem (Kaiser, Brötz 2011; Kaiser 2013; Kaiser, Brötz 2015; Kaiser 2017) par biroja darbinieku profesionālajām mācībām, kā arī Kristiana Efinga (*Christian Efing*) pētījumiem par profesionālo valodu reģistriem (Efing 2015; Efing 2017). Izmantojot reflektīvi pamatotu teoriju, H. Reinke iegūst interesantu skatu uz rakstītāju (rakstošo subjektu) biznesa ikdienas pasaulē. Tādējādi tiek radīti vērtīgi impulsi biroja darbinieku – rakstītāju – mācību procesam un tālākizglītībai.

Atslēgvārdi: mācības un treniņš biznesa komunikācijā, korporatīvais formulējums, biroja rakstīšana, orientēšanās uz klientu, profesionālā izglītība, uz mācību priekšmetu orientēta teorija.